

ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

Email: ppapmg@gmail.com

ਸਾਲ- 12, ਅੰਕ-10, ਅਕਤੂਬਰ 2022

Website: www.ppapmg.com

HARBANS SINGH 416-817-7142

DEVINDER TOOR 416-902-9372

MASTER BHAJAN SINGH 403-455-4220

Registration No. 210836300

ਇਕ ਰੋਜ਼ਾ ਪੁਸਤਕ ਮੇਲਾ
16 ਅਕਤੂਬਰ 2022 ਦਿਨ
ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗਰੀਨ ਪਲਾਜ਼ਾ
(ਡਾ. ਭੁੱਲਰ) ਅਤੇ ਨਾਟਕ
ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਪੋਸਟਰ 2
ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕੋਸੋ ਹਾਲ ਵਿਖੇ
ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ

ਦੇਖੋ ਸਫ਼ਾ 3 'ਤੇ

ਨਾਟਕ 'ਧਨੁ ਲੇਖਾਰੀ
ਨਾਟਕ' ਵਿਨੀਪੈਗ 9
ਅਕਤੂਬਰ 2022 ਨੂੰ

ਦੇਖੋ ਸਫ਼ਾ 5

ਨਾਟਕ 'ਧਨੁ ਲੇਖਾਰੀ
ਨਾਨਕਾ' ਬਰੈਂਪਟਨ ਐਤਵਾਰ
16 ਅਕਤੂਬਰ 2022 ਅਤੇ
ਕੈਲਗਰੀ 22 ਅਕਤੂਬਰ
2022 ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ।

ਦੇਖੋ ਸਫ਼ਾ 40 'ਤੇ

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ

ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਾਂਗ ਕੈਨੇਡਾ ਵੀ ਲੋਕ ਤੰਤਰਿਕ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕਲ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ, ਸਿਟੀ ਕਾਊਂਸਿਲ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਲੋਕ ਤੰਤਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਨਾ ਹੀ ਉਪਰਲੀ ਰਾਜ ਵਿਵਸਥਾ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰੋਵੈਂਸ਼ਲ ਜਾਂ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਖੋਜ ਆਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਜੋਕੀ ਲੋਕਲ ਸਰਕਾਰ ਵਿਵਸਥਾ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਵੇਲੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਯੂਰਪੀਅਨ ਕੌਮਾਂ ਵਲੋਂ, ਮੂਲ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਦੀ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਕੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰਸ ਜਾਰਜ ਆਈਲੈਂਡ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸੇਨ ਜੌਹਨ ਤੋਂ 1785 ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ।

ਮੂਲ ਵਾਸੀਆਂ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ, ਫਸਟ ਨੇਸ਼ਨਜ਼ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਅਰਥ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਤੰਤਰਿਕ ਸੀ। ਸਮੁੱਚਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੁਰਾਤਣ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਵਸਥਾ ਵਾਂਗ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਹੀਂ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਮੁਖੀ,

ਜਨਤਕ ਚੋਣ ਰਾਹੀਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਯੂਰਪੀਅਨ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਨੇ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਤਹਿਸ ਨਹਿਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਆਪਣਾ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਯੂਰਪੀਅਨ

ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ
ਐਬਸਫੋਰਡ ਬੀ. ਸੀ.
604 755 3969
talamlalkeetsingh@yahoo.in

ਮਾਡਲ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੋ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜ ਵਜੋਂ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ 1867 ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ

ਧਾਰਾ 98 (2) ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਵੈਂਸ਼ਲ ਸਰਕਾਰ, ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ 10 ਔਡੋ ਔਡਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਔਡੋ ਔਡਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਅਸਲ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮੋਕਰਮ 'ਤੇ ਹਨ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਲੇਵਾਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪੱਧਰ ਘਟਾ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਤੋੜ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ।

2016 ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ 10 ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ, ਕੁੱਲ 3572 ਕਾਊਂਸਿਲਾਂ, ਕਮੇਟੀਆਂ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਹਨ। ਪਰ ਵਿੱਕੀ ਪੀਡੀਆ ਦੀ ਇਕ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 3700 ਹੈ।

ਪੰਜ ਵੱਡੇ ਸੂਬੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ -ਉਂਟਾਰੀਓ 444, ਬੀਸੀ 162, ਅਲਬਰਟਾ 354 ਕਬਿੱਕ 1134 ਅਤੇ ਮਨੀਟੋਬਾ 137

ਉਪਰੋਕਤ, 3700 ਕਾਊਂਸਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ 36 ਵੇਨਗੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸਿਟੀ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 5 'ਤੇ)

CONGRATULATIONS

TEAM OVER **825** REALTORS

with in few months

HomeLife Silvercity
Realty Inc., Brokerage (Independently owned & operated)
905-913-8500
11775 Bramalea Rd # 201, Brampton

GARCHA BROTHERS

Call for your home **BUYING & SELLING** needs

BALJINDER SANGHA
REALTOR
(Certified Condominium Specialist)
403-680-3212
baljindersangha@urban-realty.ca

urban Real Estate Services Ltd.

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

- Auto Insurance
- Home Insurance
- Life Insurance
- Critical illness
- Disability Insurance
- Car Loans
- Business Insurance
- ਕਾਰ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ
- ਹੋਮ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ
- ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ
- ਕਰਿਟੀਕਲ ਇਲਨੈਸ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ
- ਡਿਸਐਬਿਲਿਟੀ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ
- ਕਾਰ ਲੋਨ
- ਬਿਜਨਸ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ

SAVE UPTO 30%

Call us for **FREE** Insurance Quote

Paramjit Plaha
403-554.4444
paramjit@paramjit.ca
paramjit.ca
210 - 2323 32 Ave NE
Calgary AB T2E 6Z3

For All your Commercial Real Estate needs in Alberta, Motels/Hotels, Gas Station, Liquor Store, Plazas, Franchise, Restaurant

Call Gurprit Sidhu (Rana)
Ph:403.831.5000
Email: sidhuqurprit@hotmail.com

Hans
Demolition & Excavating

- * Excavating * Demolition
- * Sand Gravel
- * Drain Tiles * Backfill
- * Backhoe Service
- * Trucking
- * Land Clearing
- * Hourly or Contract

Free Estimates

3822 Marine Way
Burnaby, B.C. V5J 3H4

SUPER VISA INSURANCE

PUNJAB INSURANCE INC.

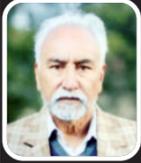
- Life Insurance
- Mortgage Insurance
- Critical Illness Insurance
- Disability Insurance
- RESP, RRSP

www.punjabinsurance.ca

Sherjang Singh Rana
416.910.9000

Sandeep Ahuja
416.660.1010

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ

-ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ
98778-68710

ਰੰਗ ਮੰਚ ਅਤੇ ਲੋਕ; ਜਿਉਂ ਮੱਛੀ 'ਤੇ ਪਾਣੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦੇ ਸ਼ਾਹ-ਅਸ਼ਵਾਰ ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ 27 ਸਤੰਬਰ- 2011 ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕ-ਕਾਫਲੇ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ ਪਰ ਉਹ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦਾ ਅਜੇਹਾ ਸੂਰਜ ਨੇ ਜੋ ਕਦੇ ਅਸਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਪਰੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਨਾ ਜਾਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਿਆ- ਕੰਨੀ ਸੁਣਿਆ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਲਾ-ਮਿਸਾਲ ਰੋਸ਼ਨ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ; ਸਾਡਾ ਮਹਿਬੂਬ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 43 ਬੀ- ਸੈਕਟਰ ਸਥਿਤ 1245 ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਹਾਇਸ਼ਗਾਹ 'ਤੇ 27 ਸਤੰਬਰ- 2011 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਜਿਆ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ ਸਾਡਾ ਨਾਟਕ ਪਿਤਾਮਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਫਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਸਨ; "ਇਹ ਮਾਤਮ ਦਾ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ। ਭਾਅ ਜੀ ਨਾਲ- ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ। ਆਓ! ਰਲ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਨਿਵਾਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 1982 ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਉਹ ਗੀਤ ਗਾਈਏ ਜਿਸਦਾ ਭਾਅ ਜੀ ਅਕਸਰ ਹੀ ਮਾਣ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ":

"ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਹਕੂਮਤ- ਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਏ ਵੈਰਨੇ ਲੋਕ ਹੜ੍ਹ ਲੈਜ਼ੁਗਾ ਹੜ੍ਹਾ ਜਾਗ ਪਏ ਨੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਝੱਲਣੀ ਨਾ ਧੌਸ ਤੇਰੀ ਕਾਲੇ ਤੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਲੈ ਬਣਾ!"

ਇਹ ਗੀਤ 40 ਵਰ੍ਹੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗਕ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਮਾਣ-ਮੱਤੇ ਬਾਬਲ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਤੇ ਇਹ ਮਾਣ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿੱਚ ਝੀਲ ਬਣੇ ਪਾਣੀ 'ਚੋਂ ਵਿਦਰੋਹੀ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਪਲਾਂ ਵੇਲੇ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾਇਆ।

ਨਿਵੇਕਲੀ ਧਰੋਹਰ ਹੈ ਸਾਡੀ ਗੌਰਵਮਈ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਜਦੋਂ ਵਡੇਰੇ- ਸੱਖਣੇਪਣ ਦੀ ਅਸਮਾਨੀ ਬਿਜਲੀ ਡਿਗਣ ਵਰਗੇ ਸਮਿਆਂ ਅੰਦਰ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸੰਗੀਆਂ-ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਆਲਮ 'ਚ ਡੁੱਬ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ- ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਵਿਦਾਇਗੀ ਸਮੇਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਪੌਣਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਅਰੇ ਗੁੰਜਾਏ :

"ਭਾਅ ਜੀ ਸਾਡੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਗਏ ਭਾਅ ਜੀ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਨੇ"

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਸੈਕਟਰ-25 ਦੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ- ਉੱਚੇ ਥੜ੍ਹੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਕੇ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਵਾਲਾ ਦਿਨ 27 ਸਤੰਬਰ- ਹਰ ਸਾਲ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦਿਹਾੜੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਚ (ਪਲਸ ਮੰਚ) ਅਤੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ- ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਲਸ ਮੰਚ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਰੰਗ ਕਰਮੀਆਂ- ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ- ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ- ਪਲਸ ਮੰਚ ਦੇ ਬਾਨੀਆਂ 'ਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦੀ ਮਸ਼ਾਲ ਸਦਾ ਜਗਦੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਅਹਿਦ ਦਾ ਅੱਖਰ ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ- ਅੰਤਮ ਵਿਦਾਇਗੀ ਮੌਕੇ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੁਲੰਦ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਬੋਲਕੇ- ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦੇ ਰਾਹ

'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਦਮੀ ਤੁਰਨ ਦਾ ਅਹਿਦ ਲਿਆ।

ਚੰਦ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹੀ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਸਮਾਗਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਬਾਲ ਭਵਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ 2013 ਤੋਂ ਲੋਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਜੁੜੇ ਮਰਦ ਔਰਤਾਂ- ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸਮਰਪਤ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ; ਨਾਟਕਾਂ ਅਤੇ ਗੀਤਾਂ ਭਰੀ ਰਾਤ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਲੱਗਦਾ ਆ ਰਿਹੈ- ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੁਸਤਕ ਮੇਲਾ।

ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ 16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਜੱਦੀ ਘਰ ਖਾਲਸਾ ਨਿਵਾਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ 27 ਸਤੰਬਰ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 11 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪਿੰਡ ਦੀਵਾਨਾ ਦੀ ਗਰਾਉਂਡ ਵਿੱਚ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਰਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ 'ਚ 'ਜਾਗੋ' ਰਾਹੀਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦੇ ਚਾਨਣ ਦਾ ਛੱਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਇਉਂ ਹਰ ਸਾਲ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਰਾਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ- ਮਿਲਣ ਦੀ ਰਾਤ। ਇਸ ਰਾਤ ਜਨਮੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਸੂਹੇ ਚਿੰਨ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਤਾਂ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰੰਗ ਕਰਮੀਆਂ- ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ- ਲੇਖਕਾਂ- ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਜਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

16 ਸਤੰਬਰ 1929 ਨੂੰ ਮੁਲਤਾਨ (ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ) ਡਾ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ- ਮਾਂ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮੇ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਐਮ. ਐਸ. ਸੀ. (ਟੈਕਨੀਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰੀ) ਯੋਗਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਚਾਈ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਖੋਜ ਅਫਸਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹਿ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਤਾਂ ਜੋ ਰੰਗ ਮੰਚ ਲਈ ਕੁੱਲ ਵਕਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ।

ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਾਟਕ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਜਦੋਂ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਗੰਵਾਰ ਦੱਸਕੇ- ਨਾ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ 'ਭਾਅ ਜੀ' ਦਾ ਮਨ ਝੰਜੜਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਹਿ-ਪਾਠੀ ਬੁੱਧੂਆ ਹੱਥ

ਕਲਮ ਖੋਹ ਕੇ ਗਰੀਬੀ ਦੁਆਰਾ ਝਾੜੂ ਫੜਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੱਕਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਲੋਕ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਸਮਝਦਿਆਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਰੰਗ ਮੰਚ- ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਮਹੂਰੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕ ਬੰਨ੍ਹਵਾਂ ਕਾਰਜ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਅਣਖੱਕ ਮਾਰਗ ਅਪਣਾਇਆ।

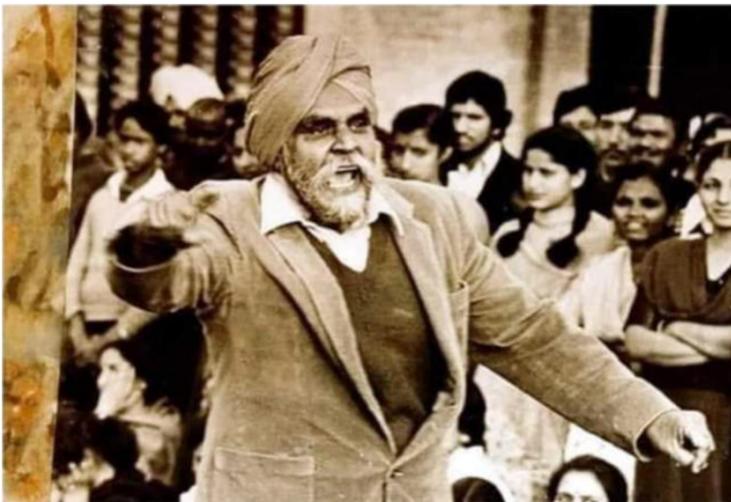
ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦੀਆਂ ਆਮਿੱਟ ਪੇੜਾਂ- ਅਜੋਕੇ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਲ੍ਹ ਲਈ ਰੋਸ਼ਨ ਮਿਨਾਰ ਹਨ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਲੜੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਅਥਾਹ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਅਨੇਕਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ- ਵਰਤਾਰੇ ਅਤੇ ਰੰਗ ਮੰਚੀ ਸਮੱਗਰੀ ਬਣਨਾ ਲੋਚਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੈਦਾਨ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੱਖਣੇਪਣ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ

ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦਾ ਪਰਚਮ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਝਾਤ ਮਾਰਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਏ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅੱਧਰ ਦਾ ਅੱਧ- ਔਰਤ ਵਰਗ- ਦਲਿਤਾਂ- ਬੋਜ਼ਮੀਨੀਆਂ- ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ- ਬੇਰਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ- ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ- ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ 'ਚ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ- ਪਰਵਾਸ- ਨਸ਼ਿਆਂ- ਮਾਰ-ਧਾੜ- ਜਾਗੀਰੂ ਚੌਧਰੀਆਂ- ਗਦਰੀ- ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ- ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੁੱਲੇ ਭੱਟੀ ਵਰਗੇ ਲੋਕ ਨਾਇਕਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗਕਤਾ ਨੂੰ ਕਮਾਲ ਦੀਆਂ ਨਾਟਕੀ ਯੁਗਤਾਂ ਨਾਲ- ਰੰਗ ਮੰਚ ਦੀ ਅਮੀਰ ਧਰੋਹਰ ਬਣਾਇਆ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਮੀਡੀਆ- ਦਿਸ਼ਾ-ਹੀਣ ਯੂ-ਟਿਊਬ ਚੈਨਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਹਲਕੇ ਫੁਲਕੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਝੱਖੜ ਝੁੱਲ ਰਹੇ ਹਨ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 5 'ਤੇ)

PARHAR INSURANCE.COM For more Info. **403-681-8689**
 We provide following insurance services:
 AUTO | HOME | BUSINESS
 COMMERCIAL AUTO | COMMERCIAL PROPERTY
 RENTAL PROPERTY LIABILITY | TRUCKING etc.
 Email: parharinsurance@gmail.com
 Submit quote info online at: **www.parharinsurance.com**

Si SECURELIFE INSURANCE AGENCY INC.
NOW HIRING !!!
 NEW & EXPERIENCED ADVISORS
Ravinderjit Basra
416-845-6232
 www.securelifeinsurance.ca

SAROKARAN DI AWAZ

Publisher

Pro-People Arts Project
Media Group 29
Mapleview Ave, Brampton
Ontario, CA, L6R 1M2

Managing Director

Devinder Toor, Toronto
416-902-9372
ppapmg@gmail.com

Chief Editor

Harbans Singh
416-817-7142
ppapmg@gmail.com

Editor

Master Bhajan Singh
Calgary (Alberta)
403-455-4220
btarksheel@gmail.com

Editor

Dr. Hardeep Singh Atwal
Cambridge (Ontario)
416-209-6363
deephsingh@gmail.com

Chief advisor

Buta Singh Nawan Shahr
(Punjab)
946-347-4342
atoozed@gmail.com

Literary Advisor

Haripal
Calgary (NE) Alberta
403-714-4816
haripalharry2016@gmail.com

Parminder Swaich

Surrey (BC)
604-760-4794
pswaich@hotmail.com

Jasvir kaur Manguwal

Winnipeg
204-881-4955
manguwal.j@gmail.com

Honorary Advisory Board

Sukhdev Singh Sandhu
(Toronto)

Master Balbir Singh Gill
(Toronto)

Jaspreet Dhaliwal
(Toronto)

Harcharan Singh Parhar
Calgary

Narbhinder Singh (India)
(Punjab)
935-443-0211

Graphic Desinger

Baljinder Singh Waraich
+91-92167-29598
akashdeep.1064@gmail.com

ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਟਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ-ਘਾਟਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਦਾਰਾ 'ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼' ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੇਪਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਹਰ ਲਿਖਤ ਜਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਸਬੰਧੀ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਦਾਤਾ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੈਲਗਰੀ 'ਚ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸੋਲੇ ਨਾਟਕ 'ਧਨੁ ਲੇਖਾਰੀ ਨਾਨਕਾ' ਖੇਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ!

ਨਾਟਕ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਪੋਸਟਰ 2 ਅਕਤੂਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਕੋਸੋ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ

ਕੈਲਗਰੀ: ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੈਲਗਰੀ, ਅਦਾਰਾ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ, ਅਦਾਰਾ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਲੋਂ ਉਘੇ ਲੇਖਕ ਤੇ ਰੰਗ ਕਰਮੀ ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਨਾਟਕ 'ਧਨੁ ਲੇਖਾਰੀ ਨਾਨਕਾ' ਖੇਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੀਆਂ ਇੰਡੀਆ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜਨਾਂ ਸਫਲ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਨਾਟਕ ਕਨੇਡਾ ਦੇ 5 ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਟਰਾਂਟੋ, ਵੈਨਕੂਵਰ, ਕੈਲਗਰੀ, ਐਡਮਿੰਟਨ, ਵਿਨੀਪੈਗ ਵਿੱਚ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੈਲਗਰੀ ਵਿੱਚ ਨਾਟਕ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ 17 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਾਟਕ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਹੋਈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਹਰਚਰਨ ਪਰਹਾਰ, ਕਮਲ ਸਿੱਧੂ, ਕਮਲ ਪੰਧੋਰ, ਕੁਸੁਮ ਸ਼ਰਮਾ, ਨਵਕਿਰਨ ਢੁੱਡੀਕੇ, ਜੀਤਦਿੰਦਰ ਪਾਲ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਕਾਉਂਕੇ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਕੈਲਗਰੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਾਟਕ 22

ਅਕਤੂਬਰ ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਠੀਕ 1 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਟਿਕਟ 20 ਡਾਲਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਨਾਟਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਕਲਾ ਮੰਚ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੋਰੀਓਗਰਾਫੀਆਂ ਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ

ਸੁਸਾਇਟੀ ਕੈਲਗਰੀ ਵਲੋਂ ਯਾਦੂ ਦੇ ਟਰਿੱਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਸਮਾਗਮ ਰੈਡ ਸਟੋਨ ਨਾਰਥ ਈਸਟ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ RCGG ਹਾਊਸ ਆਫ ਪਰੇਜ਼ ਦੇ ਥੀਏਟਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੇ। ਜਿਸਦਾ ਪਤਾ E Red Stone Heights NE ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਉਘੇ ਲੇਖਕ, ਨਾਟਕਕਾਰ ਤੇ ਆਲੋਚਕ ਡਾ.

ਸੁਰਿੰਦਰ ਪੰਜਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਨਾਟਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਟਿਕਟਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਭ ਨਾਟਕ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਪੋਸਟਰ 2 ਅਕਤੂਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਕੋਸੋ ਹਾਲ (COSO Hall 3208 8 Ave NE, Calgary, AB T2A 7V8) ਵਿੱਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਭ ਨੂੰ ਉਥੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਟਕ ਸਮਾਗਮ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ 403-455-4220
ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ 403-681-8689
ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਪੰਧੋਰ 403-479-4220

ਇੱਕ ਰੋਜ਼ਾ ਪੁਸਤਕ ਮੇਲਾ

16 ਅਕਤੂਬਰ 2022

ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ

ਸਥਾਨ: ਗਰੀਨ ਪਲਾਜ਼ਾ (ਡਾ. ਭੁੱਲਰ)
ਸਮਾਂ: ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ (ਟੈਲਸ/ਕੂਡੋ ਸਟੋਰ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿੱਚ)

4818 WESTWINDS DR. (NE) CALGARY AB. T3J 3Z5
(Infront of Telus/koodo Store)

ਮੇਲੇ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਕਲਾ ਮੰਚ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਮਲ ਸਿੱਧੂ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬੁੱਕ ਸੈਂਟਰ ਕੈਲਗਰੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ, ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਨਾਵਲ ਆਦਿ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ 403-455-4220 ਅਤੇ ਹਰਚਰਨ ਪਰਹਾਰ 403-681-8689 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Shaheed Bhagat Singh Book Centre Calgary

Master Bhajan Singh: 403-455-4220
Harcharan Parhar: 403-681-8689

Reliance /Legal Group LLP

FORMERLY KNOWN AS SINGH & PARTNERS LAW OFFICE

Commonwealth Centre
Unit 1101, 3961-52nd Ave.N.E.
Calgary, AB T3J 0J7

Barristers, Solicitors and Notary Public

Our law group practices in

IMMIGRATION

Applications for Family Class and APPEALS, Skilled Workers, Investors, Refugee Claims

REAL ESTATE

Buying and Selling Commercial and Residential Land Development Condominium Projects WILLS & ESTATE CRIMINAL LAW

SMALL BUSINESS

Buying and Selling Franchises, Shareholder Agreements and Incorporations FORMATION OF PUBLIC COMPANIES

Tel. : 403-285-7070

PERSONAL INJURY (Car Accident Claims)

NO LEGAL FEES UNTIL RECOVERY

Our clients include small businesses, public companies, builders, land developers, charitable organizations and individuals. We donate part of our fees to Alberta Children Hospital.

* Experienced lawyers, caring, confidential * Reasonable fees
* Free Initial Consultation * Weekend & Evening Appointments (available upon request)

ਹਿੰਦੁਤਵ ਬਰਗੇਡ ਦਾ ਹੇਟ ਸਪੀਚ 'ਧਰਮਯੁੱਧ' ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ
ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ
94634-74342

ਮਈ 2014 'ਚ ਹਿੰਦੁਤਵ ਬਰਗੇਡ ਵੱਲੋਂ ਸੱਤਾ ਉੱਪਰ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਐਨੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਨਫ਼ਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਬਾਰੇ 11 ਰਿੱਟਾਂ ਉੱਪਰ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੌਝਾ ਸਖ਼ਤ ਰੁਖ਼ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸਾਰਤ ਕੀਤੇ 'ਯੂ.ਪੀ.ਐੱਸ.ਸੀ ਜਿਹਾਦ ਸ਼ੋਅ', ਧਰਮ ਸੰਸਦਾਂ ਦੇ ਮੰਚਾਂ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਤਵੀ ਸਾਧਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਫੈਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਨਫ਼ਰਤੀ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ (ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤ ਭੜਕਾਉਣ ਲਈ ਤਬਲੀਗੀ ਇਕੱਠ ਨੂੰ 'ਕੋਰੋਨਾ ਜਿਹਾਦ' ਦੀ ਮੁਸਲਿਮ ਸਾਜਿਸ਼ ਕਹਿਕੇ ਭੰਡਣਾ) ਆਦਿ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿੱਟਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਭ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਮੁਕ ਦਰਸ਼ਕ ਕਿਉਂ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਨਫ਼ਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਹੈ।

ਨਫ਼ਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਮਹਿਜ਼ ਧਰਮ ਸੰਸਦਾਂ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਉੱਪਰ ਤਾਇਨਾਤ ਭਗਵਾ ਆਈ.ਟੀ.ਸੈੱਲ ਦੀ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅੱਗ ਲਾਉ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਰੂਪ ਟੀਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਉੱਪਰ ਕਥਿਤ ਚਰਚਾਵਾਂ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੇ ਚੈਨਲ ਟੀਵੀ ਬਹਿਸਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨਫ਼ਰਤੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਚ ਮੁਹੱਈਆ

ਕਰਦੇ ਹਨ। ਖ਼ੁਦ ਜਸਟਿਸ ਜੋਸੇਫ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ ਇਕ ਮੰਚ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਲਾਗੂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਟੀਵੀ ਵਰਗੇ ਚੈਨਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਚਵਾਨਕੇ ਵਰਗੇ ਐਡੀਟਰ ਧਰਮ ਸੰਸਦਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਟੀਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਉੱਪਰ ਫੈਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਨਫ਼ਰਤ ਬਾਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟੀਵੀ ਬਹਿਸਾਂ 'ਚ ਐਂਕਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਭੜਕਾਉ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਐਂਕਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਫ਼ਰਤ ਭੜਕਾਉ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਸ ਮੁਲਕ 'ਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 2017 'ਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਨਫ਼ਰਤੀ ਫੈਲਾਉ ਅਤੇ ਭੜਕਾਉ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਤ ਕਰਕੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. (ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ) ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਬਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਧਾਰਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਿੰਦੂਤਵ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਇਸ 'ਚ ਕੋਈ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਤਾਂ ਖ਼ੁਦ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਪਾਲਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਐਸਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਉਂ ਬਣਾਏਗੀ? ਹਿੰਦੂਤਵ ਬਰਗੇਡ ਵੱਲੋਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੀਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕਾ ਵਿਚ ਹਿਜਾਬ ਨੂੰ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਕਈ ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਜਮਾਤਣਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਔਦੋਲਨਕਾਰੀ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ (ਹਿੰਦੂ ਜਾਗਰਣ ਵੇਦਿਕੇ, ਯੁਵਾ ਬਰਗੇਡ, ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਵਗੈਰਾ) ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਹਿਜਾਬ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਭਗਵੇ ਪਰਨੇ ਗਲਾਂ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਹੜਦੰਗ ਮਚਾਉਣ ਲਈ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆ ਗਏ।

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਤਾਣੇਬਾਣੇ ਨੂੰ ਹੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ....ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।' ਇਹ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ

ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਅਤੇ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਤਾਂ 2014 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਮਾਜੀ ਤਾਣੇਬਾਣੇ ਨੂੰ ਇਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਵਿਚ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਖ਼ੁਦ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਗੂ ਹਨ। ਸੀਏਏ-ਐਨਆਰਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤ ਭੜਕਾਉਣ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂ ਮੋਹਰੀ ਸਨ। ਜਾਮੀਆ ਮਿਲੀਆ ਇਸਲਾਮੀਆ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੋਰਚੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫਿਰਕੂ ਪਾਲਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭੜਕਾਉ ਹਿੰਸਕ ਜਲੂਸਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਪਿਲ ਮਿਸ਼ਰਾ ਵੱਲੋਂ ਨਫ਼ਰਤੀ ਜਨਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅਨੁਰਾਗ ਠਾਕੁਰ ਅਤੇ ਪਰਵੇਸ਼ ਵਰਮਾ ਵੱਲੋਂ 'ਦੇਸ਼ ਕੇ ਗ਼ਦਾਰੋ ਕੋ, ਗੋਲੀ ਮਾਰੋ ਸਾਲੋ ਕੋ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ ਗਏ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਰਫਿਊਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਲੱਗੀ 'ਸਿਉਕ' ਕਹਿ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਭ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹੋਇਆ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਹਿਯੋਗੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭੜਕਾਉਣ ਲਈ ਫਿਰਕੂ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਨਿਊਜ਼ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਦੀ ਵਾਇਰ' ਵੱਲੋਂ ਨਵੰਬਰ 2021 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫਰਵਰੀ 2022 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ 34 ਭਾਸ਼ਣ ਜੁਟਾ ਕੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 32 ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਵਿਚ ਯੋਗੀ ਅਦਿੱਤਿਆਨਾਥ ਨੇ 133 ਵਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ 'ਦੰਗਾ' ਅਤੇ 'ਦੰਗਈ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ। ਉਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਜਨਮ ਅਸ਼ਟਮੀ ਦੇ ਜਲੂਸ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ', 'ਦੁਰਗਾ ਮਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ', 'ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਂਵੜ ਯਾਤਰਾ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ ਦੰਗਈਆਂ' ਨਾਲ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਵਿਚ ਅਦਿੱਤਿਆਨਾਥ ਨੇ 'ਆਤੰਕਵਾਦੀ' ਸ਼ਬਦ ਘੱਟੋਘੱਟ 28 ਵਾਰ ਵਰਤਕੇ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਪਸ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਾਣੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਏ.ਟੀ.ਐੱਸ. ਦਾ ਸੈਂਟਰ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦੰਗਈਆਂ ਅਤੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਭਾਵ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਹੈ। 'ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ' ਬਨਾਮ 'ਕਬਰਸਤਾਨ' ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰੀਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ 'ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਾਮਦ' ਅਤੇ 'ਹਿੰਦੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਤਕਰੇਬਾਜ਼' ਦਰਸਾ ਕੇ ਭੰਡਣਾ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਮਨਪਸੰਦ ਹਥਿਆਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ-ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਵਰਤਿਆ ਜੋ ਬਾਦ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤ ਭੜਕਾਉਣ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਹੱਤਿਆ, 'ਲਵ ਜਿਹਾਦ', ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਹਿਜਾਬ ਪਾਉਣਾ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਐਸੇ ਮੁੱਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਬਰਗੇਡ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਫੈਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਜਦਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਵੀਡੀਓ ਦੇ ਲਿੰਕ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਉੱਪਰ ਆਮ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਕਸਰ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ 24 ਅਗਸਤ 2022 ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 2017 'ਚ ਅਦਿੱਤਿਆਨਾਥ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ 2007 'ਚ ਬਤੌਰ ਸਾਂਸਦ ਭੜਕਾਉ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਉੱਪਰ ਸਹੀ ਪਾਈ ਸੀ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫ਼ੀ ਇਹ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਹਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਗੋਸ਼ਾਮਹਲ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ 101 ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 18 ਕੇਸ ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾ

ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦੇ ਕੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਉੱਪਰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਤ ਕਿਉਂ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਹੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾ ਕੇ ਫਿਰਕੂ ਪਾਲਾਬੰਦੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। 11 ਰਿੱਟਾਂ ਉੱਪਰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮੁਲਕ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾਨ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਲਕ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿੱਧਰ ਨੂੰ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਵਕਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 23 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਫ਼ਰਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨਫ਼ਰਤੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਫੈਲ ਰਹੇ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਸਮਝਕੇ ਨਫ਼ਰਤ ਫੈਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਖ਼ੁਦ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਹੈ। ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ 'ਚ ਦਰਮਿਆਨ ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਉਮਰ ਖ਼ਾਲਿਦ, ਸਿਦੀਕ ਕੱਪਨ ਵਰਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਦੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੁਦਈ ਹਨ। ਇਹ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਕਥਿਤ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰੇਗੀ। ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲੋਕ ਰਾਇ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਔਦੋਲਨ ਹੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਘਿਣਾਉਣੀ ਵਾਰਦਾਤ ਆਈ ਸਾਹਮਣੇ

ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਘਿਣਾਉਣੀ ਵਾਰਦਾਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਬਤੌਰ ਰਿਸ਼ੈਪਸਨਿਸਟ ਵਨੰਤਰਾ ਨਾਮ ਦੇ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ 19 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਅੰਕਿਤਾ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਲਾਪਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਹੋਟਲ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਵਿਨੋਦ ਆਰਿਆ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਪੁਲਕਿਤ ਆਰਿਆ ਦਾ ਸੀ। ਅੰਕਿਤਾ ਦੇ ਗੁਆਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸੇ ਪੁਲਕਿਤ ਨੇ 18 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਗੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਾਈ। ਪਰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਦਿਲ ਦਹਿਲਾਉਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਪੁਲਕਿਤ ਆਰਿਆ ਨਵੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਇਸ ਕੁੜੀ ਅੰਕਿਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਆਉਂਦੇ "ਨਾਮੀ" ਗਾਹਕਾਂ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਅੰਕਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਚੈਟ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆਂ ਖਾਤਰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵੇਚ

ਲਵੇਗੀ। ਅੰਕਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਘਟਨਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕ ਪੁਲਕਿਤ ਭੜਕਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਭੜਕਾਹਟ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਹੋਟਲ ਦੇ ਹੀ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਰਲਕੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤਾ ਨੂੰ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਗੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਪੂਰੇ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਭਾਰੀ ਰੋਹ ਫੈਲ ਗਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਤਲਕਾਂਡ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਪੁਲਸ ਕਾਫਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਰੋਕ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਜੰਮਕੇ, ਨੰਗਿਆਂ ਕਰਕੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਕ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਰੇਣੂ ਬਿਸਟ ਦੀ ਗੱਡੀ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭੰਨ ਸੁੱਟੀ ਤੇ ਦੋਸੀ ਪੁਲਕਿਤ ਦੇ ਹੋਟਲ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਦਿਖਾਵੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਉ-ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਤਾਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਪੁਲਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਦੋਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੁਲਡੋਜਰ ਨਾਲ ਹੋਟਲ

ਢਾਹੁਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਪੂਰੇ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਉਸ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਅੰਕਿਤਾ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਖੁਦ ਮ੍ਰਿਤ ਅੰਕਿਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵਰਿੰਦਰ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੁੜੀ ਲਾਪਤਾ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਭਾਜਪਾ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋਈ ਕਹਿਕੇ ਮਾਮਲਾ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਜਾਲ ਦੀ ਸੁੱਖ

ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਜਦ ਸੱਤਾ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਭੂਤਰੇ ਭਾਜਪਾ-ਸੰਘੀ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ-ਬੱਚੀਆਂ-ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਘਿਣਾਉਣੇ ਕਾਰੇ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹੋਣ। ਉਨਾਓਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਾਂਡ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਠੂਆ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਭਾਜਪਾ ਬਲਾਤਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਨਾਥਾਲਗ ਬੱਚੀਆਂ ਤੱਕ ਤੋਂ ਦੇਹ ਵਪਾਰ

ਦਾ ਪੰਦਾ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭਾਜਪਾਈ ਫਸਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਾਹਰ ਹੈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਿਣਾਉਣੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸੱਤਾ ਦੇ ਥਾਪੜੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਯੋਗੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਗੁਜਰਾਤ 2002 ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਖੁਦ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਰਹਿਨੁਮਾ ਸਾਵਰਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਸੰਘੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਘਿਣਾਉਣੇ, ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਿਰਦਾਰ ਤੇ ਇਸਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੋਹ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਜ਼ਾ ਦਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਭਾਜਪਾ-ਰਸਸ ਤੇ ਪੂਰੇ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀ, ਘਿਣਾਉਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਜੱਗ-ਜਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ

ਸਫ਼ਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਕਾਊਂਸਲ, ਟਾਊਨ ਕਾਊਂਸਲ, ਵਿਲੇਜ ਕਾਊਂਸਲ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ ਕਾਊਂਸਲ, ਹੈਮਲਿਟ ਕਾਊਂਸਲ, ਪਾਰਿਸ਼ ਕਾਊਂਸਲ ਜਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਮਿਊਨਿਸਪੈਲਟੀ ਆਦਿ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ, ਕਈ ਥਾਈਂ ਰਲੇਵੇਂ ਕਰਕੇ, ਕਾਊਂਟੀ ਕਾਊਂਸਲ, ਰਿਜ਼ਨਲ ਕਾਊਂਟੀ ਕਾਊਂਸਲ, ਰਿਜ਼ਨਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਊਂਸਲ ਜਾਂ ਰਿਜ਼ਨਲ ਪੇਂਡੂ ਕਾਊਂਸਲ, ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਟੋਰਾਂਟੋ, ਵੈਨਕੂਵਰ ਆਦਿ ਵਿਚ ਮੈਨਰੋਪੋਲੀਟਨ ਕਾਊਂਸਲਾਂ ਵੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਆਖ ਚੁੱਕਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਨੀਂਹ ਤਾਂ ਆਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਕੁਝ ਮੂਲ ਤੱਤ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਸਿੱਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ, ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਪੰਗੂ ਬਣ ਕੇ, ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਤਾਜ਼ਾ ਤਰੀਕ ਉਦਾਹਰਣ ਉਟਾਰੀਓ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਇਹ 44 ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 44 ਹੀ ਪ੍ਰੋਵੈਂਸ਼ਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਖੇਤਰ ਹਨ। 45ਵਾਂ ਸ਼ੇਅਰ ਓਪਨ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਟੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਡੱਗ ਫੋਰਡ ਪ੍ਰਾਈਮਰ, ਵਾਰਡਾਂ ਜਾਂ ਗਿਣਤੀ ਘਟਾ ਕੇ 25 ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਾਇਆਮਾ ਇਸਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ ਪਰ ਉਸਨੇ ਕਾਊਂਸਲ ਤੇ ਇਹ ਕੁਹਾੜਾ ਚਲਾ ਹੀ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਵੈਂਸ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਵੀ ਕੋਈ ਜੋੜਵੀ ਕੜੀ-ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਿੰਗ ਲਿੰਕ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ 12,000 ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਅੱਗੋਂ ਦੂਜੇ ਪੱਧਰ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀਆਂ ਤੀਜੇ ਪੱਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨਾਲ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਤਾਕਤ ਜੁੜਵੀਂ ਕੜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਕੈਨੇਡਾ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਹੈ ਪਰ ਉਥੋਂ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਪਰ ਢਾਂਚਾ ਸੁਝਤਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਹੀ ਗੈਰ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਖੇਰੂ ਖੇਰੂ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਤੀਜਾ, ਭਾਵੇਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਉਹ ਕਾਊਂਸਲ ਕੋਈ ਸਿੱਧੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਦਇਆ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਅੰਤ 100 ਵਿਚੋਂ 99ਵੇਂ ਵਾਰ ਨਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਚੌਥਾ, ਸਿਟੀ ਕਾਊਂਸਲਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਕਰਕੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਬੀਸੀ ਦੇ ਸਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਹੈ। ਸਰੀ ਬੀਸੀ ਦਾ ਪੰਜ ਛੇ ਲੱਖ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਵੱਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਚੌਥੀ ਵੱਸੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਚੀਨੀ, ਕੋਰੀਅਨ, ਵੀਅਤਨਾਮੀ ਇਰਾਨੀ ਆਦਿ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਲੋਕ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਸਰੀ ਸਕਾਈ ਟ੍ਰੇਨ ਰਾਹੀਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿੰਗ ਜਾਰਜ, ਸਰੀ ਸੈਂਟਰਲ ਅਤੇ ਸਕਾਟ ਰੋਡ ਤਿੰਨ ਮੈਟਰੋ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਨ। ਸਰੀ ਦੀਆਂ ਅਵਾਮੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਕਾਊਂਸਲਾਂ ਦੀ ਚਿਰਕੋਈ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਸਕਾਈ ਟ੍ਰੇਨ ਲਾਈਨਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦਾ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਗ ਦਾ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਲੋਕ ਰਾਇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਦਰ ਕਿਨਾਰ ਹਨ।

ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. ਦੀ ਜੌਹਨ ਹਾਰਜ਼ਨ ਸਰਕਾਰ, ਪਹਿਲੀ ਲਿਬਰਲ ਸਰਕਾਰ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਰੀ ਸਿਰ ਨਵਾਂ, ਖਰਚੀਲਾ ਲਾਈਟ ਰੇਲ ਢਾਂਚਾ ਲੋਕਾਂ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਐਨ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਹੈ? ਲਾਈਟ ਰੇਲ, ਸਕਾਈ ਟ੍ਰੇਨ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮਹਿੰਗੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੁਨਾਫ਼ਾਕਾਰੀ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਗੰਢ-ਤਰੁੱਪ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਊਂਸਲਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਕਾਊਂਸਲ ਦੀਆਂ 16 ਵਿਭਾਗੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਹੀ ਨਿਰਣੇ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਊਂਸਲਰ ਵਿਚਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮੋਹਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ; ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਊਂਸਲਰ ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ ਮੇਅਰ ਵਜੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 96 ਫੀਸਦ ਫੈਸਲੇ ਸਰਵਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਸਰਵਸੰਮਤੀ ਦੇ ਕੀ ਅਰਥ ਹਨ? ਅਸੀਂ ਆਪ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਪੰਜਵਾਂ ਵੱਡਾ ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ, ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਸਿੱਧੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਛੇਵਾਂ ਤੱਤ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਾਊਂਸਲ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਸਲੇਟਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਕਾਊਂਸਲ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੱਤਵਾਂ ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਊਂਸਲ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਤੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਜਕੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਹੀ ਬਜਟ ਵਿਵਸਥਾ, ਟੈਕਸ ਉਗਰਾਹੀ ਅਤੇ ਲੇਖੇ ਜੋਖੇ ਦੀ ਇਚਾਰਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬਜਟ ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਲੱਛਣਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਕਈ ਹੋਰ ਮੂਲ ਤੱਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਾਊਂਸਲੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਭਤੀਜਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਅਤੇ ਰੰਗ ਨਸਲ ਭੇਦ ਭਾਵ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੈਰ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦਿੱਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਆ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰੈਸ ਅਤੇ ਸ਼ੋਸਲ ਮੀਡੀਏ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚੋਣ ਵਿਵਸਥਾ

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਭਰ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੋ, ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਦਾ ਦਿਨ ਅਤੇ ਮਹੀਨਾ ਮਿਥਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹੀਨਾ ਆਮ ਕਰਕੇ ਅਕਤੂਬਰ ਜਾਂ ਨਵੰਬਰ। ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ, ਦੂਜਾ, ਤੀਜਾ ਚੌਥਾ ਆਦਿ ਦਿਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਇਕੋ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। 2022 ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਚੋਣ ਸਾਰਣੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਬੀਸੀ ਅਕਤੂਬਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸ਼ਨੀਵਾਰ, ਮਨੀਟੋਬਾ ਅਤੇ ਸਕੈਚਵਨ ਅਤੇ ਇਡੀਆਨਾ ਅਕਤੂਬਰ ਦਾ ਚੌਥਾ ਬੁੱਧਵਾਰ। ਉਤਰ ਪੱਛਮੀ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਨੂਨਾਵੁੱਤ ਤੀਜਾ ਸੋਮਵਾਰ। ਯੂਕੋਨ, ਅਕਤੂਬਰ ਦਾ ਤੀਜਾ ਸੋਮਵਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸ ਜਾਰਜ ਆਈਲੈਂਡ ਨਵੰਬਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੋਮਵਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਨ ਪੱਕਾ ਹੈ ਤਰੀਕ ਸਾਲ ਦੇ ਸਾਲ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਾਸਤੇ ਉੱਟਾਰੀਓ, ਬੀਸੀ ਅਤੇ ਮਨੀਟੋਬਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਨੀਪੈਗ, ਵੈਨਕੂਵਰ, ਸਰੀ, ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਸੋਂ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੀ ਹੱਕ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪੱਕੇ ਵਸਨੀਕ ਪੀ.ਆਰ. ਭਾਵੇਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਥੇ ਵਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵੀ ਵੋਟ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ; ਉਹ ਵੋਟ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਅਕਸ਼ ਦੇ ਉਲਟ ਭਾਵੀ ਹੈ।

ਵੈਸੇ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਔਸਤ ਫੀਸਦ 30 ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੂਲ ਵਾਸੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਤਾਨਾਸਾਹੀ ਵਰਗਾ ਵੱਖਰਾ ਸਿਸਟਮ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਆਓ ਹੁਣ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਹਨ। ਜੋ ਕੰਮ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਲਟ ਭਾਵੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੋ ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਬੜਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਕਾਊਂਸਲ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਾਊਂਸਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਦੂਹਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਲੋਕਲ ਫੋਰਸ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰ.ਸੀ.ਐਮ.ਪੀ. ਹੈ। ਆਰ. ਸੀ. ਐਮ. ਪੀ. ਕਾਊਂਸਲਾਂ ਕੋਲ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲੋਨ ਜਾਂ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫੈਡਰਲ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਕੋਲ ਆਰ.ਸੀ.ਐਮ.ਪੀ. ਦੀਆਂ 2300 ਪੋਸਟਾਂ ਹਨ। ਅੱਧੀਆਂ ਖਾਲੀ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਵੱਡਿਆਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋਨ 'ਤੇ ਹਨ। ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਦੀ ਪਰਖ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਨਿਵੇਕਲੇ ਕੇਸ ਜਿਵੇਂ ਮੂਲ ਵਾਸੀ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਸ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੂਲ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਗੁੰਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਕਤਲ ਕੀਤੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਵਿਚ ਡਰੱਗ ਸੇਵਨ, ਨਸਲਪ੍ਰਸਤੀ, ਲਿੰਗਕ ਭੇਦ ਭਾਵ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਆਮ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਘੱਟ ਹੀ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਹੈ ਵਿਕਾਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਹਰ ਕੰਮ ਜੋ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਮਾਡਲ ਵਿਚ ਆਂਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਲੋਕ ਬੇਘਰੇ ਹੋਣ, ਜੇਬਾਂ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਨਿਆਸਰੇ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਖਾਣ ਖਰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਕੱਖ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਦੂਜਿਆਂ ਕੋਲ ਜੋ ਬਚਿਆ ਹੈ ਉਹ ਨਿਚੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਹੈ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮਾਡਲ ਜੋ ਕਾਊਂਸਲਾਂ ਨੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਤੀਜਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਇਥੇ ਵੀ ਕਾਊਂਸਲਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁਨਾਫ਼ੇਖੋਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਨਿਊਜ਼, ਬਾਈ ਵੀਕਲੀ ਵਿਚ, ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਛਪੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕੋ ਹੀ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਸਪਲਾਇਰ ਤੋਂ, ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਸਕੂਲ ਬੈਗ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਜੇ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਸਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਹੀ ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰ (ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸ ਦੇ) ਸਪਲਾਇਰ ਦਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਹੋ ਗਏ। ਸਕੂਲ, ਬੋਰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਵਾਂਗ ਆਰਥਿਕ ਅਨਿਯਮਤਾਵਾਂ ਆਮ ਸੁਣੀਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਦੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਮੰਜਰ ਹੈ। ਕਾਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਪੌਸ ਹੈ। ਜੋ ਕਾਊਂਸਲਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਗੀਆਂ ਤਾਂ ਕਾਰ ਅਤੇ ਤੇਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕੀ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਿਵੇਂ ਕਮਾਉਣਗੀਆਂ। ਇਕ ਨਵਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਰਤਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਹੈ। ਗ੍ਰੇਅ ਹਾਊਡ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਬੱਸ, ਕੰਪਨੀ, ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਖੇਤਰਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਤਰੀ ਪੱਛਮੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬੱਸ ਸੇਵਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਸਤੇ ਵਿਚ ਪਾਰਸਲ ਅਤੇ ਸਫ਼ਰ ਸਹੂਲਤ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪੈਣ ਦੇ ਅਸਾਰ ਹਨ। ਕੀ ਕੋਈ ਕਾਊਂਸਲਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀਦਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਂ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਬੱਸ ਕੰਪਨੀ ਇਹ ਘਾਟਾ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗੀ? ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ, ਪਰ...ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਹਾਊਸਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹਾਊਸਿੰਗ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ

ਕਾਊਂਸਲ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕੋਈ ਉਪਲਬਧੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਕਾਊਂਸਲਾਂ, ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ, ਖਰਚਣ ਵੇਲੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਰੀਅਲ ਇਸਟੇਟ, ਮੁਨਾਫ਼ੇਕਾਰਾਂ, ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਪੂਰਦੀਆਂ ਦਿੱਸਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬੱਲੇ ਕੈਨੇਡਾ, ਬੱਲੇ ਕੈਨੇਡਾ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਜੋ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵੇ ਕਿ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਪਬਲਿਕ ਵਾਸਤੂਮਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਫਲਾਣੀ ਕਾਊਂਸਲ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਮੰਨ ਜਾਵਾਂਗਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਧੀਆ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਠੰਢਾ ਜਲਵਾਯੂ ਹੈ। ਬੁਢਾਪੇ ਨਾਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਵਸੋਂ ਹੈ। ਪਰ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ ਬੱਸ ਅੱਡਿਆਂ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਾਂਘਿਆਂ, ਚੌਹਾਰਿਆਂ ਤੇ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਵਾਸਤੂਮ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਲੋਕ ਵਿਚਾਰੇ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨ? ਮੈਂ ਖੁਦ ਕਈ ਵਾਰ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਦੇ ਸੁਮਾਸ ਬਾਰਡਰ ਦੇ ਪਾਰਕਿੰਗ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਸਰੀ ਦਾ ਸੈਂਟਰਲ ਟ੍ਰੇਨ ਅਤੇ ਬੱਸ ਅੱਡਾ ਹੈ। ਗੇਜ਼ਾ 200, 300 ਲੋਕ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਐਧਰੋ-ਉਪਰ ਸਫ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਵਾਸਤੂਮ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂ ਕੀ ਇਹ ਸਰੀ ਕਾਊਂਸਲ ਦਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ? ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਪਰ ਜੋ ਕਾਊਂਸਲ ਜਨਤਕ ਵਾਸਤੂਮ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਉਡੀਕਵਾਨ ਲੋਕ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਮਾਲਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ। ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਉਹ ਅਦਾਰੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਿਵੇਂ ਕਮਾਉਣਗੇ। ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਸੋ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸੱਜਣ ਦੀ ਵੋਟ ਹੈ

ਉਹ ਇਸਤੇਮਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੇਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਜੇ ਠੀਕ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੋ।

ਇਹ ਵੀ ਲਿਖ ਦੇਣਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਪੇਪਰ ਬੈਲਟ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਊਂਸਲਾਂ ਦੀ ਵਾਰਡਬੰਦੀ ਜਿਵੇਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ, ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਵੋਟਿੰਗ ਜਿਵੇਂ ਸਰੀ, ਵੈਨਕੂਵਰ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਊਂਸਲ ਮੇਅਰ ਦੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਨ। ਆਲ ਇਨ ਆਲ ਮੇਅਰ, ਇਸ ਵਿਚ ਮੇਅਰ ਹੀ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਮਤੇ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਉਸਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਭਰਤੀ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਡਿਸਮਿਸ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਦੂਜੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮੇਅਰ, ਵਿਵਸਥਾ ਆਮ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਕਾਊਂਸਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ (ਸਕੂਲ ਟਰੱਸਟੀ) ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਾਲ ਵੀ ਕਾਊਂਸਲ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਾਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜ ਸੱਤ ਜਾਂ ਨੌਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਾਂਤਕ (ਪ੍ਰੋਵੈਂਸਲ) ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਪੇਸ਼ ਹੈ। 1015 ਵਿਚ ਬੀ.ਸੀ. ਦੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਲਿਬਰਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਣ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਭਾ ਵਿੰਨੀਪੈਗ ਵੱਲੋਂ "ਪੰਨ ਲਿਖਾਰੀ..." ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸ...
m.facebook.com

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਭਾ ਵਿੰਨੀਪੈਗ ਵੱਲੋਂ "ਪੰਨ ਲਿਖਾਰੀ ਨਾਨਕਾ" ਨਾਟਕ ਦਾ ਮੰਚਨ ਮਿਤੀ 9 ਅਕਤੂਬਰ 2022 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6:00 ਵਜੇ 1330 ਜੈਫਰਸਨ ਐਵੇਨਿਊ, ਮੈਪਲਜ਼ ਕਾਲਜੀਏਟ (ਕਾਮਨਜ਼) ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਨਾਟਕਕਾਰ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚ ਕਈ ਸ਼ੋਅ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਾਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਸਾਰੇ ਵਿੰਨੀਪੈਗ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਨਾਟਕ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖਣ।

ਰੰਗ ਮੰਚ ਅਤੇ ਲੋਕ; ਜਿਉਂ ਮੱਛੀ 'ਤੇ ਪਾਣੀ

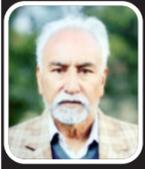
(ਸਫ਼ਾ 2 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਅਜੇਹੇ ਮੌਕੇ ਇਲਕਲਾਬੀ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਤੌਰ ਦੀ ਮਟਕ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਤਲਾਸ਼ਣਾਂ- ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਸਿਫ਼ਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਭਾਲਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੁੰਦੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਬਰਸੀ- ਪੁੰਗਰਦੇ ਰੰਗ ਕਰਮੀਆਂ ਦੇ ਪੂਰਾਂ ਦੇ ਪੂਰ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ- ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਸਕੂਲਾਂ- ਮੰਚ 'ਤੇ ਲੋਕ ਆਉਣ ਦਾ ਵੰਗਾਰਮਈ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਰੰਗ ਮੰਚ- ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਆਉਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦਾ ਲੰਮਾ ਦਮ ਰੱਖਵਾਂ ਭਵਿੱਖ-ਨਕਸ਼ਾ ਉਲੀਕਦਾ ਹੋਇਆ ਸਦਾ ਸਫ਼ਰ ਤੇ ਰਹੇ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸਕਰਿਪਟਾਂ- ਨਵੇਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ- ਆਰਥਿਕ ਲੋੜਾਂ- ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਧਨਾ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤੋਟ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ- ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਪਟਿਆਲਾ- ਲੁਧਿਆਣਾ- ਜਲੰਧਰ- ਬਰਨਾਲਾ- ਬਠਿੰਡਾ- ਮਾਨਸਾ- ਫਰੀਦਕੋਟ- ਮੋਗਾ ਆਦਿ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੇ ਲੱਗਦੇ ਵੱਡੇ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਮੇਲਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦੀ ਲਹਿਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਖੇਤਰਾਂ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰੰਗ ਮੰਚ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਪਰਸਪਰ ਸਾਂਝ-ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਗੂਹੜਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਤੀਬਰ ਲੋੜ ਹੈ। ਰੰਗ ਮੰਚ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਨਤੀਜੇ ਵੇਖਣਾ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਏਗੀ- "ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ।"

ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ, ਅਣਛਪੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ 'ਚ ਵਸਦਾ ਪਾਸ਼

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ
98778-68710

ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਨਾਮਵਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੁੰਗਰਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਜੋਕੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਪਹਿਚਾਣਿਆ ਅਤੇ ਨੋੜਿਓ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਚਿੱਠੀਆਂ 'ਚ ਵਸਦਾ ਪਾਸ਼। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਤਰਤੀਬਬੱਧ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਜਿਗਰੀ ਬੇਲੀ ਅਤੇ ਭਣੇਈਏ ਹਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ 'ਧੀਦੋ' ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਮੇਂ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਆਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਤਾਂ ਇਉਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਲੰਡਨ ਦੇ ਹੀਥਰੋ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਉਤਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਡਾਰੀ ਭਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਇਉਂ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਧੀਦੋ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ 'ਪਾਸ਼ ਦੇ ਅੱਬਰ 'ਤੇ ਚਿੱਠੀ ਇੱਕ ਆਵੇ ਇੱਕ ਜਾਵੇ'।

ਉਹ ਵੀ ਦਿਨ ਸਨ ਜਦੋਂ ਪਾਸ਼ ਡਾਇਰੀ ਅਤੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਪੱਤ੍ਰਕਾਵਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਲਿਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੇ ਸੀਨੇ 'ਚ ਸਮਾਜਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਤੰਦ ਪਰੋਈ ਹੁੰਦੀ। ਜਾਤੀ ਮੁਢਾਵਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਆਪਾ-ਲਿਸ਼ਕਾਉ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਮਾਜੀ ਫਿਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਨਾਏ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਡੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ ਪਰਨਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ।

ਉਹਨਾਂ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਅਕਸਰ ਹੀ ਲੋਕ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲਿਖਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। 'ਚਿੱਠੀ ਮੇਰੇ ਢੋਲ ਨੂੰ ਪੁਚਾਈਂ ਵੇ ਕਬੂਤਰਾ! ਵੇ ਕਬੂਤਰਾ!!' ਦੇ ਯੁੱਗ ਨਾਲੋਂ ਡਾਕ-ਤਾਰ ਦੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣ ਡਾਕੀਏ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਡਾਕੀਏ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਘਰ ਦੇ ਬਾਰ ਮੂਹਰੇ ਘੰਟੀ ਵੱਜਣ 'ਤੇ ਚਿੱਠੀ ਫੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਧੜਕਣ ਤੇਜ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਬੱਸ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

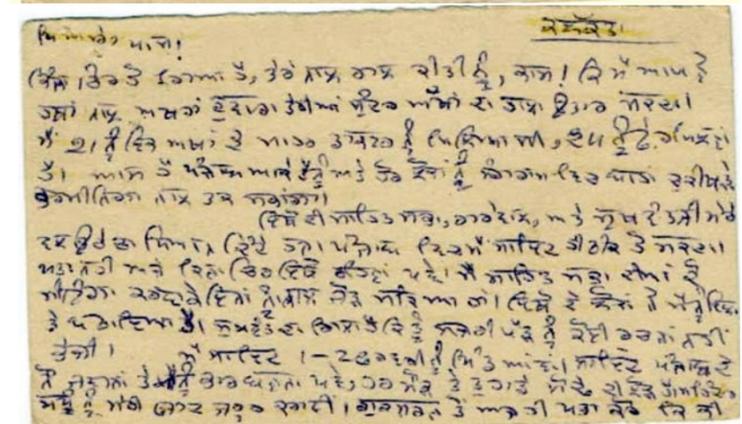
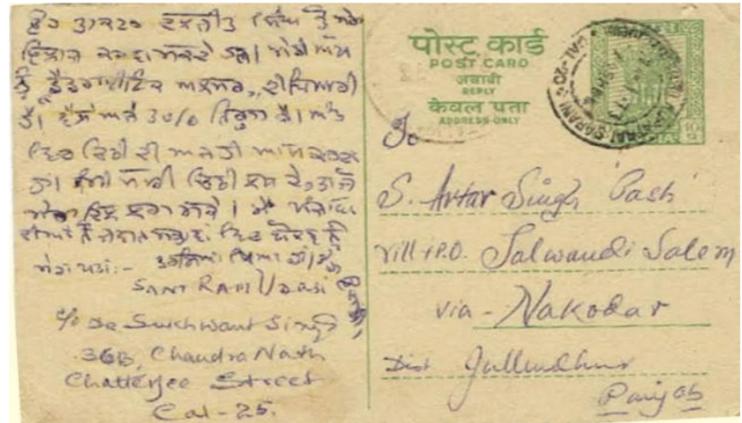
ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਦੀ ਟੋਹ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਸਮਾਜਕ ਵਰਤਾਰਾ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਪਾਸ਼ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਸੱਜਣ-ਬੋਲੀ ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਅੰਦਰ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਖ਼ਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਆਮ ਲੋਕ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਪਰ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਅਮੁੱਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਾਗਦੀ ਅੱਖ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਸਮਾਜੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੜਕ ਕਿੰਨੀ ਤਿੱਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਡਾਇਰੀ ਅਤੇ ਖ਼ਤ ਲਿਖਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਨ

ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਦਰ-ਕਿਨਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣਾ ਹੈ ਇਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਸਮਾਜਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਇੱਕ ਬੰਨੇ ਉਸਦੇ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੁੱਝ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਘੋਲੀ ਅਤੇ ਬੇਪਰਵਾਹ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਦਸਤਕ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਉਸਦੇ ਨਿੱਕੀ ਤੋਂ ਨਿੱਕੀ ਘਟਨਾ ਵਰਤਾਰੇ ਅਤੇ

'ਅੱਜ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ' ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵਿਧਾ ਸੀ ਜੋ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਤੋਰ ਨਾਲ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਚਿੱਠੀਆਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵਟਸਾਪੈ ਫੋਸ ਬੁੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਇੰਸਟਰਗ੍ਰਾਮ ਟਵਿਟਰ ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਇਹ ਕੁੱਝ ਸਮਾਜ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਰਤ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਚ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਉਂਗਲਾਂ ਤੇ ਗਿਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣ ਦੇ

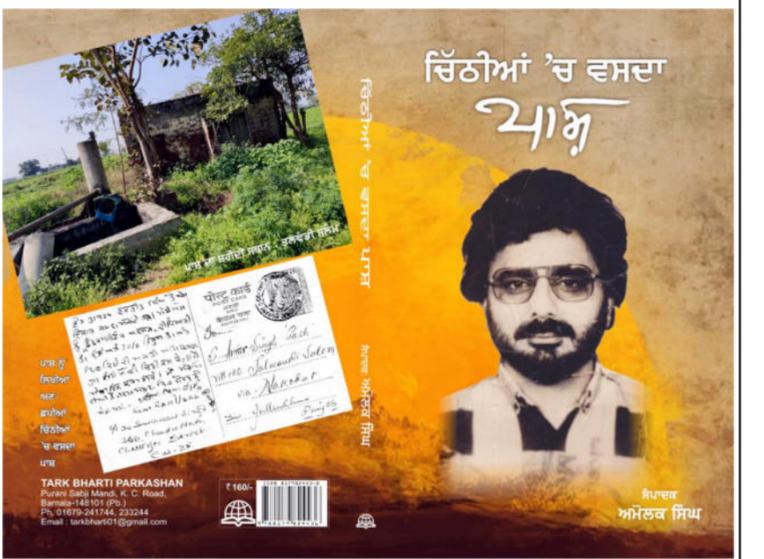

ਰੁਝਾਨ ਬਾਰੇ ਅਣ-ਲਿਖੀਆਂ ਅਣ-ਕਹੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਵੀ ਬੁੱਝਣ ਬਾਰੇ ਤਤਪਰ ਸੂਖਮ ਸੁਹਿਰਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਲਮਕਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਮੁਹੱਬਤ, ਗਹਿਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਵੱਡ-ਉਮੀਦੀ ਦੀ ਡੁੱਲ੍ਹ ਡੁੱਲ੍ਹ ਪੈਂਦੀ ਆਸ਼ਾ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਫੁਲਕਾਰੀ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੀਆਂ ਵਿਧਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਗੱਭਣ ਵਾਲੇ ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੋਣਾ ਪਾਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਣਮੱਤੇ ਨਾਤੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ। ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਆਮ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਚਿੱਠੀਆਂ ਨੂੰ ਬੀਤੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਬੈਠਣਾ ਆਪਣੀ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਚਿੱਠੀ ਪੋਸਟ ਕਾਰਡ ਲਿਫਾਫੇ 'ਤੇ ਲਿਖਣਾ ਡਾਕ 'ਚ ਪਾਉਣਾ ਤਾਂ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ। ਅਸਲ ਨੁਕਤਾ ਉਹਨਾਂ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਰੋਕਾਰ ਜਿਹੜੀ ਚਿੰਤਾ ਜਿਹੜਾ ਚਿੰਤਨ ਆਪਣੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੇ ਆਮ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਲਿਖਵਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੇ ਤਾਂ ਉੱਤਰੇ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਖ਼ਤ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਗੀਤ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਟਕ ਲਿਖਾਉਣਗੇ। ਚਿਤਰਕਲਾ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਲੁਪਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਕਰਾਉਣਗੇ। ਮੰਨ ਲਿਆ ਲੋਕ ਚਿੱਠੀਆਂ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦੇ ਪਰ ਹੁਣ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਲਿਖਦੇ ਨੇ। ਸੁਆਲਾਂ ਦਾ ਸੁਆਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਕੀ ਨੇ?

ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਲਗਣ 'ਚ ਕੈਦ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਵਗਾਹ ਮਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਰਿਸ਼ਤੇ, ਨਵੇਂ ਪਰਿਵਾਰ, ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਣ ਦਾ ਵੱਲ ਸਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਦਾਰੂ ਮਿਲਕੇ ਭਾਲਣ ਲਈ ਸਿਰ ਜੋੜਨ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਨਿੱਘ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਖੋਲ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਲੋਚਨਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਮੰਤਰ ਸਿਖਾਉਂਦੀਆਂ

ਹਨ। ਇਉਂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਗਲਵੱਕੜੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਕਈ ਰਹੱਸ ਬਣੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਵੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ :

- ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤਲਵੰਡੀ ਸਲੇਮ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਆਇਆ ਧਮਕੀ ਪੱਤਰ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦਾ ਕੋਡ ਆਫ ਕੰਡਕਟ, ਲੋਕ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਮੜ੍ਹਦਾ ਹੈ

- ਉੱਡਣਾ ਸਿੱਖ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਹਕੀਕੀ ਕਲਮਕਾਰ ਪਾਸ਼ ਸੀ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਲਟਾ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਇਆ ਗਿਆ। ਹਥਲੀ ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਦਰਜ ਤਰਸੇਮ ਪੁਰੇਵਾਲ ਦੀ ਸ਼ੂਰ 'ਚ ਹੀ ਛਪੀ ਚਿੱਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਹਕੀਕੀ ਰਚਨਾਕਾਰ ਪਾਸ਼ ਹੀ ਹੈ।

- ਪਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀ ਹੰਸ ਰਾਜ ਤਲਵੰਡੀ ਸਲੇਮ ਬਾਰੇ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਪਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਐਵੇਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਮਿਲੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੀ ਸਾਊਦੀ ਅਰਥ ਤੋਂ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

- ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖਰੇ ਥੜ੍ਹਿਆਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਡੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਚੋਟੀ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਅਜੇਹੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਸੀ, ਪਾਸ਼ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਸਨਮਾਨਿਤ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਨਾ ਰੁਤਬਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਉਹਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ।

- ਪਾਸ਼ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੈਪਟਨ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਖ਼ਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਓ-ਪੁੱਤ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਚ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਰੰਗ ਕਿੰਨਾ ਗੂਹੜਾ ਹੈ। ਘਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ, ਪਾਸ਼ ਦੇ ਵਿਆਹ, ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਆਦਿ ਮਸਲੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਪਿਓ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੰਵਾਦ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

- ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਖ਼ਤਾਂ 'ਚ ਪਾਸ਼ ਲਈ ਪਿਆਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਤੰਗ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ। ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਆਪਣੀ ਆਰਥਕ ਤੰਗੀ ਪਾਸ਼ ਕੋਲੋਂ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਕਾਬਲ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਕੁੰਡੀ ਖੋਲ੍ਹਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਿਹਤਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਿਭਾਓ ਕਰਦੇ ਨੇ।

- ਪ੍ਰੋ. ਅਜਮੇਰ ਅੱਲਖ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ 'ਨਾਗ-ਨਿਵਾਸ' ਲਈ ਰਚਨਾਵਾਂ

ਭੇਜਣ ਲਈ ਖ਼ਤ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ।

- ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਖ਼ਤ ਲਿਖਕੇ ਪਾਸ਼ ਤੋਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟ੍ਰਸਟ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ।

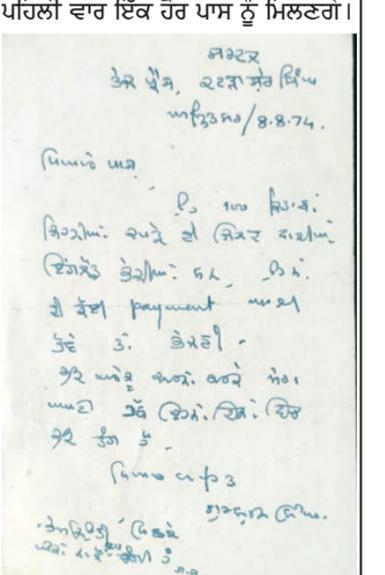
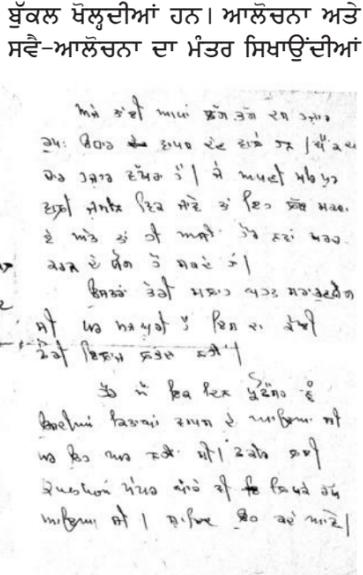
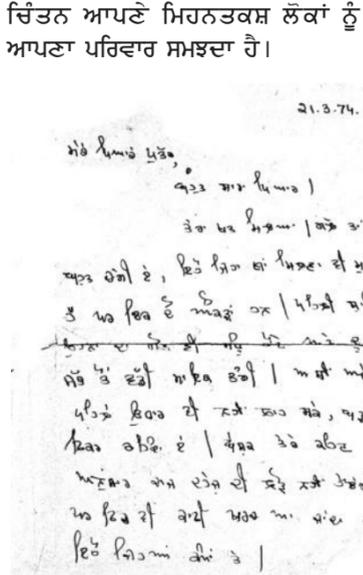
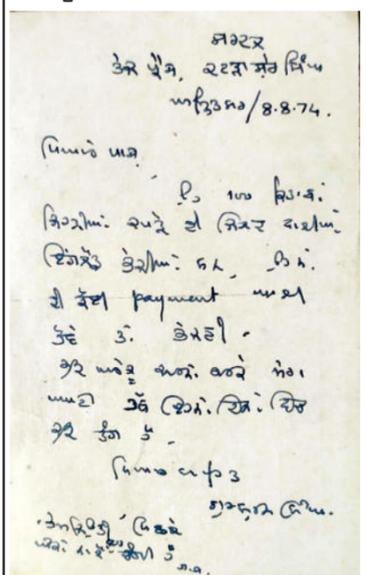
- ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ ਆਲਮ ਦੀ ਧੀ ਦਾ ਖ਼ਤ ਜਾਤ-ਪਾਤੀ ਵੱਟਾਂ-ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕਲਮਾਂ ਦੇ ਗਹਿਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ।

- ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੁੱਸਾ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਖ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤਕ ਪਰਚਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਫਿਰਕਮੰਦੀ ਅਤੇ ਸਰੋਕਾਰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

- ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੁੱਸਾ, ਸੁਰੇਂਦਰ ਹੇਮ ਜਯੋਤੀ, ਅਮਿਤੋਜ, ਪ੍ਰੋ. ਲੋਕ ਨਾਥ, ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ, ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕੜ, ਪ੍ਰੋ. ਜਗਤਾਰ, ਅਤਰਜੀਤ, ਜਸਵੰਤ ਖਟਕੜ, ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ, ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ, ਪ੍ਰੋ. ਲੋਕ ਨਾਥ, ਡਾ. ਚਮਨ ਲਾਲ, ਡਾ. ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਥ ਤਿਵਾੜੀ, ਗੁਰਮੀਤ ਖ਼ਾਨ ਅਤੇ ਪੀ.ਐਸ.ਯੂ. ਦੇ ਆਗੂ ਬਲਦੇਵ ਰਹਿਪਾ, ਧਰਮਪਾਲ ਉਪਾਸ਼ਕ, ਸਹਰਯਾਰ, ਆਲੋਕ ਨਾਥ ਧਨਵਾ, ਮ੍ਰਿਤਯੂਬੱਧ, ਡਾ. ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਹੀ ਜਾਣਿਆਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਲੇਖਕਾਂ, ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਾਂ 'ਚ ਸਮੋਇਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਜਸਪਾਲ ਜੱਸੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਭੇਜੇ ਮਿੱਠੜੇ ਬੁਲਾਵੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾਈ ਉਪਰ ਝਾਤ ਪਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਲਮਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮਹਿਜ਼ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਇਸਤੋਂ ਵਧਕੇ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਵਿਲੱਖਣ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਦਰਮਿਆਨ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਉਹ ਅਣਛਪੀਆਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ 'ਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਪਾਸ਼।

9 ਸਤੰਬਰ 1950 ਨੂੰ ਤਲਵੰਡੀ ਸਲੇਮ (ਜਲੰਧਰ) ਜਨਮੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਆਪਣੇ ਖੂਹ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜਿਗਰੀ ਦੋਸਤ ਹੰਸ ਰਾਜ ਨਾਲ 23 ਮਾਰਚ 1988 ਨੂੰ ਸਹੀਦ ਹੋਏ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਖ਼ਤ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ ਪਾਠਕ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਾਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ।

ਗੁਰਸਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦਿਹਾੜਾ

ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਬਰਨਾਲਾ : ਗੁਰਸਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ 27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਚ ਪਲਸ ਮੰਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੰਗ ਮੰਚ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਦਿਹਾੜਾ ਬਰਨਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੀਵਾਨਾ ਵਿਖੇ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸਬੰਧੀ 26 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜਾਗੋ ਕੱਢੀ ਗਈ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੱਢੀ ਗਈ ਇਸ ਜਾਗੋ ਨੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੋਟੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਾਗੋ 'ਚ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਗਲੇ ਲੱਗ ਕੇ ਸਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਾਗੋ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਆਈ ਅਤੇ ਮਸਾਲਾਂ ਬਾਲ ਕੇ ਚੱਲਣਾ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਨਵਦੀਪ ਧੌਲਾ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਮਸਾਣੀ ਦੇ ਗਾਏ ਗੀਤ ਜਾਗੋ ਵਿੱਚ ਗੂੰਜਦੇ ਰਹੇ।

27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਇਕੱਠ ਜੁੜਿਆ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀਸਰੀ ਜੱਥਾ ਰਸੂਲਪੁਰ, ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਮੰਡਲੀ ਭਦੌੜ, ਗੁਰਮੀਤ ਕੋਟ ਗੁਰੂ, ਲਾਡੀ ਜਟਾਣਾ, ਲਵੀ ਬੁਢਲਾਡਾ, ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਮੰਡਲੀ ਜੀਦਾ ਨੇ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਸਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਕਰਨੀ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ। ਮੰਚ ਨੂੰ ਗੁਰਸਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੋ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ, ਅਵਤਾਰ ਪਾਸ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ, ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਪੱਛਾ, ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ ਆਲਮ, ਪਿੰਡ

ਦੀਵਾਨਾ ਦੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ (ਦਿੱਲੀ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ) ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਕੇ ਸਿਜਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਲਸ ਮੰਚ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂਆਂ, ਨਗਰ ਦੀਵਾਨਾ ਦੀ ਸਮਾਗਮ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ, ਭਰਾਤਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਨਾਟਕਕਾਰਾਂ ਅਤੇ

ਅਮਰ ਸਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੋਲੀ ਗੂੰਜ ਉੱਠੇ : ਤੂੰ ਕਲਮਕਾਰ ਹੈਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤੂੰ ਹੈਂ ਅਮਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਰ ਸਕਦਾ ਤੇਰੀ ਕਲਮ ਸਲਾਮਤ ਹੈ ਸੱਜਣਾ ਇਹਨੂੰ ਕਲਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹਨਾਂ ਬੋਲਾਂ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਸਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਸ਼੍ਰੀ ਮਤੀ ਕੈਲਾਸ ਕੌਰ ਜੀ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾ. ਨਵਸਰਨ, ਡਾ. ਅਰੀਤ ਅਤੇ ਪੁੱਤਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਜੁਆਈ ਡਾ.

ਅਤੁਲ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਡਾ. ਅਰੀਤ ਅਤੇ ਪਲਸ ਮੰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਸਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁ ਪੱਖੀ ਸਖਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਚੇਤਨਾ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਬਰਨਾਲਾ (ਹਰਵਿੰਦਰ ਦੀਵਾਨਾ) ਵੱਲੋਂ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲਿਖਿਆ 'ਵਾਜਾਂ ਮਾਰੇ ਜੱਲਿਆਂ ਦਾ ਬਾਗ, ਹਰਕੇਸ ਚੌਧਰੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਨਾਟਕ ਵਿਦਰੋਹੀ ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ ਮੰਡੀ ਮੁੱਲਾਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡੇ ਗਏ।

SUPER VISA INSURANCE

ਸੁਪਰ ਵੀਜ਼ਾ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ

With all the BENEFITS & REQUIREMENTS

- * LIFE INSURANCE
- * CRITICAL ILLNESS INSURANCE
- * TFSA
- * RRSP
- * RESP
- * DISABILITY INSURANCE

For More Information Call:

HARCHARAN PARHAR

Cell: 403.681.8689 Email: parharinsurance@gmail.com www.parharinsurance.com

Harpreet Parmar

CPA, CGA

Chartered Professional Accountant

• Accounting • Tax • Business Advisory

• Accounting • Financial • Statements • Personal Tax • Corporate Tax

• Incorporation • Payroll • Business Advisory • New Business Startups

• Book-Keeping • Management • Consulting Services

Ph: (403) 271-5100, Fax: (403) 271-5171

Email: hparmar@hppcorp.ca
Website: www.hppcorp.ca

In Business Since 1997

Sandhu G Construction Ltd.

Preparation- Shower Base - Water Proof

We can install Ceramic Tiles & Marble, Back Splash Tiles, Tiles on Walls, Kitchen, Washroom or anywhere in Home. You can upgrade your Kitchen or Washroom

Harmanjot Dhudike
403-975-0006

ਵਰਕਰ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਲੋੜ

ਪੁਰਾਣੇ ਜਾਂ ਨਵੇਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਟਾਇਲਾਂ ਅਤੇ ਮਾਰਬਲ ਲਗਵਾਉਣ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

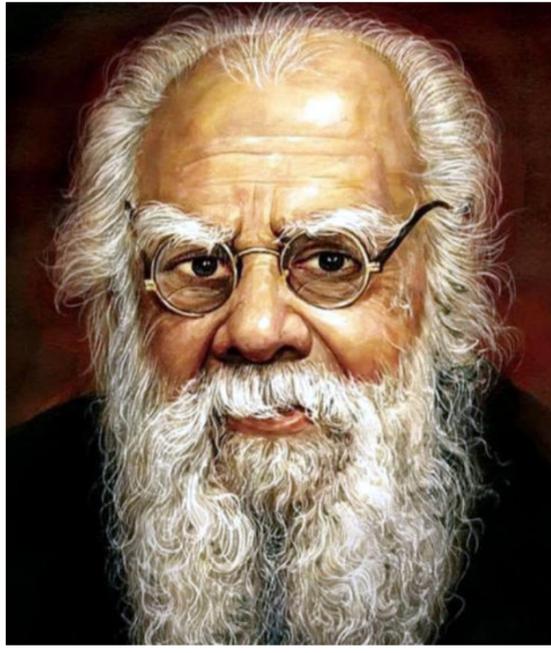
Sharmanjot22@gmail.com

ਭਗਤ ਸਿੰਘ - ਈ.ਵੀ. ਰਾਮਾਸਾਮੀ ਪੇਰੀਆਰ

(ਸਾਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸਹਾਇਤਾ 'ਤੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੋਂ ਗਰਵ ਹੈ)

(ਪੇਰੀਆਰ ਈ.ਵੀ. ਰਾਮਾਸਾਮੀ, ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਖਾਸਕਰ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀ ਦ੍ਰਾਵਿੜ ਤੇ ਤਰਕਸੀਲ ਲਹਿਰ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸਨ, ਇਹ ਲਹਿਰ ਦਲਿਤ ਲਹਿਰ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਧਾਰਾ ਹੈ। 1879 ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਅਤੇ 1973 ਵਿਚ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ ਇਸ ਆਗੂ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਦਿਨ 29 ਮਾਰਚ 1931 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਫਤਾਵਾਰ ਤਾਮਿਲ ਪਰਚੇ 'ਕੁਡੀ ਅਰਾਸੂ' ਵਿਚ ਸੰਪਾਦਕੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸੀ 'ਭਗਤ ਸਿੰਘ'। ਇਹ ਸੰਪਾਦਕੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਦਲਿਤ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਅਤੇ ਪੇਰੀਆਰ ਨੇ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਉਸਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਿਹਰਾ ਡਾ. ਚਮਨ ਲਾਲ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਪਾਠ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕ-ਸੰਗਰਾਮੀ ਲਹਿਰ)

ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਕਾਰਣ ਹੋਈ ਮ੍ਰਿਤੂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਹਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਣ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੇਸ ਭਗਤ ਅਤੇ ਰਾਸਟਰੀ ਨਾਇਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਕਿਉਂ ਵਾਪਰਨ ਦਿੱਤਾ। ਜਦਕਿ ਇਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਦੂਜੇ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਇਹੀ ਲੋਕ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਉਹ ਵਾਇਸਰਾਏ ਲਾਰਡ ਇਰਵਿਨ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਲਾਰਡ ਇਰਵਿਨ ਨਾਲ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਨਾ ਕੇਵਲ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਨਾ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸਰਤ ਸਾਮਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਬਲਕਿ ਉਹ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ

ਇਕ ਅਹਿਮ ਜਿੱਤ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਜਿੱਤ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਲਾਰਡ ਇਰਵਿਨ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਹੈ। ਲਾਰਡ ਇਰਵਿਨ ਨੂੰ ਗਾਂਧੀ ਗੋਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਦਿੱਵ-ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਵਾਲਾ ਇਕ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਗਰਦਾਨਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਮੰਨ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਹੀ ਹੁਣ 'ਗਾਂਧੀ-ਮੁਰਦਾਬਾਦ', 'ਕਾਂਗਰਸ-ਮੁਰਦਾਬਾਦ' ਕਹਿ ਕੇ ਚੀਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਗਾਂਧੀ ਜਿੱਥੇ ਕਿੱਧਰੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਕਾਲੇ ਝੰਡੇ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਉਸ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹੁਕਾਵਟ ਵੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਗਾਂਧੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁਣ ਆਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਠਿਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ

ਮੱਤ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਵੀ ਸੰਦੇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ ਹੈ।

ਖੈਰ ਜਨਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜਦ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਨਮਕ ਅੰਦੋਲਨ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ ਬਲਕਿ ਇਹ ਦੇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੀ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਅਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀ (ਵਾਸਤਵਿਕ ਸਮਾਜਵਾਦੀ) ਸਪੱਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ

ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸਵਾਸਘਾਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗਾਂਧੀ-ਮੁਰਦਾਬਾਦ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਰਾਸਟਰੀ ਨਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਨਵਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ, ਠੀਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਜੋ ਦੀਵਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਦਿਆਂ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਗਏ ਅਤੇ ਜੇਤੂ ਹੋ ਕੇ ਪਰਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ 'ਗੌਰਵ' ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਕਾਂਗਰਸ-ਮੁਰਦਾਬਾਦ! ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਹਾਨੀ-ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜੋ ਸੱਚ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ

ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ ਵਿਚ ਮੂਰਖ ਅਤੇ ਜਾਹਲ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਹਨ, ਇਹ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਵਾ-ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ, ਉਹ ਸਵਾਰਥੀ ਭਾਵ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਸਨਮਾਨ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜਿਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਹਰ ਪਲ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਦੁੱਖ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਰ ਕੇ 'ਸਾਂਤੀ' ਪਾ ਲਈ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਦੁਰਲੱਭ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦੇਸ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਕਰਤੱਵ ਨਿਭਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਮਾਂ, ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਆਮ ਰੁਝਾਨ ਨੇ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਚੁਣਨ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਾਂਗੇ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਸੀ, ਕੇਵਲ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਂਤੀ ਫੈਲੇਗੀ।

ਜਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਿਸਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸਹੀ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਜਿਹੜੇ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਨਿਆਂ ਸੰਗਤ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇਹੋ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਸਨੇ ਕੀਤਾ, ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਈਮਾਨਦਾਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਸੱਚਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜਵਾਦ

ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ

Open 7 Days A Week

New Hours Mon To Fri 9am to 9 pm and 10 am to 6 pm Weekends

Apinder Aujla
BSc.Pharm

10% Discount on OTC Products with this coupon
EXP : Dec 31, 2022 | LIMIT : 1 Coupon per Visit

Free Delivery In NE

- Blister Packaging • Service in English, Punjabi, Urdu and Hindi
- Servicing This Community Since 2004 • 50 Puls Years of Dispensing Experience
- ਬਲਿਸਟਰ ਪੈਕੇਜਿੰਗ • ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਪੰਜਾਬੀ, ਉਰਦੂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਉਪਲਬਧ
- 2004 ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਵਿਚ • 50 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤਜਰਬਾ

#1150, 4818 Westwindus Drive NE. Calgary

403-293-9360

Satvachan Lal
B.Sc.Pharm

Fast, Friendly, Hassle Free Service!

Trust Your Memories to the Professionals

Dream Productions inc.

Wedding, Birthday, Engagement, Slide Show, Music Video, T.V. Program, Modeling Picture, Concert, Community Event Etc.

*We can Also Arrange
Decoration
Party Rentals*

Customer satisfaction is our pride!

VIDEO	PHOTOGRAPHY	MUSIC
Video film with single, double & multiple camera system (Broadcast Quality)	Digital Photography (Coloured, black and white) digital enhancement	DJ, Lighting, screen Projector live sound etc.

403-835-2762
or
29 DREAM
(37326)

Special Packages Available For All Occasions

Call Romi Sidhu For Insurance & Financial Needs

StateFarm

IS NOW

Desjardins

Insurance

Monday - Friday 9am to 5:30pm
Weekends: All Other Times
Only Appointments

4851 Westwinds Drive NE, Suite 217, Calgary, AB T3J 4L4
Bus: 403-568-4330
Email: romi.sidhu@desjardins.com

* HOME	* DISABILITY	* VEHICLE FINANCE
* AUTO	* RRSV	* CRITICAL ILLNESS
* LIFE	* RESP	* MUTUAL FUNDS

Romi Sidhu,
Agent
P02720CN

ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਤਵ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਵੀਕਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪੰਗਤੀਆਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਇਹ ਸਨ ਕਿ : “ਸਾਡਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਦੋਂ ਤਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਜਦ ਤਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਗੈਰ-ਬਰਾਬਰੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਕੇਵਲ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਇਸਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ।”

ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਈਸਵਰ ਅਤੇ ਦੈਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ (ਈਸਵਰ ਸੰਬੰਧੀ) ਰੱਖਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਮੰਨਣਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ (ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ) ਤੋਂ ਕੋਈ ਹਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ। ਜੇਕਰ ਸੰਯੋਗਵੱਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚਦੀ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਗੈਰ ਇਰਾਦਤਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ, ਫਿਰਕੇ ਅਤੇ ਦੇਸ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਦੁਈ ਦਵੈਸ ਫੈਲਾਏ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਦਿਲੋਂ ਸਿਰੇ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਚੀਜ ਤੋਂ ਘਬਰਾਉਣ ਜਾਂ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹੀ ਦਰਸਨ ਜੋ ਸਾਡੇ ਛੁਆਛੂਤ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹੈ, ਉਹੀ ਦਰਸਨ ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਹੈ। ਛੁਆਛੂਤ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਉਚੀਆਂ ਅਤੇ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟੀ ਅਤੇ ਮਜਦੂਰ ਵਿਚਲੇ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਮਾਜਵਾਦ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ

ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਵਿਚਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹੋ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਸਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਗਾਂਧੀ-ਮੁਰਦਾਬਾਦ, ਕਾਂਗਰਸ-ਮੁਰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਗਾਂਧੀ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ, ਕਾਂਗਰਸ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਉਸਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਰਣ ਵਿਵਸਥਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁੱਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਸੀ ਕਿ ਗਾਂਧੀਵਾਦ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ ਦਾ ਭਲਾ ਉਦੋਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦ ਤਕ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਦਰਸਨ 'ਤੇ ਚੱਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਤੱਥ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇੰਨਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਾਂਧੀਵਾਦ ਦੇ ਪਤਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਨਾ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਗਾਂਧੀਵਾਦ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ ਸੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਮਾਰ ਪੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮਰਿਆ ਜਿਵੇਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤ ਬਲਕਿ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਸਾਂਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਮਹਾਨ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਵਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਉਚਾਈ ਤਕ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਆਮ ਕਰਕੇ ਹਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜ ਸਕਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸਹਾਦਤ 'ਤੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੋਂ ਗਰਵ ਹੈ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਾਥਨਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸੱਚੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲੱਭੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਵੇ।

ਬਰਨਾਲੇ ਦੀ ਧਰਤ ਤੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੇ ਇੱਕਠ

ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ
ਬਰਨਾਲੇ ਦੀ ਧਰਤ ਤੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੇ ਇੱਕਠ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕਿੰਨਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਹੜੇ ਸਿਆਸੀ ਸੋਝੇ ਹਿੱਤਾਂ ਖਾਤਿਰ ਇਨਕਲਾਬ ਜਿੰਦਾਬਾਦ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀਆ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵਢੇਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁੱਟੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਤੇ ਪਲਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਠੱਕਾ ਬਣਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਰਦਾਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਬਰਨਾਲੇ ਦੀ ਧਰਤ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਬਲ ਮਿਲਿਆ, ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਸਟੇਜ ਸੱਕਤਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵੀ ਬਿੱਲੀ ਬੋਲਿਉ ਬਾਹਰ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕਤਾ ਉਗਰਾਹਾਂ ਦੇ ਸੂਬਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਦੇਵ ਕੋਕਰੀ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਨੁੱਖ ਹੱਥ ਲੁੱਟ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਿੱਠ ਸਾਬਤ ਹੋਈਆਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਮਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਗਈ, 1 ਮਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਦੋ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪਾਟਕ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ 2 ਮਤਾ ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰੋ। 3 ਮਤਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਫਾਂਸੀਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੋ। 4 ਮਤਾ ਆਪਸੀ ਏਕਤਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੋ, ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਏਕਤਾ ਉਗਰਾਹਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੂਬਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੇਠੂਕੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ

ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੀਪੀਆਈ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ ਪਰ ਹੋ ਸਭ ਕੁਝ ਉਲਟ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਰਨਿਆਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵੱਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਹਰ ਵਰਗ ਉੱਪਰ

ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਗਰਾਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲ ਤਕਰੀਰ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਦਾਬੇ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਤੀ ਕਾਮੇ ਕਿੰਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇੱਕਠੇ ਹੋਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀਆ ਦੇ ਪਿੱਠ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਰੜਕਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿੱਠ ਤਾਂ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਚੱਲੀਆ ਲੁੱਬੜ ਚਾਲਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਪਰ ਘੇਰਿਆ ਗਿਆ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਤੈਅ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦ। ਨਾ ਕਿ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀਆ ਦੇ ਪਿੱਠ ਇਨਕਲਾਬ ਜਿੰਦਾਬਾਦ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਮੁਰਦਾਬਾਦ।

ਢਾਈ ਲੱਖ ਦੇ ਵੱਡੇ ਇੱਕਠ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ

ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਡਾਂਗਾਂ ਵਰਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਸੇਵੇਵਾਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਏਕੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚੇਤ ਕਰਨ ਉੱਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਪ੍ਰਥਾ ਉੱਪਰ ਕਰਾਰੀ ਚੋਟ ਕੀਤੀ, ਬਾਕੀ ਭਰਾਤਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ

DM TRANSPORT

ace ACI US & Canada Bonded

Bob Dhaliwal
President

Phone# 1-844-820-3434 EXT 112
Cell # 416-318-5032
Fax # 1-416-981-3515
365 healey Rd, Bolton, ON Unit 19
Email : bob@dmtransport.ca
Web : www.dmtransport.ca

Hiring AZ drivers and owner operator

Description
We're currently hiring AZ drivers and O/O for Long haul to California and Midwest (Flatbed) and Dryvan and reefer (Midwest)

What we are offering:

- Great Pay • Great work environment • Consistent work & and miles! • Scale bypass

Requirements for our AZ Truck Driver positions:

- Valid AZ license • Previous 2 Year min Experience moving a tractor trailer • Clean Abstract & Commercial Driving record • Clean Criminal Background.

For further details on hiring, please apply directly & we will be in touch. Feel free to e-mail your resume at
BOB@DMTRANSPORT.CA or call me Bob 416-318-5032

ਐਚ ਐਮ ਪੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ

PROFESSIONAL CONSTRUCTION LTD.

Specialist in: www.hmhome.com

- ▶ Built Garage
- ▶ Garage Door Opener & Install
- ▶ New Garage Door
- ▶ Repair Old Garage Door
- ▶ Roofing, Fence, Deck
- ▶ New Houses Framing
- ▶ Old House Extension & any other add on construction Work

ਨਵੀਂ ਗੈਰਾਜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਗੈਰਾਜ ਡੋਰ ਓਪਨਰ, ਨਵੀਂ ਗੈਰਾਜ ਡੋਰ, ਪੁਰਾਣੀ ਗੈਰਾਜ ਡੋਰ ਰਿਪੇਅਰ, ਰੂਫਿੰਗ, ਫੈਂਸ, ਡੈੱਕ, ਨਵੇਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਫਰੇਮਿੰਗ, ਪੁਰਾਣੇ ਘਰ ਦੀ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ।

HMP CUSTOM CABINETS LTD.

Specialist in : Custom Kitchen, Bars, Washroom Vanity, Closet & All Commercial Mill Work

Paul Sekhon: 403-829-5000

Free Estimate Paul Sekhon: 403-701-4947 Bay 11 2316 27 Ave. NE, Calgary Ph. : 403-701-4947

ਤਰਜਮਾ: ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰ

‘ਸਾਡੀ ਹਯਾਤੀ ਤਾਂ ਕਰਜਾ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਤੇ ਕਰਜਾ ਚੁਕਾਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਲੰਘੀ ਜਾਂਦੀ ਏ’

ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਡੰਗਰਾਂ ਦੇ ਵਾੜੇ ਦੇ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਫਰਸ਼ ਤੋਂ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕ ਜਿਹੀ ਬਣਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪੈਰਾਂ ਭਾਰ ਬੈਠੀ, 48 ਸਾਲਾ ਮਨਜੀਤ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਗੋਹੇ ਨੂੰ ਖੁਰਚਦੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਬੱਠਲ ਭਰ ਲੈਂਦੀ ਹਨ, ਫਿਰ ਬੱਠਲ ਨੂੰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕੀ ਰੁੜੀ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹਨ। ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਤੇ ਬੱਠਲ ਨੂੰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਈ ਉਹ ਲੱਕੜ ਦਾ ਫਾਟਕ ਲੰਘ ਕੇ ਬਾਹਰ 50 ਮੀਟਰ ਦੂਰ ਰੁੜੀ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹਨ। ਰੁੜੀ ਦਾ ਢੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਜਿੰਨਾ ਉੱਚਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੀਨਿਆਂ-ਬੱਧੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ।

ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੀ ਲੰਹਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ ਮਨਜੀਤ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅੱਠ ਗੋੜੀਆਂ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹਨ। ਕੰਮ ਮੁੱਕਣ 'ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮਲ-ਮਲ ਕੇ ਬੱਠਲ ਸਾਫ ਕਰਦੀ ਹਨ। ਦਿਹਾੜੀ ਮੁੱਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਪੋਤੇ ਲਈ ਸਟੀਲ ਦੇ ਡੋਲੂ ਵਿੱਚ ਮੱਝ ਦਾ ਅੱਧਾ ਲੀਟਰ ਦੁੱਧ ਪਵਾਉਂਦੀ ਹਨ।

ਸਵੇਰ ਦੇ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਛੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕੀ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਘਰ ਜੱਟ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਹਵੇਲੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਿਮੀਂਦਾਰ ਜੱਟ ਹੀ ਹਨ।

“ਮਜਬੂਰੀ ਹੈ” ਬੜੇ ਹਿਰਖੇ ਮਨ ਨਾਲ ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹਨ। ਇਹ ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਡੰਗਰਾਂ ਦੇ ਗੋਹੇ ਵਿੱਚੋਂ ਰੋਟੀ ਲੱਭਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਬੱਠਲ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕਦੀ ਹਨ ਪਰ ਇੰਨਾ ਜਰੂਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹਨ, “ਸਿਰ ਬੜਾ ਦੁੱਖਦਾ ਹੈ, ਭਾਰ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਕੇ।”

ਦਿਹਾੜੀ ਮੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਰ ਵਾਪਸ ਮੁੜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਨਿਹਰੇ ਖੇਤ ਦੁਮੇਲ ਤੱਕ ਖਿਲਰੇ ਦਿਖਾਈ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਵਾਚੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਤੋਂ ਐਨ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਾਚੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਵੇਲੀਆਂ ਦੇ ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੇਰੀਆਂ ਜਮੀਨਾਂ ਗੰਡੀਵਿੰਡ ਬਲਾਕ ਵਿਖੇ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਚੌਲ ਤੇ ਕਣਕ ਬੀਜਦੇ ਹਨ।

ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਉਹ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰਦੀ ਹਨ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਵਿੱਚ ਠੰਡੇ ਫੁਲਕੇ ਤੇ ਚਾਹ ਪੀਂਦੀ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰੇਹ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। “ਇੰਨੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦੇ” ਉੱਚ ਜਾਤ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਮਨਜੀਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹਨ।

ਮਨਜੀਤ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸਿੱਖ ਹਨ। ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਚਨ ਧਰਮ ਅਪਣਾ ਲਿਆ। ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਟਾਈਮਸ ਦੀ ਸਾਲ

2019 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ, ਹਵੇਲੀਆਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪਿਛੜੀ ਜਾਤ ਅਤੇ ਪਿਛੜੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਦਿਹਾੜੀ-ਧੱਪਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ। ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਅਬਾਦੀ ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੱਟ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਰੀਬ 150 ਏਕੜ ਜਮੀਨ ਕੰਡਿਆਲੀ ਵਾੜ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਸੀਮਾ 200 ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹਵੇਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜੱਟ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਡੰਗਰਾਂ ਦੇ ਵਾੜੇ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

“ਗਰੀਬਾਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਸੋਚਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂਗੀ ਤਾਂ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ”

ਮਨਜੀਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ।

ਕੰਮ ਬਦਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ? “ਹਰੇਕ ਗਾਂ ਜਾਂ ਮੱਝ ਦਾ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕਣ ਬਦਲੇ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਮਣ (ਕਰੀਬ 37 ਕਿਲੋ) ਅਨਾਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਣਕ ਜਾਂ ਚੌਲ ਜਿਹੜੀ ਫਸਲ ਦਾ ਮੌਸਮ ਹੋਵੇ ਉਸੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ” ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ।

ਮਨਜੀਤ ਕੁੱਲ ਸੱਤ ਘਰਾਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕਦੀ ਹਨ, ਜੋ ਕਰੀਬ 50 ਡੰਗਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। “ਇੱਕ ਘਰ ਦੇ 15 ਡੰਗਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸੱਤ ਡੰਗਰ ਹਨ। ਇੱਕ ਤੀਜੇ ਘਰ ਦੇ ਪੰਜ; ਚੌਥੇ ਘਰ ਦੇ ਛੇ...” ਮਨਜੀਤ ਗਿਣਤੀ ਕਰਕੇ ਦੱਸਦੀ ਹਨ।

ਮਨਜੀਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਡੰਗਰਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਣਕ ਜਾਂ ਚੌਲਾਂ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਹਦੇ

ਕੋਲ 15 ਡੰਗਰ ਹਨ। “ਉਹ 15 ਡੰਗਰਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਿਰਫ 10 ਮਣ (370 ਕਿਲੋ) ਅਨਾਜ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ” ਉਹ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹਨ, “ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹਾਂ ਉਸ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿਆਂ।”

ਜਿਹੜੇ ਘਰ ਕੋਲ ਸੱਤ ਮੱਝਾਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਮਨਜੀਤ ਨੇ 4,000 ਰੁਪਏ ਉਧਾਰ ਚੁੱਕੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨਵੇਂ ਜੰਮੇ ਪੋਤੇ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਖਰੀਦ ਸਕੇ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਹੋਰ ਖਰਚੇ ਪੂਰੇ ਕਰ ਸਕੇ। ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਉੱਥੇ ਕੰਮ ਦੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪੂਰੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਚੁੱਕੇ ਪੈਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬਣਦੀ ਕਣਕ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਬਾਕੀ ਅਨਾਜ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸੱਤ ਡੰਗਰਾਂ ਬਦਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਸੱਤ ਮਣ ਭਾਵ ਕਰੀਬ 260 ਕਿਲੋ ਅਨਾਜ ਬਣਦਾ ਹੈ।

The Mortgage Centre Est. 1989

For Excellent Mortgage Service

Access to Multiple Lenders Including major banks

- * New Purchase * Refinance * Preapprovals
- * Debt Consolidation * New Immigrants
- * Self Employed

Sukhvinder S Toor
Mortgage Associate
The Mortgage Centre Elevo Mortgages
Cell : 403-919-1444
Office : 403-264-7750 | Fax : 403-264-7752

Elevo Mortgages Unit 210, 6424-36 Street NE, Calgary, AB. T3J 4C8
Email : toor.s@mortgagecentre.com | www.toormortgage.com

Baljinder Singh
Graphic Designer

All types of Newspaper Advts. Newspaper Planning, Designing of Catalogues, Brochures etc.

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮਿਆਰ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

+91-92167-29598

E-mail : akashdeep.1064@gmail.com | baljinderpta1@gmail.com

For Honest and Best Results
Please Call :
Cell. (403)-680-1895
Fax. (403)-457-1216
Email : taranmand@shaw.ca

Taranjit "T. J." Mand
Real Estate Associate

Max Value Reality Ltd.

BAINS VISION CENTRE

New Patients & Walk-Ins Welcome

McKnight Village 5218 Falsbridge Dr. NE Calgary AB T3J 3G1

Dr. Jaswinder S. Bains

Appointments also available on Saturdays & Evenings
ਬਿਨਾਂਚਰਵਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀਆਂ ਅਪਾਇੰਟਮੈਂਟਸ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
Services Available in Punjabi, Hindi, Urdu & English

403-274-4514
deerfootvision@yahoo.ca

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਭਾਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਨਿਗਮ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਸਾਲ ਇੱਕ ਕੁਇੰਟਲ (100 ਕਿਲੋ) ਕਣਕ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ 2015 ਰੁਪਏ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ 260 ਕਿਲੋ ਕਣਕ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕਰੀਬ 5,240 ਰੁਪਏ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ 4,000 ਰੁਪਏ ਕਰਜਾ ਮੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਪੱਲੇ ਸਿਰਫ 1240 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਣਕ ਹੀ ਪਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਕਦੀ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਅੱਡ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। "ਹਰ 100 ਰੁਪਏ (ਕਰਜੇ) ਮਗਰ, ਉਹ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 5 ਰੁਪਏ ਠੱਕਦੇ ਹਨ" ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ 60 ਫੀਸਦੀ ਸਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਦਰ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਅੱਧ-ਅਪੈਲ ਤੀਕਰ ਉਹ 700 ਰੁਪਏ ਵਿਆਜ ਤਾਰ ਚੁੱਕੀ ਸਨ।

ਮਨਜੀਤ ਆਪਣੇ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ (50 ਸਾਲ) ਵੀ ਖੇਤ ਮਜਦੂਰ ਹਨ ਤੇ 24 ਸਾਲਾ ਬੇਟਾ ਵੀ ਖੇਤ ਮਜਦੂਰ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੂੰਹ, ਦੋ ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਤੇ ਦੋ ਕੁਆਰੀਆਂ ਧੀਆਂ ਵੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 22 ਸਾਲ ਤੇ 17 ਸਾਲ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮਹੀਨੇ ਦਾ 500-500 ਰੁਪਏ ਕਮਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਮਾਲਕ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਸੋਂ ਵੀ 2,500 ਰੁਪਏ ਉਧਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਾ ਵਿਆਜ ਤੋਂ। ਸਾਨੂੰ ਉਚ-ਜਾਤੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਉਧਾਰ ਚੁੱਕਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਿਆਨੇ ਦਾ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ, ਮੈਡੀਕਲ ਖਰਚੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੋੜ ਬਣੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛੋਟੇ ਬੱਚਤ ਸਮੂਹ, ਜੋ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਡੰਗਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਖਰਚੇ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਸੇ ਉਧਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਵੀ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਕਿਸ਼ਤ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਮਾਰਚ 2020 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ 'ਖੀਸੇ ਖਾਲੀ, ਢਿੱਡ ਭੁੱਖੇ ਤੇ ਤਨ ਉੱਤੇ ਲੀਰਾਂ' (ਦਲਿਤ ਫੂਮਨ ਲੇਬਰ ਇਨ ਰੂਰਲ ਪੰਜਾਬ: ਇਨਸਾਈਟ ਫੈਕਟ) ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਅਰਥ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਸਰਵੇਅ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਖੇ 96.3 ਫੀਸਦ ਦਲਿਤ ਮਹਿਲਾ ਮਜਦੂਰ ਪਰਿਵਾਰ ਕਰਜੇ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰ ਔਸਤ 54,300 ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਕਰਜੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ 80.40 ਫੀਸਦ ਹਿੱਸਾ ਗੈਰ-ਸੰਸਥਾਗਤ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਹਵੇਲੀਆਂ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲਿਤ ਔਰਤ 49 ਸਾਲਾ ਸੁਖਬੀਰ ਕੌਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਮਾਲਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਵਿਆਜ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ; ਸਿਰਫ ਨਵੇਂ ਮਾਲਕ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸੁਖਬੀਰ ਨਾਲ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਦੋ-ਕਮਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੇ ਦੋ ਬੇਟਿਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰ 20-25 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦਿਹਾੜੀ-ਧੱਪਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੰਮ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 300 ਰੁਪਏ ਦਿਹਾੜੀ ਬਦਲੇ ਖੇਤ ਮਜਦੂਰੀ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਡੰਗਰਾਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕਦੀ ਹਨ ਤੇ ਵਾੜੇ ਸਾਫ ਕਰਦੀ ਆਈ ਹਨ।

ਉਹ ਦੋ ਘਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ 10 ਡੰਗਰ ਹਨ। ਤੀਜੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਤੌਰ ਨੌਕਰਾਣੀ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ 500 ਰੁਪਿਆ ਕਮਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੰਮ ਲਈ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। "ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮੈਂ ਦੁਪਹਿਰੇ ਹੀ ਮੁੜ ਆਉਂਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਕਦੇ 3 ਵਜੇ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਦੇਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤਿਰਕਾਲਾਂ ਦੇ 6 ਵੀ ਵੱਜ ਸਕਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ," ਸੁਖਬੀਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। "ਵਾਪਸ

ਮੁੜ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਘਰ ਦਾ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਤੀਂ ਕਿਤੇ 10 ਵਜੇ ਜਾ ਕੇ ਬਿਸਤਰਾ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

ਸੁਖਬੀਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨਜੀਤ ਬੋੜਾ ਵੱਧ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੀ ਨੂੰਹ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਮਨਜੀਤ ਵਾਂਗਰ, ਸੁਖਬੀਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਕਰਜੇ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ 5 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਸੋਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ 40,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਹਰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਕਣਕ ਜਾਂ ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਛੇ ਮਣਾਂ (ਕਰੀਬ 220 ਕਿਲੋ) ਵਿੱਚੋਂ ਕਰਜੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕਰਜਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਿਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਦਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।

ਬਕਾਇਆ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਹਰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਵੱਧ ਕਰਜਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਨੌਬਤ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। "ਤੇ ਇਹ ਚੱਲਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਰਜੇ ਦੀ ਇਸ ਜਿਲ੍ਹਣ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ," ਸੁਖਬੀਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਫਿਰ ਇੰਝ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਜਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। "ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਉਧਾਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸਲਈ ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ" ਸੁਖਬੀਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। "ਜੇ ਕਿਤੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੀ ਵੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਮਿਹਣੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਘਰੇ ਹੀ ਬੈਠਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।"

ਪੰਜਾਬ ਵਿਖੇ 1985 ਤੋਂ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵੱਖਰੇਵੇਂ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਸੰਸਥਾ, ਦਲਿਤ ਦਾਸਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਵਕੀਲ-ਕਾਰਕੁੰਨ ਗਗਨਦੀਪ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੰਮੇ ਲੱਗੀਆਂ ਬਹੁਤੇਰੀਆਂ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੀਆਂ-ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। "ਉਹ ਇੰਨੀਆਂ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕਰਜੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਵਜੋਂ ਬਣਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅਨਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਫੇਰੀ ਜਾਂਦੀ ਕੈਂਚੀ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਹੀ ਰੱਖ ਸਕਣ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਕਰਜੇ ਦੀ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੀ ਵੀ ਫਸੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।"

ਮਾਲਵਾ (ਦੱਖਣੀ ਪੰਜਾਬ) ਅਤੇ ਮਾਝੇ (ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਰਹੱਦੀ ਖਿੱਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਸਥਿਤ ਹੈ) ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਸੋਸ਼ਣ ਹੋਣਾ ਆਮ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ, ਗਗਨਦੀਪ (ਆਪਣਾ ਇੰਨਾ ਨਾਮ ਹੀ ਲੈਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। "ਦੋਆਬਾ ਇਲਾਕੇ (ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਸਤਲੁਜ ਨਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਇਲਾਕਾ) ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ ਬਿਹਤਰ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸੇ ਹੋਏ ਹਨ।"

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦਲਿਤ ਮਜਦੂਰ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਜਰਤ ਐਕਟ, 1948 ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ।

ਗਗਨਦੀਪ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਡੰਗਰਾਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਜਰਤ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਅਧਿਸੂਚਿਤ (ਨੋਟੀਫਾਈ) ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਾਜਿਕੀ (ਸ਼ੈਡਿਊਲ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਘਰੇਲੂ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੈਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਥਿਤ ਪਸ਼ੂ-ਵਾੜਿਆਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। "ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀ ਘੱਟੋ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬਣਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਜਰਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਘਰਾਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਸਾਫ

ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ" ਗਗਨਦੀਪ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। "ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪੂ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਰੀਬ ਘਰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤ ਵਿਆਹ ਲਿਆ," ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬੀ ਮਿਸਤਰੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਦਿਹਾੜੀ-ਧੱਪਾ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

17 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਦੁਲਹਨ ਬਣ ਕੇ ਹਵੇਲੀਆਂ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਖੁਦ ਕਦੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਘਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਲੱਭਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦ੍ਰਿੜ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਵਾਸਤੇ ਡੰਗਰਾਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਨਾ ਢੋਹਣਾ ਪਵੇ।

ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਮਨਜੀਤ ਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਸ਼ਰਾਬ 'ਤੇ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ। "ਉਹ ਆਪਣੀ 300 ਰੁਪਏ ਦਿਹਾੜੀ ਵਿੱਚੋਂ 200 ਰੁਪਏ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇੰਨੇ ਬੋੜੇ ਪੈਸੇ (ਬਾਕੀ ਬਚੇ) ਨਾਲ ਡੰਗ ਟਪਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ" ਸੁਖਬੀਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਲੈ ਉਡਦੇ ਹਨ। "ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰੀਏ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਕੁੱਟਦੇ ਹਨ, ਧੱਕੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਭਾਂਡੇ ਵਗਾਹ-ਵਗਾਹ ਮਾਰਦੇ ਹਨ" ਮਸਾਂ-ਸੁਣੀਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਸੁਖਬੀਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਗਗਨਦੀਪ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਹਤ ਸਰਵੇਖਣ 2019-21 (-5) ਮੁਤਾਬਕ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਖੇ 18-49 ਸਾਲ ਦੀਆਂ 11 ਫੀਸਦ ਵਿਆਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਸਰੀਰਕ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰ ਝੱਲਿਆ ਹੈ। 5 ਫੀਸਦ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਧੱਕਾ-ਮੁੱਕੀ, ਖਿੱਚ-ਧੂਹ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵਗਾੜੀ ਚੀਜ਼ ਵੱਜੀ ਹੋਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਹੈ; 10 ਫੀਸਦ ਨੇ ਪਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚਪੜਾਂ ਮਾਰਨ ਅਤੇ 10 ਫੀਸਦ ਨੇ ਹੀ ਠੁੱਡੇ ਮਾਰਨ, ਘਸੀਟਣ ਤੇ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ। 38 ਫੀਸਦ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਪਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਕਸਰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ।

35 ਸਾਲਾ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਜੋ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਿੱਖ (ਦਲਿਤ) ਹਨ ਜੋ ਉਸੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ (15 ਸਾਲ) ਤੇ ਧੀ (12 ਸਾਲ) ਤੇ ਆਪਣੇ 60 ਸਾਲਾ ਸਹੁਰਾ ਸਾਹਬ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਜੁਆਨੀ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੌਂਸ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ) ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਖੇਤ ਮਜਦੂਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅਜੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੰਗਰਾਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕਣ, ਵਾੜਿਆਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਖੇ ਝਾੜੂ-ਪੋਚੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ, ਉਹ ਪੰਜ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੋ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਨੌਕਰਾਣੀ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ 500 ਰੁਪਿਆ ਕਮਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਘਰਾਂ ਦੇ 31 ਡੰਗਰਾਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਕੰਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਤੋਂ ਅਲਕਤ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। "ਮੇਰੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਭਾਰ ਭਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ," ਉਹ ਇੱਕੋ ਹੀਲੇ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 10 ਕਿਲੋ

ਭਾਰੇ ਬੱਠਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੋਹੇ ਦੀ ਬਦਬੂ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, "ਓ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਕੀੜਾ ਮਰ ਗਿਆ।"

ਅਕਤੂਬਰ 2021 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਤ-ਮਜਦੂਰ ਪਤੀ ਬੀਮਾਰ ਪੈ ਗਏ, ਅਖੀਰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰਦਾ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ ਪਰ ਅਗਲੀ ਹੀ ਸਵੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। "ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਡਸ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ" ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਮਾਲਕ ਪਾਸੋਂ 5,000 ਰੁਪਏ ਉਧਾਰ ਚੁੱਕਿਆ। ਫਿਰ ਅੰਤਮ ਰਸਮਾਂ ਤੇ ਬਾਕੀ ਹੋਰ ਰਸਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲਾਂ 10,000 ਰੁਪਏ ਤੇ ਫਿਰ 5,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਉਧਾਰੀ ਚੁੱਕੀ।

ਇੱਕ ਕਰਜਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਉਸ 'ਤੇ ਹਰ 100 ਰੁਪਏ ਮਗਰ 10 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਵਿਆਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹਦੀ ਸਲਾਨਾ 120 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਬਣਦੀ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਵੀ 15,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਇਹ ਲਚਾਰੀ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਜਿਹੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਿੱਖ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਹਵੇਲੀਆਂ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਇੰਨੀ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ 'ਤੇ ਡੰਗਰਾਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਵਾੜੇ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵੀ ਚੱਲਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਉੱਚੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਚਾਹ ਕੇ ਵੀ ਇਸ ਜਿਲ੍ਹਣ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ

ਪਾਉਂਦੀਆਂ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ ਦਲਿਤ ਦਾਸਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਜ ਦੀਆਂ ਉਚੇਰੀਆਂ ਦਰਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਕਰਜਾ ਕਦੇ ਵੀ ਮੋੜਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ।

"ਵਿਆਜ ਦਰ ਇੰਨੀ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਔਰਤ ਕਰਜਾ ਚੁਕਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ। ਆਖਰਕਾਰ, ਉਹ ਬੰਧੂਆ ਮਜਦੂਰੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਧੱਕ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ" ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ 10,000 ਮੂਲਧਨ ਬਦਲੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 1,000 ਰੁਪਿਆ ਵਿਆਜ ਤਾਰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਤਾਲੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਬੰਧੂਆ ਮਜਦੂਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (ਖਾਤਮਾ) ਐਕਟ, 1976 ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ 2,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਿਛੜੀ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਪਿਛੜੇ ਕਬੀਲੇ (ਤਸ਼ੱਦਦਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1989 ਤਹਿਤ ਵੀ ਇਹ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਪਿਛੜੀ ਜਾਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬੰਧੂਆ ਮਜਦੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ।

ਰਣਜੀਤ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

"ਜੇਕਰ ਉਹ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤੀ) ਜਿਊਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਘਰ ਚਲਾਉਣਾ ਕੁਝ ਸੁਖਾਲਾ ਹੁੰਦਾ" ਆਪਣੀ ਲਾਚਾਰੀ ਹੱਥੋਂ ਬੇਵੱਸ ਹੋਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। "ਸਾਡੀ ਹਯਾਤੀ ਤਾਂ ਕਰਜਾ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਤੇ ਕਰਜਾ ਚੁਕਾਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਲੰਘੀ ਜਾਂਦੀ ਏ।"

ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ - ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਮੁਰਦਾਬਾਦ

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ

ਸ਼ਹੀਦ ਏ ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ (28 ਸਤੰਬਰ, 1907-23 ਮਾਰਚ, 1931)

ਸ਼ਹੀਦ ਏ ਆਜ਼ਮ ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਲੱਖ ਲੱਖ ਮਬਾਰਕਾਂ

ਲਾਲ ਸਲਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਪ੍ਰੋ-ਪੀਪਲ ਆਰਟਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮੀਡੀਆ ਗਰੁੱਪ

ਅਦਾਰਾ

"ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼"

ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ ਕਤਲਗਾਹ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਜੇਲਾਂ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ
94634-74342

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜੇਲਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਸ ਕਦਰ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਿਸਾਲਾਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਲੋਚਕ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲਾਂ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਰਨੋਨ ਗੋਜ਼ਾਲਵੇਜ਼ ਇਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ, ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਮੁਬਈ ਦੀ ਤਲੋਜਾ ਜੇਲ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਪੁਣੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਭੀਮਾ-ਕੋਰਗਾਓਂ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਗੇੜ ਚਲਾਇਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਰਨੋਨ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਛਾਪੇ ਮਾਰਕੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ। ਇਸ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਵਰਨੋਨ ਸਮੇਤ ਪੰਜ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਫ਼ੋਨ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜੇਲਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵਰਗੇ ਮੁੱਢਲੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ।

ਜੇਲਾਂ ਦੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕੈਦੀ ਅਤੇ ਹਵਾਲਾਤੀ ਗੰਭੀਰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਜੋ ਕੈਦੀ ਉਮਰ ਦਰਾਜ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣਾ ਵੀ ਜੇਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੈਦੀ ਗੰਭੀਰ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਦੋਂ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੈਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਇਲਾਜ ਦੀਆਂ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੇਖੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਚਾਊ ਦਵਾਈਆਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਦਵਾਈਆਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਰਵੱਈਏ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜੁਲਾਈ 'ਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਾਰਕੁੰਨ ਸਟੇਨ ਸਵਾਮੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦਮ ਤੜ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਾਰਕਿੰਨਸਨ ਰੋਗ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀਣ ਲਈ ਸਿੱਪਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਰਨੋਨ, ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਲੋਜਾ ਜੇਲ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਨ, ਨੇ ਸਟੇਨ ਸਵਾਮੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ। ਵਰਨੋਨ ਨੇ ਉਹ ਭਿਆਨਕ ਹਾਲਾਤ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੇਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੱਲੋਂ ਸਟੇਨ ਸਵਾਮੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਧੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਲਾਜ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਰਾਵਰਾ ਰਾਓ ਦੀ ਹਾਲਤ ਐਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਲੰਮੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਲੜਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਆਰਜ਼ੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਬੀਮਾਰ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਰਾਵਰਾ ਰਾਓ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਪੱਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਖੋਲ੍ਹੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਹਿਤ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੌਤਮ ਨਵਲੱਖਾ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ੋਮਾ ਸੇਨ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਰਨੋਨ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਗੰਭੀਰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ

ਬਜ਼ਿਦ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਬੀਰ ਕਲਾ ਮੰਚ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਰਾਮੇਸ਼ ਗੋਚਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੱਛਰਦਾਨੀਆਂ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਜਦਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਗੰਦਗੀ ਕਾਰਨ ਮੱਛਰਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਤੇ ਬੀਮਾਰ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਮਲੇਰੀਆ ਅਤੇ ਡੇਂਗੂ ਦੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਆਉਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ।

ਐਸੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਰਨੋਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਗੜਦੀ ਗਈ। ਉਹ 10 ਦਿਨ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਗੰਭੀਰ ਬੀਮਾਰ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਬੁਖਾਰ ਅਤੇ ਖਾਂਸੀ ਸੀ। ਪਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਟੈਸਟ ਕਰਾਏ ਗਏ। ਕਈ ਵਾਰ ਬੋਹੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪੈਰਾਸਿਟਾਮੋਲ ਵਰਗੀ ਆਮ ਦਵਾਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਹਾਲਤ ਵਿਗੜਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਰਨੋਨ ਦੇ ਵਕੀਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਰਨੋਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਐੱਨ.ਆਈ.ਏ. ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਇਆ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੀ ਵਰਨੋਨ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾ ਕੇ ਦਾਖਲ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਆਕਸੀਜਨ ਸੁਪਰਟ ਲਗਾਉਣੀ ਪਈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਡੇਂਗੂ ਬੁਖਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਮੂਨੀਆ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੀ.ਐੱਨ.ਸਾਈਬਾਬਾ, ਜੋ ਕਿ ਮਹਿੰਮ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਏ ਇਕ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਨਾਗਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹਨ, ਵੀ ਜਾਨਲੇਵਾ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ 90 ਡੀਸੀ ਅਪਾਹਜ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ 'ਅੰਡਾ ਸੈੱਲ' (ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ ਹਨੇਰ ਕੋਠੜੀਆਂ) ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਈਬਾਬਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਰਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਈਬਾਬਾ ਦਾ ਤਬਾਹਦਲਾ ਹੋਰਦਰਾਜਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਜਿੱਥੇ ਪਰਿਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਈਬਾਬਾ ਵਾਲੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪਾਂਡੂ ਨਰੋਟੇ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਨਾਗਪੁਰ ਜੇਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੁਜਰਮਾਨਾ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਹਾਲਤ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜੇਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਰਵੱਈਏ ਨੇ ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ ਆਦਿਵਾਸੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ।

ਇਸੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਨਹੱਕੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਇਕ ਹੋਰ ਉੱਘੇ ਕਾਰਕੁੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਰਾਹੀ

ਦੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਅਮਰਾਵਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਹੀ ਪੇਟ ਦੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੇਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਇਲਾਜ ਨਾਲ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਰਾਹੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ 10 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਬੁੱਧੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਗਪੁਰ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਕੈਦੀ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਬਿਹਤਰੀਨ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।' ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਰਾਹੀ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ

ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਭਾਜਪਾ-ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਦੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਤਲੋਜਾ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲੋਕਪੱਖੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਪਰਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ 'ਹਾਈ ਸਕਿਊਰਿਟੀ' ਸੈੱਲਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਇਲਾਜ ਤਿਲ ਤਿਲ ਕਰਕੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਐਨੇ ਬੇਸ਼ਰਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਅਦਾਲਤੀ ਦਿਸ਼ਾਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਝਾੜਝੜ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਜੇਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮੰਗਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ 'ਸੁਰੱਖਿਆ ਜੋਖਮ' ਕਹਿ ਕੇ ਰੋਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪਿੱਛੇ ਜਹੇ ਗੌਤਮ ਨਵਲੱਖਾ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲਕਾਰ ਪੀ.ਜੀ.ਫੋਡਰਾਉਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸੁਰੱਖਿਆ ਜੋਖਮ' ਕਹਿ ਕੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਖਿਚਾਈ ਕੀਤੀ।

ਜੇਲਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਉਸ 'ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਰਤੀ

ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਧਰੂ ਤਾਰਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਧਰੂ ਤਾਰਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ 2" ਜੋ ਮਈ 1953 ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿੰਡ ਖੋਟੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਟਿਮ ਟਮਾਇਆ ਉਹ ਮਿਤੀ 8 ਸਤੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਅਲੌਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਖ਼ਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਲਗ ਪਗ 15 ਸਾਲ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਪੜ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਸੁਨਹਿਰੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਰਾਂ ਚਾਨਣ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਖ਼ਾਈ ਜੀ ਦੀ ਮਨਮੋਹਣੀ ਦਿੱਖ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਹੀ ਸੈਲ ਦੇ ਮੈਥਰਾਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਲੈਂਦੀ ਸੀ ਉਹਦਾ ਗੋਰਾ ਨਿਸ਼ੇਹ।
ਰੰਗ ਬਲੋਰੀ ਅਖਾਂ 6 ਫੁਟ ਕਦ ਕਿਰਸਾਨੀ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਲਈ ਉਜਲਾ ਭਵਿੱਖ ਲਭਣ ਲਈ ਦਰ ਦਰ ਅਲਖ ਜਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖ਼ਾਈ ਜੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਕੱਤਕ ਦੀ ਧੁੱਪ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਜੋ ਬੰਦਾ ਖ਼ਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਉਸਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਿਰੜੀ ਸੂਰਮੇ ਨੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸੂਰਮੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜੋ ਅਜ ਵੀ

ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਧਰਤੀ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮੱਲਾ ਮਾਰੀਆਂ ਜੋ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ ਜਿਵੇਂ 62 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ 65" (ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਲਿਜੀਬਲ ਟੈਸਟ) ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀ ਐਚ ਡੀ ਮੈਥੋਮੈਟਿਕਸ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਸਖ਼ਸੀਅਤ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਕਾਬਲ ਡਾਕਟਰ ਬਣਾਇਆ ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਸਰਕਲਾਂ ਦੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਥ ਅਤੇ ਫਜ਼ਿਕਸ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਗਿਆਨ ਵੰਡਿਆ ਅਗਰ ਗਲ ਕਰੀਏ ਉਸਦੇ ਹੱਸਲੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਉਸਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਖ਼ਾਈ ਜੀ ਜਦੋਂ ਅੰਤੜੀ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਇਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡੇ ਤੋਂ ਕੈਂਸਰ ਟਰੇਨ ਫੜ ਕੇ ਬੀਕਾਨੇਰ ਕੀਮੋਥਰਾਪੀ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਕੀਮੋਥਰਾਪੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਰਾਤ ਦੀ ਟਰੇਨ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਬਠਿੰਡੇ ਉਤਰ ਕੇ

ਦੁਪਹਿਰੇ ਕਾਲਜ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਉਹ ਲੋਕ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਜੋ ਖ਼ਾਈ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਂਝੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਖ਼ਾਈ ਨਾਲ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨਿਆਮੀਵਾਲਾ ਟਰੇਨ ਵਿਚ ਬੀਕਾਨੇਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਖ਼ਾਈ ਟਰੇਨ ਵਿਚ ਬੈਠੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਮਿਜਾਜੀ ਵਿੱਚ ਗਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੇ ਖ਼ਾਈ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਬੀਮਾਰ ਇਹ ਵੀਰ ਜੀ ਨੇ

ਤਾਂ ਖ਼ਾਈ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੀਮਾਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਯੋਧੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਦਾਰਾ ਤੂੰ ਕੈਂਸਰ ਹਰਾਇਗਾ ਪਰੰਤੂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਇਸ ਯੋਧੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਮਚ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਕੈਂਸਰ ਵੈਸਰ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਖ਼ਾਈ ਨੇ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਲਗ ਪਗ 13-14 ਸਾਲ ਯੁੱਧ ਕੀਤਾ ਅਖੀਰ ਉਹ ਕੁਲਹਿਣੀ ਘੜੀ ਆਗੀ ਗਈ ਜਿਹਨੇ ਉਹ ਯੋਧਾ ਸਾਬੋਂ ਖੋਹ ਲਿਆ ਸਲਾਮ ਹੈ ਬਾਕੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਿਰੜ ਨੂੰ।

ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਮਹੂਰੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਉੱਘੇ ਹਸਤਾਖਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਬੀਟੀ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਬਠਿੰਡਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰੋ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਬੀਟੀ (ਪਿੰਡ ਖੋਟੇਆਂ ਵਾਲੇ) ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸਸਕਾਰ ਗੋਨਿਆਨਾ ਮੰਡੀ ਦੀ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਵਿਖੇ ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ Omaxe ਕਲੋਨੀ 491 ਨੰਬਰ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਇੰਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਇੰਸ ਸਿੱਖਣ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਅਤੇ ਮੈਥ ਦੀ ਪੀਐਚ ਡੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ। ਜਿੱਥੇ

ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਾਲ 75ਵਾਂ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਹਾਉਤਸਵ' ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਜਾਬਰ ਜੇਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਿਉਂਦਾ ਤਿਉਂ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਅਵਾਜ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੋਝ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਅਤੇ ਵਤਨਪ੍ਰੇਮੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਤੋੜਣ ਲਈ ਈਜ਼ਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਜੇਲ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਅੱਗੇ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਅਤੇ ਜਾਬਰ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰੜ ਅਤੇ ਸਿਦਕ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ। 1917 'ਚ ਗਦਰੀ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਸੁਨੇਤ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਜੇਲ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁੰਮਨਾਮ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਜੇਲਾਂ ਦੇ ਜਬਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਂਦਿਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕ ਲੈਣ ਲਈ ਜੂਝਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਤਿੰਦਰ ਨਾਥ ਦਾਸ ਲਾਹੌਰ ਜੇਲ ਵਿਚ 63 ਦਿਨ ਲੰਮੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੁੱਖ-ਹੜਤਾਲ ਤੋਂ ਬਾਦ 13 ਸਤੰਬਰ 1929 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਅੱਜ ਇਕ ਸਦੀ ਬਾਦ ਵੀ ਜੇਲਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇ ਹਨ। ਜੇਲਾਂ ਵਿਚ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਕਤਲ ਆਮ ਗੱਲ ਹਨ। ਆਮ ਕੈਦੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਾਯੋਗ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਜੇਲ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤਸੀਹਿਆਂ ਨਾਲ ਜਿਬਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹਿੰਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ, ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਬਾਰੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਟਿਊਸ਼ਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਫਿਰ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਕਾਲਜ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਾਲ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ।

ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ ਵਿਖੇ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਬਾਰਾਂ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤੜੀ ਦਾ ਕੈਂਸਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੀਕਾਨੇਰ ਤੋਂ ਆਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਕੀਮੋਥੈਰਾਪੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਮੋਥੈਰਾਪੀ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕੀਤਾ ਤੇ ਵਾਪਸ ਫਿਰ ਗੋਬਿੰਦਗੜ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਤੀਜਾ ਅਟੈਕ ਹੋ ਗਿਆ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੀਮੋਥੈਰਾਪੀ ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਐਡਵਾਂਸ ਕੈਂਸਰ ਕੇਅਰ ਸੈਂਟਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਈ ਪਰ ਮੈਟਾਸਟੇਸਿਸ ਤੇ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਲਾ ਇਲਾਜ ਬਿਮਾਰੀ ਬਣਦੀ ਗਈ। ਅੱਜ ਸਾਢੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਹਿ ਵਿਖੇ ਅੰਤਿਮ ਸਾਹ ਲਿਆ।
ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਂ ਸਤ-ਮਿੱਤਰਾਂ, ਸਾਥੀਆਂ, ਸਕੋ ਸਬੰਧੀਆਂ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਮਹੂਰੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸੋਜਲ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਲਾਲ ਝੰਡਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਝਤਕ ਦੇਹ ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ।

ਆਪਣਾ ਘਰ ਬਾਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਮਹੂਰੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਵਕਤੀ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਸਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਕ ਸੀ।

ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਹਿਦਿਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਦੁੱਖ ਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੁਕਾਂਤਾ ਚੌਧਰੀ
ਅਨੁਵਾਦ: ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਜਦੋਂ ਬੁਰਾਈ ਦਿਸਣੋਂ ਹਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਮੈਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਖਰੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਗਿਆਰਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨੇ ਬਤੌਰ ਇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਮੇਰੇ ਰਵਾਇਤੀ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਥਿਤੀ ਦੀਆਂ ਤਮਾਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗੁੰਝਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਉੱਕਾ ਹੀ ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

2014 'ਚ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ 2022 'ਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹਤਿਆਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ 'ਚ ਛੋਟ ਦੇਣ ਉੱਪਰ ਰੋਕ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। (ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਜੁਰਮ ਪੰਜ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਚੌਦਾਂ ਕਤਲ ਹਨ। ਇਸ ਘਿਣਾਉਣੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਇਕ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਅਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਨਵ-ਜੰਮਿਆ ਬਾਲ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ।) ਇਸ ਕੇਸ ਬਾਬਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ 1992 ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਇਸ ਨੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੋਨੋਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਟੈਂਡ ਦੀ ਭਾਵਨਾ 'ਚ ਛੋਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇੱਕੋਇਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੀ।

ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨੁਕਤਿਆਂ ਉੱਪਰ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦਿਓ ਜੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਉਠਾਏ ਹਨ। ਕੀ ਟਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਗਈ ਸੀ? ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ? ਕੀ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗੁਜਰਾਤ ਨੂੰ ਰੋਫਰ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਰਾਇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੂਲ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਜੇ ਆਖਿਰਕਾਰ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਭੇਡਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਜੁਰਮਾਂ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦਿਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਆਖਿਰਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਓਨੇ ਹੀ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨਾ ਉਹ ਮਾਹੌਲ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਓ ਨਿਰਣੇ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਛੋਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੁਰਮ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ

ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਉੱਪਰ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਉਦਾਰ ਨਿਜ਼ਾਮ ਅਧੀਨ ਕਿਹੜਾ ਕਲਪਨਾਹੀਣ ਗਲਤ ਕੰਮ ਸਜ਼ਾ 'ਚ ਛੋਟ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਹ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ? ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਬੌਧ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਲਈ) ਦੀ ਚੰਗੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਵਜੋਂ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਨਾਟਕ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ 'ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਪਹਿਨਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਖਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਟੀਵੀ ਬਹਿਸਾਂ ਵਿਚ ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬਿਲਕੀਸ ਬਾਨੋ ਦੀ ਪੀੜਾ ਉੱਪਰ ਭਾਵੁਕ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮੱਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਚਾਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ 'ਪਦਰਾਂ ਲੰਮੇ ਸਾਲਾਂ' ਦਾ ਰੋਣਾ ਰੋਇਆ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸਲੀ ਸਵਾਲ ਵਿਆਪਕ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ। ਨਿਰਭੇ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਤੋਂ ਬਾਦ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਰੋਹ ਫੈਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਥਰਸ ਕੇਸ ਨੇ ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਾਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਮੌਨ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਲਕੱਤੇ 'ਚ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠ ਅਤੇ ਰੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ ਕੁਲ-ਮਿਲਾਕੇ ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸਰਗਰਮ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਆਮ ਚੇਤਨਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਆਪਕ ਭਾਰਤੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਰਾਈ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਕੁਝ ਪੁੰਦਲੇ ਹੋ ਗਏ ਕਾਰਕ ਸਪਸ਼ਟ ਹਨ। ਜੁਰਮ ਵੀਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਵੀਹ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਭਿਆਨਕਤਾ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਰੋਹ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸੁੰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਭੂਚਾਲ ਜਾਂ ਚਕਰਾਵਾਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਵੇਂ ਜੁਲਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ: ਕੁਦਰਤੀ, ਅਟੱਲ, ਜੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਡੈਰਿਸ਼ਰੂਰੀ ਰੂਪ 'ਚ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਤਰਤੀਬ ਮੁਖ਼ਰ ਹਿੰਸਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਦੂਰ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਨਿਰਭੇ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਘੁੰਮਦੀ ਕੋਈ ਲੜਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਿਲਕਿਸ ਬਾਨੋ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮੱਧ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਸਾਨੂੰ' ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉੱਥੇ ਤੱਕ ਹੀ ਉਲਝਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਮਾਜੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਾਬਲੋਤਾਰੀਫ਼ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਮਨ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਹ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਉੱਪਰ ਕੇਂਦਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਬੰਧ ਨਾ ਜੁੜਦਾ ਹੋਣ ਉੱਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਭਾਗਸ਼ਾਲੀ ਸਮਾਜਾਂ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਕੁਲ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮੀ 'ਚ ਇਕ

ਅਟੱਲ - ਅਤੇ ਦਿਆਲੂ - ਕਾਰਕ ਹੈ। ਅੱਜ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਕ ਨਵਾਂ ਭਿਆਨਕ ਵਿਕਾਸ ਸਮਾਜੀ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਨਾ ਕਰਕੇ ਸਗੋਂ ਫੈਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਮਾਤ, ਧਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਪੱਖੋਂ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਦੂਰ (ਦਰ ਅਸਲ ਸੋਸ਼ਣਕਾਰੀ) ਹੈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਬਹੁਗਿਣਤੀਵਾਦੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਗੰਢ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਲਈ, ਸਮਾਜ 'ਚ ਛੋਕੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਅਜਨਬੀ, ਬੇਮੇਲ ਹਨ: ਦੁਸ਼ਮਣ, ਬੇਗਾਨੇ। ਬਿਲਕਿਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਸਾਥੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਠੋਸ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲਿਆਂ ਦੀ ਮੌਨ ਸਹਿਮਤੀ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁਲਮ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਭਾਰਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਸ਼ਾਂ 'ਚ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ; ਲੇਕਿਨ ਨਿਰਸੰਦੇਹ, ਇਹ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਰੋਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜਦਾ ਹੈ ਜੋ 'ਉਵ' ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਤੇ ਸਾਊ ਹਨ: ਇਸ ਨੂੰ ਐਸੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਪਛਾਣ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਐਪੀਸੋਡ ਟੀਵੀ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਪਰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਗਿਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਲਾਹਮ ਵਜਾ ਕੇ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਤਾਰ 'ਚ ਖੜ੍ਹੀ ਇਕ ਦਾਦੀ ਦੀ ਇਕ ਅਕਾਰਣ, ਅਸਾਧਾਰਣ ਫਿਰਕੂ

ਟਿੱਪਣੀ; ਬਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਘਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸੱਭਿਆ-ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੀ ਬੇਕਾਬੂ ਸ਼ੇਖੀ; ਮੁਹੱਲਾ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਦਰਮਿਆਨ ਗੁਆਂਢ ਤੋਂ ਡੈਰਿਸ਼ਰੂਰ ਫਿਰਕੇ ਬਾਰੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਵੱਟਸਐਪ ਸੰਦੇਸ਼।

ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਬਾਲ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਨਾਗਰਿਕ ਘੱਟ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨਗੇ। ਲੇਕਿਨ ਕਿਤੇ ਗਹਿਰਾਈ 'ਚ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੁਰਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਚੰਗੇ ਕਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਅਗਿਆਤ ਗਿਣਤੀ ਹੈ ਜੋ ਖੁਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮਲ 'ਚ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੋਚ 'ਚ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਉਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਹੱਨਾ ਅਰੈਂਦਤ "ਬੁਰਾਈ ਦੇ ਤੁੱਛ ਹੋਣ" ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਮਨੋ-ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਸਰੋਆਮ ਬੁਰਾਈ ਬਣੇ ਬਿਨਾਂ ਬੁਰਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ: "ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸੋਚਣ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ" ਨਾਲ ਏਨੇ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਕੂਲ ਢਲ ਚੁੱਕੇ ਆਮ ਲੋਕ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੈਰਿਸ਼ਰੂਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੱਤਾ, ਲਾਭ ਜਾਂ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਲਈ, ਆਕਾ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਫਿਰਕੂ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਦੀ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਲਈ। ਇਸ ਮੁੱਖ ਲਈ ਦੂਜਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਕਾਇਆ ਗਿਆ ਮੁੱਲ ਐਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਰੈਂਦਤ ਇਸ ਰੋਗ-ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਵਿਕਸਿਤ ਰੂਪ 'ਚ ਨਾਜ਼ੀ ਯੁੱਧ ਅਪਰਾਧੀ ਐਡੋਲਫ ਇਚਮੈਨ 'ਚ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਵਾਇਰਸ ਹਰ ਥਾਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਛੁਪ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਆਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਲਈ ਇਕ ਮੁੱਖ ਨਵੀਂ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ 'ਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਕਈ ਪਰਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਯੁੱਧਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਕੇ।

ਐਸੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿੱਥੇ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਐਨੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮੇਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਗਿਣਤੀਵਾਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਇਕ ਸਾਥੀ-ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਬੇਗਾਨੇ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਜ਼ਹਿਰ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰੇ 'ਚ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਕਾਂਤਾ ਚੌਧਰੀ ਜਾਦਵਪੁਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਮੈਰੀਟਸ ਹਨ।

ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ
98151-69825

ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਉਚ-ਨੀਚ, ਗਰੀਬ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਸਤ ਸਮਾਜ ਨੂੰ, ਇਹਨਾਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨਾ ਨੇ ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਧੂਰੇ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ ਉਸ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀਆਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨਾਂ ਨੇ ਹਰ ਜਾਤ, ਧਰਮ, ਅਮੀਰ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਪੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਲੰਗਰ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਭਗਤ ਕਬੀਰ, ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ, ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰਤਾ

ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਅਸਲ ਮੰਤਵ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚੋਂ ਜਨਮ ਅਧਾਰਤ ਜਾਤ ਅਤੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਝੂਠੇ ਤੇ ਮਨ ਘੜਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਸਹੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੇਤਨ ਕੀਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਮਾਜ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ, ਉਚ-ਨੀਚ, ਅਮੀਰ ਗਰੀਬ ਆਦਿ ਦੇ ਕੋਹੜ ਦਾ ਅੱਜ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੀ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਇਹਨਾਂ ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੇ ਇਹਨਾ ਅਲਾਮਤ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਾਕਮਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਠੋਕੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਪਾਏ ਸੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਹਕੂਮਤਾਂ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਧਰਮ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜੁਲਮ ਝੱਲਦਿਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ।

ਜਦੋਂ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੜਕਾਂ, ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ, ਗਲੀ ਮਹੱਲਿਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਲੰਗਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨਾ ਵੱਲੋਂ ਚਿਤਵੇ ਮੰਤਵ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਫੋਕੀ ਸੋਹਰਤ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਹੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਨਸਾਨੀ ਬਰਾਬਰਤਾ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਯਤਨ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਕਈ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ

ਕਮੇਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੇ ਲੰਗਰ ਤਾਂ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਰਾਬਰਤਾ ਅਧਾਰਤ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਜ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਸੋਧ ਲੈਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪ ਹੀ ਛਕ ਛਕਾਏ ਖਾਨਾ ਪੂਰਤੀ ਕਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਅਣ ਉੱਚਿੱਤ ਪਲਾਸਟਿਕ/ਥਰਮਾਕੋਲ ਦੇ (ਡਿਸਪੋਜੇਬਲ) ਵਰਤਨ ਜੋ ਗਲੀਆਂ-ਮਹੱਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਗੰਦਗੀ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਵੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਈ ਅਵਾਰਾ ਫਿਰਦੇ ਪਸ਼ੂ ਗਾਵਾਂ ਆਦਿ ਵੱਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਵਰਤਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਠੰਢੇ ਮਿੱਠੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਛਬੀਲਾਂ ਅਤੇ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਲੰਗਰਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਰੋਕ ਰੋਕ ਕੇ ਛਕਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੀ ਅਕਸਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਜਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਸਹਾਈ ਹੋ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਕੇ ਅੱਗੇ ਟੋਰਨ ਲਈ ਸਾਰਥਿਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਲੰਗਰ ਤਾਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਿਤਵੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਵਾਲੇ 'ਬੇਗਮਪੁਰ' ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨਾ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨਾਂ/ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨਾਂ ਉੱਪਰ ਮੇਲੇ ਲਗਾਕੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਲੰਗਰ ਤਾਂ ਲਾ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਜੁਲਮ ਖਿਲਾਫ ਉਹ ਲੜਦੇ ਰਹੇ, ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਉੱਠਣ ਦੀ ਗੱਲ ਉਸ ਪੱਧਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਜੋ ਹੋਣੀ ਬੇ ਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਹੁਣ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਾਂ ਕਰਵਟ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਤਵ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਕੁੱਝ ਝਲਕ ਵਿਖਾਈ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਗਾਂ ਤੇ ਲੜੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਪੰਗਤ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਦੀ ਪਿਰਤ ਸਾਡੇ ਰਹਿਬਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ

ਜਾਪੀ। ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਧਰਮ, ਜਾਤੀ, ਇਲਾਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਸਭ ਲੋਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਵੇਖੇ। ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਗੈਰ ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਜਦੋਂ ਜਾਬਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਉੱਠਕੇ ਇੱਕ ਮੰਚ ਤੇ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮੰਗਾਂ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ - ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਲੰਗਰਾਂ ਦੀ ਧਰਮਾਂ ਉੱਪਰ ਅਧਾਰਤ ਸਮਝ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਕੇ, ਵੱਖਰੀ ਦਿੱਖ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਸੀਲ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਪਿਰਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਜਬਰ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਦੁੱਗਣੀ ਚੌਗਣੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਕੇ ਉਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ (ਡਾ.)
ਦੀਪ ਦੁਨੀਆ
9876820600

ਭਗਤ ਸਿਆਂ ! ਜੋ ਛੱਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੁੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ.. ਇਹ ਤੇਰੇ ਕੀ ਲਗਦੇ ਨੇ ?

ਇਕ ਬੀਜ ਨੂੰ ਛਾਂਦਾਰ ਅਤੇ ਫਲਦਾਰ ਰੁੱਖ ਹੋਣ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ? ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਕੋਈ ਉਸ ਦੀ ਛਾਂ ਹੀ ਨਾ ਮਾਣੇ ਤੇ ਨਾ ਉਸ ਦੇ ਫਲ ਖਾਵੇ..ਉਲਟਾ ਉਸ ਤੇ ਕੁਹਾੜਾ ਵਾਹ ਦੇਵੇ..

ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਚੱਕ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗਾਗਰ ਬਣਨ ਤਕ ਕਿਹੜੇ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ? ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਗਾਗਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵਰਤੀ ਹੀ ਨਾ ਜਾਵੇ..ਤੇ ਇੱਕੋ ਠੋਕਰ ਨਾਲ ਚਕਨਾਚੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ..

ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨੈੱਟ/ਪੀ-ਐਚ ਡੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਉਸ ਤੇ ਕਿੰਨੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਸਰਮਾਇਆ ਲਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ..ਇਸ ਦਾ ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦੇ। ਇਕ ਪੀ-ਐਚ ਡੀ ਹੋਲਡਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹਿਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜੋ ਆਪਣੀ ਉਦਾਹਰਨ ਆਪ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਮਾਹਿਰ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਉਸ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਇਹ ਮੋਹਰ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਿਸਰਚ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਨੂੰ ਪੀ-ਐਚ ਡੀ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਕ /ਨੈੱਟ/ਪੀ-ਐਚ ਡੀ ਹੋਲਡਰ ਰਿਸਰਚ ਸਕਾਲਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੇ 22-23 ਸਾਲ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਮਹਿੰਗੀ ਦਿਮਾਗੀ ਐਨਰਜੀ ਖਰਚ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਸਕਾਲਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਜ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਐਕਸਪਰਟ ਨੂੰ ਏਨੀ ਐਨਰਜੀ, ਸਰਮਾਇਆ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕਤਾ ਲਗਾ ਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੀ ਨਾ ਕਰੇ, ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਹੀ ਨਾ ਫੜੇ, ਬਾਂਹ ਨਾ ਫੜਨ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗਾਂ ਉਸ ਤੇ ਮੌਰ ਸੇਕ ਦੇਵੇ..ਉਸ ਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕਰੇ, ਉਸ ਨਾਲ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮਾਜ ਉੱਜੜ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਦਰਿਦਰੀ ਭਰਪੂਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀਅਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਕਲੀਆਂ 1158 ਪੋਸਟਾਂ ਦਾ ਜੋ ਹਸਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੱਭਿਅਕ ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦੀ ਨਮੋਸੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ 1158 ਪੋਸਟਾਂ ਲਈ ਜੂਝਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਅੱਗ ਦਾ ਦਰਿਆ ਨਹੀਂ ਤਿਆਰ। ਪਹਿਲਾਂ ਨੈੱਟ/ਐਮ ਫਿਲਾਂ ਤੇ ਪੀ-ਐਚ ਡੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਜਹਿਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਪੀਤਾ, ਫੇਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪੋਸਟਾਂ ਨਾਂ ਦਾ ਉਠ ਦਾ ਬੁੱਲ੍ਹ ਹੁਣ ਡਿੱਗਿਆ ਕਿ ਡਿੱਗਿਆ..ਏਨੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਪੜ੍ਹਕੇ ਬੇਰੁਜਗਾਰੀ ਦਾ ਹਲਾਹਲ ਸੰਘੋਂ ਲੰਘਾਉਂਦੇ ਰਹੇ..ਪਰ ਸੁਪਨੇ ਫਿਰ ਵੀ ਲੱਕੜ ਵਿਚ ਫਾਨੇ

ਵਾਂਗ ਫਸੀ ਰਹੇ।

ਹੁਣ ਜਦ ਪੋਸਟਾਂ ਆਈਆਂ, ਟੈਸਟ ਹੋਇਆ, ਮੈਰਿਟ ਬਣੀ ਤਾਂ ਟੈਸਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਰਿਟ ਹੋ ਗਈ, ਅੱਧ-ਪੱਧ ਜੁਆਇਨ ਕਰ ਗਏ ਤੇ ਉਠ ਦਾ ਬੁੱਲ੍ਹ ਫੇਰ ਲਟਕ ਗਿਆ। ਕੇਸ ਚੱਲਿਆ ਤੇ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਰਤੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਜੇ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਰਤੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਰੂਰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਕਾਈਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ..ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਕਾਈਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਟਰੇਸ ਕਰਕੇ ਸਜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਸਜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਮਾਰਿਆਂ ਇਹਨਾਂ ਬੇਰੁਜਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ।

ਹੁਣ ਜਦ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਆਉਣੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਜੀ?ਦਰੀ ਦੀ ਰੇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣਗੇ, ਕਿੰਨਿਆਂ ਦੇ ਲਗਰਾਂ ਵਰਗੇ ਚਾਅ ਮਧੋਲੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣਗੇ, ਕਿੰਨੇ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹੋਣਗੇ, ਕਿੰਨੇ ਜੀ?ਦਰੀ ਜਿਉਣ ਦੇ ਅਲਜਬਰੇ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਕਲਪਿਤ ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣਗੇ..ਇਸ ਦਾ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਹੈ..

ਮਹਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਰਵੀ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਐਪੀਸੋਡ ਕਾਰਨ ਲਗਭਗ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਭਰਤੀਆਂ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗੀ ਰਹੀ। ਉੱਥੇ ਵੀ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜਗਾਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪੋਸਟਾਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਪੋਸਟਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਕਿੰਨੇ 'ਡਾਕਟਰ' ਹੁਣ 'ਕੰਪੋਡਰ' ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਤਾਂ ਖੋਰ ਕਦੇ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੇ ਸਰਵੇ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਦੇ ਇਹ ਸਰਵੇ ਜਾਂ ਟੈਸਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਤਕ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਉਹ ਲੋਕ ਈਟੀਟੀ ਮਾਸਟਰ ਜਾਂ ਮਾਸਟਰ ਕਾਡਰ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਲੈਕਚਰਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮਜਬੂਰੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਲੈਕਚਰਾਰ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਸਲੈਕਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਢੁਕਵੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ 'ਸਿਲਪੱਥਰ' ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ

ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਕੰਟਰੈਕਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਜਾਂ ਪੀਟੀਏ ਫੰਡਾਂ ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਿਗੁਣੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਤੇ 'ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ' ਨਾਂ ਦਾ 'ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਹੱਡ' ਚੂਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈ : ਕੋਠਾ ਉੱਸਰਿਆ..ਤਖਾਣ ਵਿਸਰਿਆ। ਜਦ ਪੱਕੀ ਭਰਤੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ 'ਢਾਈ ਟੋਟਰੂ' ਲੈਕਚਰਾਰ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਅਤੇ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ ਲੈਕਚਰਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਕਸੀਜਨ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪਾਈ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਾਡਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਗੁਣੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਹੈ। ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਵੇਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ 1158 ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੁਸਮਣਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 1158 ਵਾਲੇ ਸਾਨੂੰ ਰਿਪਲੇਸ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ 1158 ਨੂੰ ਇਹ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਸਾਡੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਡਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਲਣ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਸੁੱਖ ਭੋਗ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੁਜਗਾਰ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਾਲ ਗਾਲਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਡਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਤਲਾਵਾਰਾਂ ਸਿੰਨ੍ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸਾਤਿਰਾਨਾ ਚਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਛਾਏ ਟਰੈਪ ਏਨੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਉਹ ਕਦ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ।

ਇਹ ਸਮਾਜ ਇਹ ਤਾਂ ਕਦੇ ਕਦਾਈ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 100 ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ (ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਕ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਮੈਰਿਟਾਂ ਵਿਚ ਆਏ, ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ ਟੈਪ ਕੀਤੇ.. ਅਤੇ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ..ਪਰ 100 ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਨੌਥੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਰੜ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੁਚਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਰੌਂਦ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮਸਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਕਬਰ ਵਿਚ ਦਫਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਮਾਜ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਿਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦਾ..ਜੋ ਲਿਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ 2% ਕਾਮਯਾਬਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ 98% ਮਿਸਫਿਟਾਂ ਜਾਂ ਅਸਫਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਇਹੀ ਬਰੇਨ ਡਰੇਨ ਹੈ। ਬਰੇਨ ਦਾ ਡਰੇਨ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਕ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਥਾਹ ਪੈਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਇਕਾਨਮੀ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਉਹ,

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਫੁੱਟੀ ਕੋਡੀ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੇ ਚਾਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਰੇਨ ਨੂੰ ਅਬਰੋਡ ਦੇ ਸਮੰਦਰ ਵਿਚ ਡਰੇਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਕਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਰਗ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਬਰੇਨ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਡਰੇਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਡਰੇਨ ਹੋਣਾ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਡਰੇਨ ਹੋਣ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਇਥੇ ਸੁਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡਰੇਨ ਹੋ ਕੇ ਜਾਵੇ ਕਿੱਥੇ? ਇਕ ਦਿਸਾ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਹ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਲੇ ਡਰੇਨ ਤਾਂ ਹੋਏ, ਪਰ ਅਰਥ ਤਾਂ ਲੱਗ ਗਏ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਇਧਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸੱਤਾ ਦੇ ਸਾਜ਼ਿ?ਸੀ ਕਿਰਦਾਰ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਜਦੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਡਰੇਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਜਾਂ ਪਲਾਇਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬਰੇਨ ਡਰੇਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਨਖਿੱਧ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ। 1158 ਨਾਲ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਕੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸਮੂਹਕ ਬਰੇਨ ਡਰੇਨ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅੱਗੇ ਸਰੰਡਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ?

ਕੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਬਰੇਨ ਡਰੇਨ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਾਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਨਸੇ, ਅਪਰਾਧ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ?

ਜਾਂ ਫਿਰ ਜੂਝ ਮਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵੇ?

ਭਾਵੇਂ ਰਾਹ ਜੂਝ ਮਰਨ ਦਾ ਹੀ ਸਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਰਾਹ ਤੇ ਵੀ ਤੁਰਨਾ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣਾ ਏਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੋਕਰਾਜ ਅਜਿਹਾ ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਹੱਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬੰਦਾ ਹੱਡ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਖੂਨ ਚੂਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਏਨਾ ਨਪੀੜ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਬੰਦਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਮੌਤ ਤਲੀ ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਬਾਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਲੋਕਰਾਜ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਜਾਦੀਆਂ ਦਾ ਛੁਣਛੁਣਾ ਫੜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਹ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਕੁਝ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਹ ਜੋ ਕੁਝ ਹੈ, ਇਹੀ ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਹੱਡ ਹੈ। ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਬੁਰਕੀਆਂ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੁਰਕੀਆਂ ਪੰਜ-ਦਸ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵਧ 1158 ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਝਪਟੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗਿਆਰਾਂ ਲੱਖ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਖੋਹ ਖਿੰਝ ਅਤੇ ਜੋਰ ਅਜਮਾਇਸ ਦਾ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਹ ਲੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਬੁਰਕੀਆਂ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਹ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ

ਹਨ, ਜੋ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਬੁਰਕੀ ਬਚੀ-ਖੁਚੀ ਦੇਰ ਸਵੇਰੇ ਇਹਨਾਂ ਯੋਗ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਆਪ ਖਾਣ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਜਾਂ ਬੁਰਕੀ ਨੂੰ ਉੱਲੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੇ ਇਹ ਖੋਹ ਖਿੰਝ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਨਾ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਜੋਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਬੁਰਕੀ ਜੋਗਾ..ਬਸ ਬਿੱਲੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਠੇ ਬਾਂਦਰ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰੋਟੀ ਹੜੱਪ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹੀ ਕੁਝ ਇਹਨਾਂ 1158 ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੇ ਨੇ ਫੇਰ ਵੀ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੱਤਾ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੱਤਾ ਮਿਲਣ ਸਾਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਨੋਚਰਲ ਐਨਮੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਡਾਂਗਾਂ, ਬੋਛਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੋਹਫਾ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਕਤ ਦੀ ਫਸੀਲ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਯਕਸ ਪ੍ਰਸਨ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੋਈਏ ਕਿ ਅੱਜ ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕਿੰਨਾ ਦੇ ਪਾਲੇ ਵਿਚ ਹੈ? ਜੋ ਕੁੱਟ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਡਾਂਗਾਂ ਵਰ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਵਾਇਆ ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦੁਵਿਧਾ ਦਾ ਇਹ ਨੈਰੇਟਿਵ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖੜਾ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਬਣਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦੀ, ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਕਰਦੀ, ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ 1158 ਚਾਨਣ ਦੇ ਵਣਜਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ ਹਾਲ-ਬਦੀਨ ਕਰ ਕਰ ਸੁੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਤਮਜਰੀਫੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਸਾਰੇ ਮੁਕ ਦਰਸਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਲੜਾਈ ਸਿਰਫ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਹੈ..ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਤਮਾਸ਼ਗੀਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹਨ ਤੇ ਸੱਤਾ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਨਿਗੁਣੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰੜ ਕੇ ਅਰਾਮ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ..

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ :
ਲੱਗੀ ਜੇ ਤੇਰੇ ਕਾਲਜੇ ਹਾਲੇ ਛੁਰੀ ਨਹੀਂ..
ਇਹ ਨਾ ਸਮਝ ਕਿ ਸਹਿਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬੁਰੀ ਨਹੀਂ..

ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਨੇ ਬਸ ਏਨਾ ਕੁ ਰਾਗ ਨੂੰ..
ਸੋਨੇ ਦੀ ਜੇ ਹੈ ਬੰਸਰੀ ਤਾਂ ਬੇਸੁਰੀ ਨਹੀਂ..

ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਇਹ 1158 ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਰਗੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਹੋਰ ਅਲੱਗ ਅੱਲਗ ਹੀ ਸਹੀ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ
ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਜੇ ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਬਾਕੀ ਹੈ
ਪਰ ਸਾਡੇ ਵੀ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਅਜੇ ਆਸ ਬਾਕੀ ਹੈ..

ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੀਸਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ :
ਰਾਤ ਕਿੰਨੀ ਸੀਤ ਹੈ।
ਦਿਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਚਿਣਗ ਬਾਕੀ ਹੈ ਕੋਈ?
ਭੇਤ ਨਾ ਕੋਈ ਭੇਤ ਨਾ ਅਹਿਸਾਸ ਠੰਢਾ ਹੋ ਰਿਹਾ
ਸੁੰਨ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਚੇਤਨਾ
ਚੋਰੀ ਪਾਸੀਂ ਰਾਤ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸੀਤ ਹੈ।
ਨਾ ਸਹੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ
ਪਰ ਕੋਈ ਹੀਲਾ ਤਾਂ ਕਰ।
ਮੌਤ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਸਹੀ
ਫਿਰ ਵੀ ਆਖਿਰ ਸਹਿਰ ਹੈ
ਐ ਮਨਾ, ਚਲ ਫੇਰ
ਕੋਈ ਖਟਖਟਾ ਕੇ ਵੇਖ ਦਰ।

ਪੋਸਟ ਸਕ੍ਰਿਪਟ : ਅਜੇ ਵੀ ਵਕਤ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਵੇ, ਮਸਵਰਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸਮੇਤ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਸਕਾਲਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਬਣਦਾ ਥਾਂ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਨਾ ਬਰੇਨ ਡਰੇਨ ਹੋਣ..ਨਾ ਬਰੇਨ ਛੱਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਭੰਨੇ ਜਾਣ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਬਰੇਨ ਦੇਸ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਦਲਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਸਰਮਾਇਆ ਬਣ ਸਕਣ..ਅਮੀਨ

‘ਭਗਵਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ’: ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੌਣ ਬਣਾਏਗਾ ?

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ
94634-74342

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਕਾਰਕੁਨ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸ਼ਿੰਦੇ ਵੱਲੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਨੰਦੇੜ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਗ਼ੌਰਤਲਬ ਹੈ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਸੰਘ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ‘ਭਗਵਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ’ ਬੰਨ੍ਹੇ ਚਿਰ ਲਈ ਮੁੜ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਿੰਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 25 ਸਾਲ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਅਤੇ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਨੰਦੇੜ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਦਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ‘ਉਹ ਹੁਣ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ’। ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਰਕੁਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ‘ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕਰਨ ਲਈ’ ਇਕ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਿੰਦੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸੱਲਾਂ ਸਾਲ ਮੌਹਨ ਭਾਗਵਤ ਸਮੇਤ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਹਰ ਆਗੂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ‘ਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਹਨ ਜੋ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ‘ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਫਰਿਆਦ ਉੱਪਰ ਗ਼ੌਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਥੇ ਮੈਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਐਨੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ।’

‘ਭਗਵਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ’ ਲਕਬ 2010 ‘ਚ ਤਤਕਾਲੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ.ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਜੋ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੀ ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਦਬਾ ਲਈ ਗਈ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਕੂਮਤ ਇਸ ਖ਼ਾਸ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਰਦਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਇਸੇ ਲਈ, ‘ਭਗਵਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ’ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹ ‘ਸਖ਼ਤੀ’ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਈ ਜੋ ਕਥਿਤ ਜਹਾਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਇਤਹਾਸਿਕ ਤਾਕਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਹੀ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

4-5 ਅਪ੍ਰੈਲ 2006 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਲਕਸ਼ਮਣ ਰਾਜਕੋਂਡਵਰ ਦੇ ਨੰਦੇੜ ਸਥਿਤ ਘਰ ‘ਚ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਅਚਾਨਕ ਫਟ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਨਰੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦਾ ਕਾਰਕੁਨ ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਪਾਨਸੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬੰਬ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2003 ‘ਚ ਪ੍ਰਭਾਨੀ ਅਤੇ 2004 ‘ਚ ਪੂਰਨਾ ‘ਚ ਵੀ ਮਸਜਿਦਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੰਬ ਦਾ ਚੱਲ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਸੰਘ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲਣਾ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਇਕ ਹੱਦ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਵਧੀ। ਸੁਰਾਗਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ

ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਈਆਂ। ਕੁਝ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਗਏ। ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਕੁਝ ਮਾਮੂਲੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ। ਪਰ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਵਰਗੇ ‘ਮਾਸਟਰ ਮਾਈਂਡ’ ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਬੇਪਰਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੋਲ ਸੁਰਾਗਾਂ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਉਹ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.-ਬੀਜੇਪੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਨਰਮੀ ਵਰਤਕੇ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰਾਸੀਕਿਊਟਰ ਰੋਹਿਨੀ ਸਾਲਿਆਨ ਨੇ 2015 ‘ਚ ਖ਼ੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਉੱਪਰ ਮਾਲੇਗਾਓਂ ਬੰਬ ਕਾਂਡ (2008) ‘ਚ ਨਰਮੀ ਵਰਤਣ ਲਈ ਦਬਾਓ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਕਰਨਲ ਸ਼ੀਕਾਂਤ ਪੁਰੋਹਿਤ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਕੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਮੁੜ-ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਧਵੀ ਪੁੱਗਿਆ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ‘ਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਂਸਦ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਘ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ‘ਤੇ ਪੂਰੀ ਉੱਤਰੀ ਸੀ, ਕੁਝ ਵੀ ‘ਗਲਤ’ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮਾਰਚ 2017 ‘ਚ ਐੱਨ.ਆਈ.ਏ. ਦੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਮੇਰ ਦਰਗਾਹ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਵਾਮੀ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਸਮੇਤ ਅੱਧੀ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋ ‘ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ’ ਨੂੰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸੀ। ਪਰ 800 ਪੁਰਾਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਰੀਫ਼, ਮੱਕਾ ਮਸਜਿਦ, ਮਾਲੇਗਾਓਂ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦਾ ਮਾਸਟਰ ਮਾਈਂਡ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ 18 ਦਸੰਬਰ 2010 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤੀਸ ਹਜ਼ਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ‘ਚ ਅਤੇ ਜਨਵਰੀ 2011 ‘ਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ‘ਚ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਾਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ‘ਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਇਸਲਾਮਿਕ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ‘ਚ ‘ਬੰਬ ਦਾ ਬਦਲਾ ਬੰਬ’ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਬਾਦ ਵਿਚ, ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਮੁੱਕ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ

ਬਿਨਾਂ, ਕਾਰਵਾਂ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਲੀਨਾ ਗੀਤਾ ਰੇਘੂਨਾਥ ਨੇ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਨਾਲ ਜਨਵਰੀ 2012 ਤੋਂ ਜਨਵਰੀ 2014 ਦਰਮਿਆਨ 9 ਘੰਟੇ 26 ਮਿੰਟ ਲੰਮੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅੰਬਾਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ ਵਿਚ ਸੀ। ਆਖ਼ਰੀ ਦੋ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ - ਮੌਜੂਦਾ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਮੁਖੀ ਮੋਹਣ ਭਾਗਵਤ ਤੱਕ ਜੋ ਉਦੋਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਨ - ਵੱਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਾਰਵਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੌਹਨ ਭਾਗਵਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ‘ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਘ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।’

ਇੰਟਰਵਿਊ ‘ਚ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਨੇ ਜੁਲਾਈ 2005 ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੂਰਤ (ਗੁਜਰਾਤ) ਵਿਚ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸੰਘ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਅਤੇ ਇੰਦਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਡਾਂਗਸ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਬਾਦ ‘ਚ ਭਾਗਵਤ ਸੰਘ ਦੇ ‘ਸਰਸੰਘਚਾਲਕ’ ਅਤੇ ਇੰਦਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂ ਟੀਮ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ। ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਦਿਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ‘ਤੇ ਲਗਾਏ ਟੈਂਟ ‘ਚ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੁਨੀਲ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਸਲਿਮ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਗਵਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਉੱਪਰ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।’ ਇੰਦਰੇਸ਼ ਨੇ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘ਤੁਸੀਂ ਸੁਨੀਲ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਉੱਪਰ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹੋ।’ ਅਸੀਮਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ, “ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘ਸਵਾਮੀ ਜੀ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਔਖ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰੇਗਾ। ਅਪਰਾਧੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਲੋਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਡਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਹੈ।’”

ਇੰਦਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ। ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਇੰਟਰੋਗੇਟ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਬਾਦ ਵਿਚ ਇਹ ਕੇਸ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਹੱਥ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਅਤੇ ਸਾਧਵੀ ਪੁੱਗਿਆ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਖ਼ੁਰਾ ਨਹੀਂ ਨੱਪਿਆ। ਦਸੰਬਰ 2007 ‘ਚ ਸੁਨੀਲ ਜੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤ ‘ਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਸਾਂਝੀ ਤੰਦ ਸੀ।

ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਚਰਚਾ ‘ਚ ਆਈ ਹੈ। 2006 ਅਤੇ 2008 ਦਰਮਿਆਨ ਪੰਜ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ - ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ (ਫਰਵਰੀ 2007), ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਮੱਕਾ ਮਸਜਿਦ (ਮਈ 2007), ਅਜਮੇਰ ਦਰਗਾਹ (ਅਕਤੂਬਰ 2007) ਅਤੇ ਮਾਲੇਗਾਓਂ ‘ਚ ਦੋ ਕਾਂਡ (ਸਤੰਬਰ 2006 ਅਤੇ ਸਤੰਬਰ 2008) - ਵਿਚ 119 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਦਸਤੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹੇਮੰਤ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਕੁਝ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਸੁਰਾਗ ਲੱਗੇ। ਹੋਰ ਡੂੰਘਾਈ ‘ਚ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਬੀਜੇਪੀ ਸਮੇਤ ਸੰਘ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਪਾ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸੰਘ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਐੱਲ.ਕੇ.ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ‘ਹਿੰਦੂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹੋ ਗਏ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।’ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਹੇਮੰਤ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਲੱਗਦੀ ਇਕ ਕਥਿਤ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ‘ਚ ਹੇਮੰਤ ਕਰਕਰੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਖ਼ੁਰਦ-ਖ਼ੁਰਦ ਹੋ ਗਏ,

ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਦੇ ਉਸ ਲੈਪਟਾਪ ਸਮੇਤ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰਤ ਵੇਰਵੇ ਮਿਲੇ ਸਨ।

ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੇ ਖ਼ੁਲਾਸਿਆਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸ਼ਿੰਦੇ ਦੀ ਕੌਣ ਸੁਣੇਗਾ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਐੱਸ.ਐੱਮ. ਮੁਸ਼ਰਫ਼ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ‘ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀਤੀ’ ਅਤੇ ‘ਬਾਹਮਣਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰੇ’ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪਾਂ ਦੇ ਬਥੇਰੇ ਤੱਥਪੂਰਨ ਵੇਰਵੇ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਿਸੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਅਸੀਮਾਨੰਦ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਂ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊਆਂ ਵਿਚ ਸੰਘ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਤੱਥ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਿਣਾਉਣੇ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖ਼ੁਦ ਹਕੂਮਰਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ‘ਭਗਵਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ’ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ। ਸ਼ਿੰਦੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਤੱਥ ਵੀ ਲੰਮੇ ਅਦਾਲਤੀ ਅਮਲ ‘ਚ ਰੁਲ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਤੀਸਤਾ ਸੀਤਲਵਾੜ ਜਾਂ ਆਰ.ਬੀ.ਸ਼੍ਰੀਕੁਮਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨ’ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸਿਰਫ਼ ਵਿਆਪਕ ਲੋਕ ਲਾਮਬੰਦੀ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੀ ਭਗਵਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੀਆਂ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੁਜਾਰਾ ਲਹਿਰ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਚਿਰਾਗ ਕਾਮਰੇਡ ਕਿਰਪਾਲ ਬੀਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇ

94 ਸਾਲਾ ਕਾਮਰੇਡ ਕਿਰਪਾਲ ਬੀਰ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੁਰਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪੰਨਾ ਸੰਤੋਖਿਆ ਗਿਆ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ, ਪੈਪਸੂ ਮੁਜਾਰਾ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ ਲਾਲ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਦਮ ਪੁੱਟੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਅਡੌਲ ਰਹੇ। ਉਹ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਐਮ ਐਲ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਣਖੋਕ ਆਗੂ ਰਹੇ ਤੇ ਆਖਰੀ ਉਮਰੇ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ‘ਚ ਚੱਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਸਾਨ ਘੋਲ ਚ ਡਟੇ ਰਹੇ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਇਕਲ ਤੇ ਜਾਂ ਤੁਰ ਕੇ ਲੰਘਾਇਆ। ਉਹ ਚੰਗੇ ਆਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਰਪਿਤ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਾਰਕੁਨ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ‘ਚ ਹਾਊਸ ਨਾਅ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਸੰਖੇਪ ਬਿਮਾਰੀ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਭੀਖੀ ‘ਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਲੋਕਾਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਰੱਖਣ ਮਗਰੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ‘ਚ ਮਾਰਚ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੀਰ ਖੁਰਦ ਵਿਖੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ‘ਚ ਕਾਮਰੇਡ ਕਿਰਪਾਲ ਬੀਰ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੀਪੀਆਈ ਐਮ ਐਲ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਕਾਮਰੇਡ

ਪ੍ਰਸੋਤਮ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਨੱਤ, ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਰਾਣਾ, ਮਜਦੂਰ ਮੁਕਤੀ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਭਗਵੰਤ ਸਮਾਓ, ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ ਰੁਲਦੂ ਸਿੰਘ ਮਾਨਸਾ, ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਨਾਮ ਭੀਖੀ, ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਆਗੂ ਹਰਭਗਵਾਨ ਭੀਖੀ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ, ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਦੀ ਆਗੂ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਨੱਤ, ਆਰ ਐਮ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਦੁਲੋਵਾਲ, ਸੀ ਪੀਆਈ ਦੇ ਆਗੂ ਰੂਪ ਢਿੱਲੋਂ, ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤ ਭੀਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਗਲਾ, ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇਕਾਈ ਸਕੱਤਰ ਧਰਮਪਾਲ ਨੀਟਾ, ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਸਮਾਓ ਗੋਰਾ ਭੈਣੀ ਬਾਘਾ, ਰਾਮਫਲ ਚੱਕ ਅਲੀਸੋਰ, ਆਇਸਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਸਮਾਓ, ਡਾਕਟਰ ਸਕੱਤਰ ਘਰਾਗਣਾਂ, ਸ਼ਾਇਰ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਬੁੱਢਾਆਣਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਟੇਲਰ, ਗੁਰਸੇਵਕ ਮਾਨ, ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਪੁਰ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਬੋਹਾ, ਕਿਰਨਦੀਪ ਕੌਰ ਭੀਖੀ, ਬੀਕੇਯੂ ਡਕੱਦਾ ਦੀ ਆਗੂ ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨੁੰਮਾਇੰਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰਾ

ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਬਠਿੰਡਾ
98156-29301

ਜਿਸ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ (ਜੀਡੀਪੀ) ਦੀ ਵਾਧਾ ਦਰ ਨੂੰ ਬਜਟ ਚ ਅੱਠ ਫੀਸਦੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੰਜ ਫੀਸਦੀ ਤੇ ਆ ਗਈ ਜੋ ਛੇ ਸਾਲ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੇਟਬੰਦੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੀ ਰਹੀ ਸਹੀ ਕਸਰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੇ ਹੁਣ ਦੇ ਬਜਟ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਲੈ ਕੇ ਦੀ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਪਰ ਤਾਜ਼ਾ ਅੰਕੜੇ ਦਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਚਮਤਕਾਰੀ ਗੁਜਰਾਤ ਮਾਡਲ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ “ਅੱਡੇ ਦਿਨ” ਲਿਆਂਦੇ ਸੀ ਉਹ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਨਵਾਂ ਅੰਕੜਾ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਲਿਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਮਲ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਲਾਂਭੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ, ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲ ਸੀਤਾਰਮਨ, ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਨੇਤਾ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਇਕੋਨਮੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਰਫਤਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਲ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਖਰੜ ਡਾਲਰ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰਾ ਸੁਪਨਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਟੈਕਸ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਯਾਨੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਬਜਟ ਪਿੱਛੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਡਿੱਗਦੀ ਸਟਾਕ ਮਾਰਕੀਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ 2007 ਦੇ ਮਾਰਕੀਟ ਕੈਪ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਪੈਸਾ ਸਵਾਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੰਸਥਾਗਤ ਨਿਵੇਸਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਜ਼ਾਰ ਚੋਂ ਪੈਸਾ ਕੱਢਣ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਉਸੇ ਨੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਬਦਲ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਪੱਤਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਖਰਾਬ ਹੋਣਗੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਤਦ ਤੱਕ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਤਿਮਾਹੀ ਦੀ ਜੀ ਡੀ ਪੀ ਦੀ 5.8 ਫੀ ਸਦੀ ਦੀ ਵਾਧਾ ਦਰ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਪਰ ਜਦ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਰਾਜਸੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਗੁੱਲ ਆਪਣੀ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ। ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਅਸਲ ਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰ ਕੋਈ ਪੰਜਾਹ ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਰੋਡ ਮੈਪ ਦੇ ਨਰੋਟਿਵ ਵਿੱਚ ਹੀ। ਪਰ ਜਦ ਫਿਕਰ ਵਧਿਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਤੇ 23 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਲੀਹ ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਜੋ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮਸਲੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਸਾਰੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਜ਼ਖਮ ਤੇ ਸੁੱਕੀ ਪੱਟੀ ਬਣਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਸਮੱਸਿਆ ਢਾਂਚਾਗਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨੇਟਬੰਦੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਰੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਲਦਬਾਜੀ ਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਲ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰ (ਜੀ ਐੱਸ ਟੀ) ਅਤੇ ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਤੇ

ਸਖਤੀ ਅਤੇ ਬੈਂਕਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿੱਤੀ ਕੰਪਨੀਆਂ (ਐੱਨ ਬੀ ਐੱਫ ਸੀ) ਵਾਲੇ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦਿੱਕਤ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਵੀ ਢਾਂਚਾਗਤ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਸਮਰਥਕ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਸਾਈਕਲਿਕ ਦੱਸ ਕੇ ਕੰਮ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਾਜ਼ਾ ਅੰਕੜੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਦੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਬਦਹਾਲੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ-ਉਸਾਰੀ,ਖੇਤੀ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਖੇਤਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸਭ ਤੋਂ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦੇ 5.1 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਡਿੱਗ 2 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਯਾਨੀ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਫਸਲ ਆਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਕਾਫੀ ਘਟ ਗਈ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਨਿਰਮਾਣ ਖੇਤਰ 12.1 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਕੇ 0.6 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਵਿਸ ਸੈਕਟਰ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੰਗ ਦਾ ਆਲਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਘਰ, ਆਟੋ ਮੋਬਾਈਲ, ਕੰਜਿਊਮਰ,ਡੂਰੇਬਲ ਦੇ ਐੱਫ ਐੱਮ ਸੀ ਜੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵੀ ਡਿਗਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਕਿਹੜਾ ਅਜਿਹਾ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਦਮੀ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇੱਥੇ ਮੰਗ ਦਾ ਅਕਾਲ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਬੱਚਤ ਤੇ ਸਭ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਾ ਰੁੱਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸੁਸਤੀ ਦੀ ਆਹਟ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਖਰਚੇ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਲਈ ਸੋਚਣ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਲੋਕ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਨਾਲ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਉੱਤਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਸਾਲ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਮੰਦੀ ਕਾਰਨ ਸੰਕਟ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਨੂੰਨੀ ਫਿਕਰ ਵਖਰੇ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚ ਸਕਦੇ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਦੀ ਇੱਕ ਝਲਕ ਇੱਕ ਮਾਲ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗ ਉਹ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਿਟੇਲ ਚੇਨਾਂ ਦੇ ਸਟੋਰ ਦੇ ਸਿਮਟਣ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਐੱਨਸੀਆਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮਾਲ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਟੋਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈਰਾਨਕੁੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਫਲੋਰ ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਮੈਂ ਐਕਸੀਲੇਟਰ ਦੀ ਤਰਫ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਦੀਵਾਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਟੋਰ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਫਲੋਰ ਵੀ ਸਮੇਟ ਦਿੱਤਾ। ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿਨ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਲਈ ਲਾਇਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਸਨ, ਉੱਥੇ ਬਿੱਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਦੋ ਕਾਊਂਟਰ ਤੇ ਸੈਲਫ ਮਨੋਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੋੜ ਲੱਗੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਨੂੰ ਬਿੱਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਊਂਟਰ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਸਨ। ਇਹੀ

ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਝਣਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਇਨਫਾਰਮਲ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੇਟਬੰਦੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਇਸ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜੀਐੱਸਟੀ ਨੇ ਇਸ ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਇਆ, ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਫਾਰਮਲ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਿਜਨਸ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਜਦ ਇਸ ਸੰਕਟ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਸਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਹੁਣ ਫਾਰਮਲ ਇਕੋਨਮੀ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਾ ਪਿਆ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਬਜਟ ਦਾ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੀ ਨਕਦ ਨਿਕਾਸੀ ਤੇ ਦੋ ਫੀਸਦੀ ਟੀਡੀਐੱਸ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਹੁਣ ਲੱਗੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹੈ ਜਾਨੀ ਹੁਣ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆੜ੍ਹਤੀ ਨਗਦ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸੰਕੋਚ ਕਰੇਗਾ। ਜਾਣੀ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਫਸਲ ਦਾ ਪੈਸਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡਿਜੀਟਲ ਟ੍ਰਾਂਜੈਕਸ਼ਨ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਸਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ

ਨਕਦ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪਾਲਣ ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਝੱਲਿਆ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਾਅ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਮਾਈ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕਣ, ਪਰ ਜਦ ਨਿਜੀ ਖੇਤਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜਿੰਮਾ ਇਕੱਲੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹੀ ਆਵੇਗਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਬਹੁਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਟੈਕਸ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਟੀਚੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋੜੀ ਸਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਟੀਚੇ ਰੱਖੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ 4 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਥਾਰਾਂ ਫੀਸਦੀ ਨਾਰਮਲ ਜੀਡੀਪੀ ਦਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਪਰ ਪਿਛਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਹ ਅੱਠ ਫੀਸਦੀ ਤੇ ਅਟਕ

ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਸ ਜਨਤਕ ਖਰਚ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ 1.75 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਾਧੂ ਪੈਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕਾਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ ? ਜਦ ਜਿ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਪੈਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਘਰੇਲੂ ਖਪਤ ਅਤੇ ਨਿਰਾਤਾ ਦੋਨੋਂ ਮੋਰਚਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਹੁਤ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵੀ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਹਨ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਸ ਗਿਆਨ ਤੇ ਗੌਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਲਈ ਮਾਨਵੀ ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਗਤ ਖਾਮੀਆਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ ਤਰਕਸ਼ੀਲ (ਰੈਸ਼ਨੇਲਿਸਟ) ਸੁਸਾਇਟੀ ਕੈਨੇਡਾ (ਕੈਲਗਰੀ)

ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਸਾਥੀਓ,
ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਘਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਕੁਝ ਵਿਹਲੜ, ਪਾਖੰਡੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ, ਜਾਦੂ-ਟੂਣਿਆਂ, ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਸਾਡੀਆਂ ਤੰਗੀਆਂ ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਅਗਲੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਜਾਂ ਧੁਰੋਂ ਲਿਖੀ ਮਾੜੀ ਤਕਦੀਰ ਕਹਿ ਕੇ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸਾਡਾ ਆਰਥਿਕ, ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸੋਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਗਰ ਲੱਗ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਲੋਕ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਕਮਾਏ ਡਾਲਰ, ਲੁੱਟ ਦਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਆਨਲਾਈਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਲੁੱਟ ਦਾ ਡੇਰਾ ਜਮਾਈ ਬੈਠੇ ਵਿਹਲੜਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿਛਲੇ 38 ਸਾਲ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਸੀ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਭਾਰਤ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਰੈਸ਼ਨੇਲਿਸਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ' ਵੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਜਗ੍ਹਾ (ਸਥਾਨ) ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੇਵੀ (ਗੈਬੀ) ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਵਿਦਿਆ ਜਾਂ ਵਿਧੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਤਾਂਤਰਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਚੈਲੇਂਜ ਕਰਕੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰਕੇ ਸਫਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਰੈਸ਼ਨੇਲਿਸਟ ਸੁਸਾਇਟੀ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਇੱਕ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ 23 ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ :-

1. ਲਿਫਾਫੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਨੋਟ/ਡਾਲਰ ਦਾ ਲੜੀ ਨੰਬਰ ਦੱਸ ਸਕੇ।
2. ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ।
3. ਕੋਈ ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ ਚੀਜ਼/ਵਸਤੂ ਲੱਭ ਸਕੇ।
4. ਹਵਾ ਵਿਚ ਉੱਡ ਸਕੇ। ਜਾਦੂ ਮੰਤਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕੇ।
5. ਅੱਧਾ ਮਿਟ ਬਿਨਾਂ ਜਲੇ ਅੱਗ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਸਕੇ।
6. ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਪੈਦਲ ਚਲ ਸਕੇ।
7. 30 ਮਿਟ ਲਈ ਆਪਣੀ ਨਬਜ਼ ਰੋਕ ਸਕੇ।
8. ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ, ਸੁੰਘ ਕੇ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ।
9. ਕੋਈ ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਦਿਖਾ ਸਕੇ ਜਿਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ।
10. ਹੱਥਾਂ ਜਾਂ ਮੱਥੇ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਸੱਚੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸ ਸਕੇ-ਆਦਿ ਆਦਿ।

ਬਾਕੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚੋਂ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸੋ ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਮੀਰੀ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਲਈ, ਅਗਲੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਡਿੱਗਣ, ਕੱਪੜੇ ਕੱਟੇ ਜਾਣ, ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਡਾਲਰ/ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਸੋਨਾ ਗਾਇਬ ਹੋਣ, ਦੰਦਲਾਂ/ਦੌਰੇ ਪੈਣ, ਕਸਰਾਂ ਹੋਣ ਤੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਭੇਤ ਸਮਝਣ ਲਈ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ (ਰੈਸ਼ਨੇਲਿਸਟ) ਸੁਸਾਇਟੀ ਕੈਨੇਡਾ ਇਕਾਈ ਕੈਲਗਰੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡੇ ਚੰਗੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਦੀ ਉਡੀਕ 'ਚ
ਤਰਕਸ਼ੀਲ (ਰੈਸ਼ਨੇਲਿਸਟ) ਸੁਸਾਇਟੀ ਕੈਨੇਡਾ
ਇਕਾਈ - ਕੈਲਗਰੀ

119, 5120-47st, NE, Calgary, T3J 4K3

ਸੰਪਰਕ

ਗੁਰਨਾਮ ਮਾਨ : +1 639-538-3181 ਦਰਸ਼ਨ ਐਂਜਲਾ : +1-403-606-6445
ਗੋਪਾਲ ਕਾਉਂਕੇ : +1 403-970-3588 ਬੀਰਬਲ ਭਦੌੜ : +1 204-894-4371

ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਕਿਉਂ ?

ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਵੈਚ
604 760 4794

ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਦੱਸੀ, ਕਹੀ ਜਾਂ ਲਿਖੀ ਗੱਲ ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਅਧਾਰ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਅਗਿਆਨਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸਦਾ ਬਾਹਰੀ ਢਾਂਚਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਰਣ ਤੇ ਕਾਰਜ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਮਨਘੜਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਧੇ ਪੈਰੋਂ ਉਹ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਐਨੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਜੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਜਿਵੇਂ ਅਚਾਨਕ ਅੱਗ ਦਾ ਲੱਗਣਾ, ਮੀਂਹ ਦਾ ਪੈਣਾ ਜਾਂ ਨਾ ਪੈਣਾ, ਭੂਚਾਲ, ਭੂਫ਼ਾਨ, ਝੱਖੜਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ, ਗ੍ਰਹਿਣਾਂ ਦਾ ਲੱਗਣਾ, ਅਕਾਲ ਪੈ ਜਾਣਾ, ਪਲੇਗ ਵਰਗੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਰੋਧੀ ਆਦਿ ਦਾ ਆਉਣਾ, ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸਨੇ ਡਰ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਕਰੋਧੀ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਣ। ਹਰ ਕਰੋਧੀ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਦੇਵ ਤੇ ਦੈਂਤ ਘੜ ਲਏ, ਅਗਰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪਲੜਾ ਭਾਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ੁਭ ਕੰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਦੈਂਤਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਅਸੁਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਇੱਕ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਇਵੇਂ ਚੱਲਦਾ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਵੇਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਹਨਾਂ ਕਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਜਾਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭੇ ਉਦੋਂ ਉਸਦੇ ਡਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਵਹਿਮ ਭਰਮ ਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੱਕ ਦੇ ਹਰਜਾਨੇ ਭੁਗਤਣੇ ਪਏ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਗੋਲ ਕਹਿਣ

ਵਾਲੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਗਲੀਲਿਓ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿੰਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਖੋਖਲਾ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਉਸਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਹਦਾ ਘੇਰਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਆਤਮਾ-ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਭੈੜੀ ਕਿਸਮਤ, ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਚੱਕਰ, ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ, ਵਹਿਮ-ਭਰਮ, ਧਾਗੇ-ਤਵੀਤ, ਪੂਜਾ-ਪਾਠ, ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿਦਿਆ, ਸ਼ੁਭ-ਅਸ਼ੁਭ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਚੰਗਾ-ਮਾੜਾ, ਅਰਦਾਸਾਂ-ਅਰਜ਼ੋਈਆਂ, ਚਮਤਕਾਰ, ਭਵਿੱਖਬਾਣੀਆਂ, ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਅੰਕ, ਦਿਨ, ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਪੱਥਰ, ਨਗ, ਚਿੰਨ੍ਹ, ਜਾਨਵਰ, ਪੰਛੀ, ਰਹੂ-ਗੀਤਾਂ, ਰਿਵਾਜ, ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਗ੍ਰਹਿ, ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਰੰਗ, ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਧਰਮ, ਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਧਭਗਤੀ, ਦੇਵ-ਦੈਂਤ, ਰੂਹਾਂ-ਬਦਰੂਹਾਂ, ਮੁੜਜਨਮ-ਪੁਨਰਜਨਮ, ਸਵਰਗ-ਨਰਕ, ਬਲੀਆਂ (ਮਨੁੱਖਾਂ ਜਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ) ਦੇਣੀਆਂ, ਵਰਤ ਰੱਖਣੇ, ਦਾਨ-ਪੁੰਨ ਦੇਣੇ ਆਦਿ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਕੁੱਝ ਸਾਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਸਾਡੀ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਭ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਚੁਪ-ਚੁਪੀਤੇ, ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਅ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਕੇ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਪਤਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੱਲਾਂ 'ਸਿਆਣਿਆਂ' ਦੀਆਂ ਕਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸੁਤੇ ਸੁਭਾ ਮੰਨਦੇ ਚਲੇ ਆਏ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਐਨਾ ਖੋਖਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਇਸ ਨਾਲ ਐਨੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੌਝੇ ਕਿਉਂ ਹੋਏ ਹਨ ? ਇਹ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਟੁੱਟ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ ? ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿੱਚ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਐਨਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗਰੰਥ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਅਜੇ ਆਪਣੇ ਤੁਜਰਬੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਲੱਗਿਆ ਪਰ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਗੋਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਸ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਠ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ

ਸਨ, ਫਿਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਜਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਜਦੋਂ ਦਾਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪੁਜਾਰੀਵਾਦ ਨੇ ਜਨਮ ਲੈ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ ਦਾ ਆਹਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਉੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਹਲਿਆਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਚਾਟੜੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਏ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨਾ ਚੱਲੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੁਗਾੜ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੋ ਪਰ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਇੰਟਲਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸੋਨਾ ਤੇ ਗੁਪਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਮੰਦਰ, ਗੁਰਦਵਾਰਾ, ਮਸੀਤ, ਗਿਰਜਾਘਰ ਜਾਂ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਕਈ ਕਈ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ। ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁੱਖਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਅਸਿੱਧੀ ਆਰਥਿਕ ਲੁੱਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ ਪਰ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਤੇ ਨਾ ਟਿਕਿਆ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫਿਰ ਵੀ ਐਨਾ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ

ਦੇ ਪਛੜੇ, ਦੁੱਖਾਂ ਭੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਤਾਏ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰੇਡਿਓ, ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ 20-20 ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਖ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਜਿੱਥੇ ਸਾਇੰਸ ਨੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਕਾਢਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਔਤ ਪੋਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਇੱਕ ਗਲੋਬਲੀ ਪਿੰਡ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਭ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਖੌਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤ, ਆਪਸੀ ਯੁੱਧ ਜਾਂ ਕਰੋਨਾ ਵਰਗੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਦਹਿਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਹੀ ਕਮਾਲ ਹੈ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਜਿਸ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਕਾਢ ਤੋਂ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਹੀਂ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ ਪੂਰੇ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਬਦਲ ਕੇ ਅੱਜ ਕੱਲ ਮਿੱਥਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਭਗਵੇਂ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ ਲਿਆ ਕੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਯੁੱਗ

ਵੱਲ ਨੂੰ ਪਲਟਾ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗ੍ਰੂਤੀ ਆਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਆਰਥਿਕ ਭੈੜੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਿਸਟਮ ਵੱਲ ਉਂਗਲ ਵੀ ਕਰ ਸਕਣ। ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹਿਗਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਮਾੜੀ ਕਿਸਮਤ ਜਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗ੍ਰੂਤੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਤੱਕ ਅਹਿਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਕੇ, ਹੋਊ ਪਰੇ ਕਰਕੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਪੱਖ ਪੂਰ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇੱਥੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਡਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹਨਾਂ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਕੋਲ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਕੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ੁੰਮਾ ਆਪ ਲੈਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸਿੱਧੀ ਅਸਿੱਧੀ ਲੁੱਟ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਤਾਂ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਕਾਣੀ ਵੱਡ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਚੈਨੀ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਲਾਲਚ, ਲੁੱਟ, ਖੋਹ, ਲੜਾਈ ਝਗੜੇ, ਗੈਂਗਵਾਰ, ਕਤਲ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਆਦਿ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਅਗਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਪਸਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਕੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੇ ਯਤਨ ਆਰੰਭਣੇ ਪੈਣਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਫੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਸਕਣਗੇ।

ਮਾਨਵ
1929 ਦੀ ਮਹਾਂਮੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਰਪ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿਉਣ ਹਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਹੱਲੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਤੋੜ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਯੁਕਰੇਨ ਜੰਗ ਨੇ ਹੋਰ ਲਾਂਭੂ ਲਾਏ ਹਨ, ਤੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਖੜੋਤ ਮਾਰੀਆਂ ਉਜਰਤਾਂ ਨੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਤੇ ਮੱਧ-ਵਰਗ ਦੇ ਵੀ ਚੰਗੇ-ਖਾਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀਆਂ ਸਭ ਬੱਚਤਾਂ ਚੂਸ ਲਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਤਬਕੇ ਦੀ ਯੱਕਦਮ ਜੀਵਨ ਹਾਲਤ ਮੁਧੇ ਮੁੰਹ ਆ ਪਈ ਹੈ।
ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਅੰਕੜਾ ਦਫ਼ਤਰ, ਯੂਰੋਸਟੈਟ, ਮੁਤਾਬਕ 27 ਮੈਂਬਰੀ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਔਸਤ ਮਹਿੰਗਾਈ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨਾਲੋਂ 9.8% ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 16 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜਾ ਹਾਲ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰਿਆਂ ਚੈੱਕ ਗਣਰਾਜ, ਬੁਲਗਾਰੀਆ, ਹੰਗਰੀ ਤੇ ਪੋਲੈਂਡ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ 15-20% ਤੱਕ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਯੂਕੇ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਹੁਣ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ, ਉੱਥੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਦਰ 12% ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ 18% ਤੱਕ ਵਧਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।
ਪਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਦਰਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਛਲਾਵਾ ਹਨ, ਅਸਲ ਹਾਲਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਬਦਤਰ ਹਨ। ਭੋਜਨ, ਗੈਸ, ਬਿਜਲੀ, ਗੈਸੋਲੀਨ (ਵਾਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਬਾਲਣ) ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਸਰਕਾਰੀ ਦਰਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਉੱਪਰ ਹੈ ਜਿਸ

ਊਰਜਾ ਸੰਕਟ ਨੇ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਮਚਾਈ ਹਾਹਾਕਾਰ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਜੰਗ ਖਿਲਾਫ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ ਤੇਜ਼

ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਕਿਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਸਮਾਨੀ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਨੂੰ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਸਿਆਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਓਥੋਂ ਦੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਸਾਹਵੇਂ ਭੁੱਖੇ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਠੰਡ ਵਿੱਚ ਠਰ ਜਾਣ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਦੀ ਨੌਬਤ ਆ ਗਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਲੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਯੂਕੇ ਦੀ ਕੌਮੀ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਡਰਾਉਣੀ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇਅ ਹੈ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਇਸ ਹੱਲੇ ਨੇ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੀ ਮੰਦੀ

ਅੰਦਰ ਸੁੱਟਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬੋਝ ਵੀ ਕਿਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਲੱਦਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਬੇਹਾਲੀ ਦਾ ਜੁੰਮਾ ਰੂਸ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਦਕਿ ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਤਾਂ ਯੁਕਰੇਨ ਜੰਗ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਯੁਕਰੇਨ ਜੰਗ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਿੱਧਾ-ਸਿੱਧਾ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਜਰਤਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਵਉਦਾਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤਹਿਤ

ਹੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਬੋਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਲਾਂਭੂ ਮੌਜੂਦਾ ਯੁਕਰੇਨ ਜੰਗ, ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰੂਸ 'ਤੇ ਬੋਧੀਆਂ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਰੂਸ ਵੱਲੋਂ ਤੇਲ, ਗੈਸ ਦੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਪੂਰਤੀ ਨੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਭਾਵੇਂ ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹਿਗਉਣ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਯੁਕਰੇਨ ਵਿੱਚ "ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ" ਦੀ ਵਕਤੀ "ਕੀਮਤ" ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਤਰਕ ਵੀ ਹੁਣ ਖੋਟੇ ਸਿੱਕੇ ਵਾਂਗੂੰ ਯੂਰਪ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਯੂਰਪ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਯਕੀਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਯੁਕਰੇਨ ਜੰਗ ਇਹਨਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ

ਆਪ ਭੜਕਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੋੜਵੇਂ ਮਾੜੇ ਨਤੀਜੇ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਯਕੀਨ ਹੋਰ ਪੱਕਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਯੁਕਰੇਨ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੇ ਤੇਲ, ਗੈਸ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਰਿਕਾਰਡਤੋੜ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ, ਗੈਸ ਦੇ ਬਿੱਲ ਭਰਨੇ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਐਕਸੋਨੋਮੋਬਿਲ, ਸ਼ੈਵਰੋਨ, ਸ਼ੈੱਲ, ਬੀਪੀ, ਟੋਟਲਐਨਰਜੀ ਤੇ ਐਨੀ (ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤੇਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਮਾਰ) ਦੇ 2022 ਦੀ ਸਿਰਫ ਦੂਜੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਹੀ 64 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਵਧ ਗਏ ਹਨ। ਜਾਣੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਚੋੜਕੇ ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਪਣੇ ਖਾਤੇ ਭਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਇਸ ਸਿੱਧਮ-ਸਿੱਧੀ ਲੁੱਟ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਪੂਰੇ ਯੂਰਪੀ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਹਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਟੂ ਨੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ। ਚੈੱਕ ਗਣਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪਰਾਗ ਵਿੱਚ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ, ਨਾਟੋ ਤੇ ਊਰਜਾ ਸੰਕਟ ਖਿਲਾਫ 70,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਯੁਕਰੇਨ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਬੰਦ ਕਰੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਬਰਲਿਨ, ਫਰੈਂਕਫਰਟ, ਲੀਪਜ਼ਿਗ ਤੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਏ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 36 'ਤੇ)

ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ-ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਆਂ ?

ਸਾਨੂੰ ਰੋਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ , ਸਾਡੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਸਮੇਤ ਉਸ ਦੌਰ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਲੋੜ ਹੈ ।

ਰੀਪੋਰਟ

ਇਸਤਿਆਕ ਅਹਿਮਦ ਦੀ ਕਿਤਾਬ “ਪੰਜਾਬ : ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ, ਵੰਡਿਆ, ਵੰਡਿਆ-ਟੁਕਿਆ” 1947 ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀਆਂ ਗੁਣ ਗੁਣਾਂ ਤੱਕ ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਤੇ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਕਿਤਾਬ ਹੈ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਚ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ Kanwal Dhaliwal ਅਤੇ Sukhwant Hundal ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵੰਡ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗ ਚੁੱਕੇ ਜਾਂ ਭੋਗ ਰਹੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੌਸ ਚੌਕ ਕੀਤੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਉੱਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਇਸ ਵੱਡ-ਅਕਾਰੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਨਫ਼ਰਤੀ ਦੌਰ ਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹਿਦਾ ਹੈ ।

ਇਸਤਿਆਕ ਅਹਿਮਦ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਜਨਵਰੀ 1945 ਤੋਂ ਮਾਰਚ 1947 ਦਾ ਸਮਾਂ, ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਮਾਰਚ 1947 ਤੋਂ 14 ਅਗਸਤ 1947 ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੇ ਤੀਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ 15 ਅਗਸਤ ਤੋਂ 31 ਦਸੰਬਰ 1947 ਦਾ ਸਮਾਂ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਉਥਲ ਪੁਥਲ ਦਾ ਬਹੁਤ detailed ਤੇ refined ਵੇਰਵਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇਹ ਗੁਪਤ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ, ਪੰਦਰਵਾੜਾ ਰੀਪੋਰਟਸ ਤੇ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵੇਰਵੇ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।

ਵੈਸੇ ਗਲਪ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਜੋ

ਨਾਜ਼ੀ holocaust ਵਿੱਚੋਂ ਬਚ ਗਏ ਸੀ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਓਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਕੇ ਜਿਵੇਂ ਸਾਂਭ ਲਿਆ, ਓਵੇਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਇਸ “ਸਮੂਹਿਕ ਪਾਗਲਪਣ” ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਚੋ ਮੌਕੇ ਤੇ ਬੱਚ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਹੰਡਾਇਆਂ ਸੱਚ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ Ishtiaq Ahmad ਨੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਚ ਸਾਂਭ ਲਿਆ ਹੈ ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਬੂਟੇ ਦਾ ਬੀਜ ਕਿਸ ਨੇ ਬੀਜਿਆ ਇਹ ਪੁਸ਼ਨ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਪਾਲ ਪੋਸ ਕੇ ਵੰਡ ਕੀਤਾ । ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਹ ਘਾਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਫਿਰਕੇ ਆਪ ਸਹੇੜ ਕੇ ਹੀ ਰਹੇ ।

ਲਾਹੌਰ ਮਤੇ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੁਆਰਾ 1940 ਵਿੱਚ ਮੁਸਲੀਮ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ , ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮਤਾ ਕਿਹਾ ਇਸਨੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਦੀ ਕੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਤੜਫ ਪਾ ਦਿੱਤੀ , ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਫ਼ਸਾਦ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਰੰਗੀਲਾ ਰਸੂਲ ਨਾਮਕ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਗੰਜ ਮਸੀਤ-ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਬੀਤੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਧਰਮ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ ਓਹਨਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ “ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਧਤਾ” ਵਾਲੇ ਸੁਰ ਤਿੱਖੇ ਕੀਤੇ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਜਾਣ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਕੀਤਾ ਫੈਸਲਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਾਤਕ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ । ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਯਮਕੀ ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭ ਦੇ ਬਾਹਰ ਤਲਵਾਰ

ਕੱਢ ਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਮਾਮਲਾ ਏਨਾ ਕੂ ਵਿਗੜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਓਹ ਕੀਤਾ ਜਿਸਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਤੋਂ ਇਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਹਿੰਸਾ ਹੋਈ ਵੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਕਸਬਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹੇਗੀ ਪਰ ਦੋਹੋਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਹ ਉਜਾੜਾ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ । ਏਥੇ ਲੇਖਕ ਬੜੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ, ਆਰਐਸਐਸ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿਵੇਂ ਧਾਰਮਿਕ ਉਨਮਾਦ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਵਗਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ, ਏਥੇ ਹੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਕਰੂਰ ਚੇਹਰਾ ਵੀ ਦਿੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿਵੇਂ ਬਲਦੀ ਅੰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਓਹ ਆਪ ਅਲੱਗ ਹੋਕੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਅਫਸਰ ਰੇਡਕਲਿਫ ਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਓਹ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚ ਤੇ ਤੁਰਦਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕੇ ਓਹ ਆਪਣੀ ਹੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਉੱਤੇ ਰੈਫੂਜੀ ਹੋ ਗਏ ਨੇ, ਬੇਗਾਨੇ ਹੋ ਗਏ ਨੇ। ਅਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਨ ਤੱਕ ਭਾਵ ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਲੋਕ ਇਹ ਸਮਝ ਰਹੇ ਸੀ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਅਜੇਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਓਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਕੀਰ ਦੇ

“ਗਲਤ” ਪਾਸੇ ਪਾਇਆ। ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰ ਅੰਦਰ ਓਹ “ਵਿਦੇਸ਼ੀ” ਹੋ ਗਏ ।

ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲੁੱਟਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤੇ, ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਨੇਜਿਆਂ ਤੇ ਤੰਗ ਲਏ, ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਵੱਢਕੇ ਓਹਨਾਂ ਦੇ ਗੁਪਤ ਅੰਗਾਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਵਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਾਹਦੀ ਲੜਾਈ ਸੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਹੰਡਾਇਆ ਓਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਰੋਂਗਟੇ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਓਹ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਨੇ ਐਨਾ disturb ਕੀਤਾ ਕੇ ਅਖੀਰ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਮੈਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਇੱਕ ਮੁਲਾਕਾਤੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਓਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਹਵਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਚੱਲ ਪਈ ਸੀ, ਖੁਦ ਪੁੱਲੀਸ ਅਫਸਰਾਂ, ਜੱਜਾਂ ਤੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੂਜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਜਗਾਹ ਆਪ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ। ਪਟਿਆਲੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਰਗੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਹਿ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਨਰਸੰਘਾਰ ਕੀਤਾ। ਜਿਹੜੀ ਪਟੇਲ ਵਰਗੇ ਨੇਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਕ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਇਕ ਗੁਰੂਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪੈਣ ਦੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਉੱਡਦੀਆਂ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਫੌਜ ਵੀ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਅਫਵਾਹ ਵੀ ਉਡੀ ਕੇ ਇੱਕ ਮੁਸਲਿਮ ਪਲਟਣ ਆ ਰਹੀ, ਆਪਣੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਪੱਤੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਚ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ।

ਇਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਐਨੀ ਨਹੀਂ ਕੇ ਔਰਤਾਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੀ ਇੰਤਹਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਪਲਟਣ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਅਫਵਾਹ ਉਡੀ ਸੀ ਓਹ ਭਾਰਤੀ ਪਲਟਨ ਸੀ ਤੇ ਓਹ “ਮਾਰਨ” ਨਹੀਂ “ਬਚਾਉਣ” ਆਈ ਸੀ।

ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਤੱਥਾਂ, ਘਟਨਾਵਾਂ, ਜੁਥਾਨੀ ਵੇਰਵੇ, ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਇਸਤਿਆਕ ਅਹਿਮਦ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਸਮੁੱਚੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਬੇਬਾਕ ਤੇ ਪੁਣ ਛਾਣ ਕੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਜਦੋਂ ਵੱਡੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੁੱਲਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ । ਪਰ ਇਹ ਹੋਣੀਆਂ ਵੀ ਤਹਿ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਰਾਖ ਹੇਠ ਬੀਤੇ ਦੇ ਕੋਲੇ ਅਜੇ ਦਗਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਆ, ਜ਼ਰਾ ਕੂ ਹਵਾ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਇਲੇ ਮੁੜ ਸੁਲਗ ਉਠਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਖੂਨੀ ਦੌਰ ਚ 10 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ displace ਹੋਏ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਭ ਹੈਵਾਨ ਬਣ ਗਏ ਸੀ ਬੇਸ਼ੱਕ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਨਸਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਕੀ ਓਹ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਤਹਿ ਸੀ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਸਕੇ? ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।

ਅੱਜ ਵੀ ਕਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਖੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇ ਆਂ।

ਅਖੀਰਕਾਰ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਲਾਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਾਂ, ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ “Utopia” ਵਾਲਾ ਕੀੜਾ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਅਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼

- ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਕੁਮਾਰ

ਸੋਨੀ ਸੋਨੀ ਆਦਿਵਾਸੀ ਔਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਜਨਮ ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾਲ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜਿੱਥੇ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠ ਲੋਹਾ ਹੈ, ਟੀਨ ਹੈ, ਸੋਨਾ ਹੈ, ਹੀਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਧਨਾਢਾਂ ਅਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਗਿਰੋਹ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤਾਕਤ ਵਰਤਕੇ ਉਸ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਥੇ ਸੈਨਿਕ ਭੇਜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਨੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਥਾਣੇ ਲੈ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਝਟਕੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਪਤ ਅੰਗਾਂ 'ਚ ਪੱਥਰ ਭਰ ਦਿੱਤੇ। ਜਦੋਂ ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ਾਬ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਏਨੀ ਕਹਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਕੋਲ ਬੈਠਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸੋਨੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਬੇਵਸੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਬੇਵਸੀ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਲਾਚਾਰੀ ਉੱਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬੇਵਸੀ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਜਿਵੇਂ ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਦੇ

ਜਣਨ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਮਰ ਜਾਵੇ। ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨਾ ਤੁਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲੋਕ ਦੁਆਲੇ ਪਰਨਾ ਲਪੇਟਕੇ ਰੱਖਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਬਰੂਮ ਤੱਕ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਂਗ ਚਾਰ ਲੱਤਾਂ ਉੱਪਰ ਤੁਰਕੇ ਬਾਬਰੂਮ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਸੋਨੀ ਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ 'ਤੇ ਚਾਰ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਚਾਰਾਂ ਕੇਸਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਇਓਲੋਜੀ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਏਨਾ ਕੁੱਟਿਆ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਮਾ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਧਰੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸਦੇ ਜਣਨ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਕੀੜੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੀ ਸਮੇਂ 'ਚ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਜਨਾਨਾ ਵਾਰਡ ਵਿਚ ਸੀ। ਅਧਰੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਦਿਓ। ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਲਾਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਉਹ ਸੱਪ ਵਾਂਗ ਗੀਂਗਦੇ ਹੋਏ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਫੂਹਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ

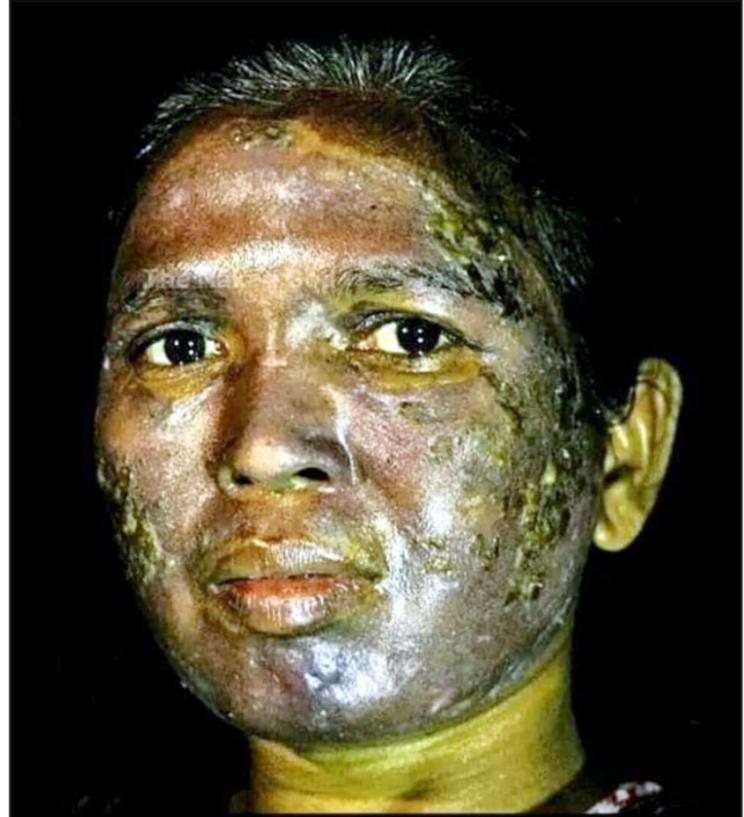
ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਫੂਹਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਨੂੰ ਘੜੀਸਦੀ ਹੋਈ ਲੈ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਆਈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਧੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡਣੀ ਪਈ, ਛੋਟੀ ਧੀ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਵੱਡੀ ਧੀ ਘਰ 'ਚ ਅਤੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਪਾਲ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੇ ਲੱਤ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਅਪਾਹਜ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡਰ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਦ ਬੈਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਚੱਲ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਕੁਝ ਟਮਾਟਰ ਅਤੇ ਦੋ ਨਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬਣ ਦੀਆਂ ਟਿੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬਣ ਦੀਆਂ ਟਿੱਕੀਆਂ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਮਾਨ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਮਰਦਾਨਾ ਵਾਰਡ ਵਿਚ ਬੰਦ ਲਿੰਗਾ ਕੋਝੇਪੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਸਭ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾ ਕੋਈ ਡਰ, ਨਾ ਲਾਚਾਰੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੇਵਸੀ ਹੈ।

ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜੋ ਭਿਆਨਕ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਡਰੇ ਹਨ, ਨਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲੜਾਈ ਛੱਡਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ।

ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ ਮੈਂ ਸਹਿਰੀ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਦਾ ਮਰਦ ਹਾਂ। ਇਸਲਈ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਅਥਾਓਤੀ ਵਿਕਸਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਹਮਲਾਵਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਮੈਂਬਰ

ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਲਗਾਤਾਰ ਚੇਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਸਭ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਹੀ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਰਵਾਇਤੀ ਹਿੰਸਾ, ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਧੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਥਾਓਤੀ ਸ਼ਬਦ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੈਂ ਵੀ ਬਣਾਂ ਤਾਂ ਜੂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੀ ਆਤਮ-ਗਿਲਾਨੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਘਟ ਸਕੇ।

(ਪੇਸ਼ਕਸ਼: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ)

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ 'ਮਹਿਕਦੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼' ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੋਕ-ਅਰਪਿਤ ਕਵੀ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਵਧੇਰੇ ਛਿਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਓਨਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਕਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ : ਪ੍ਰੋ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ

ਬਰੈਂਪਟਨ, (ਅਦਾਰਾ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼) : ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ 18 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਡਾ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਅਤੇ ਡਾ. ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭਾਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਪਾਦਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਮਹਿਕਦੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼' ਲੋਕ-ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਮੁੱਖ-ਬੁਲਾਰੇ ਪ੍ਰੋ. ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਸਨ, ਜਦ ਕਿ ਸਭਾ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ-ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸਭਾ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਬਲਰਾਜ ਚੀਮਾ, ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਕਰਨ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਡਾ. ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਬੱਗਾ, ਪ੍ਰੋ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੈਡਮ ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੁੱਚੇ ਸ਼ੋਭਿਤ ਸਨ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਮੰਚ-ਸੰਚਾਲਕ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ, ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਸਾਹਿਤ-ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਰਸਮੀ-ਸੁਆਗਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਸਤਕ 'ਮਹਿਕਦੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼' ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ-ਮੰਡਲ, ਸਭਾ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਚੋਣਵੇਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ

ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਪਰੰਤ, ਮੰਚ-ਸੰਚਾਲਕ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ-ਬੁਲਾਰੇ ਪ੍ਰੋ. ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ ਉਸ ਦਾ ਲੇਖਕ, ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੇਖਕ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਿਤ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਪਾਦਕ/ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਮੈਟਰ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਐਡੀਟਿੰਗ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਬੁਲਾਰੇ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੰਡ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਮੁੱਖ-ਬੰਦ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਮਹਿਕਦੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼' ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿਕਾਂ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਰੂਪੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ 'ਗੁਲਦਸਤਾ' ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਫ਼ਰਾਂਸ, ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 70 ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਗੀਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ

ਗਏ ਹਨ। ਅਲਬੱਤਾ, ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਪਾਦਨਾ ਦਾ ਕਾਰਜ ਬੜਾ ਚੁਣੌਤੀ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰੋ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧਨ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਕਵੀ ਬਾਰੇ ਵੱਡਮੁੱਲੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਕਵੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਛਿਪਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪਰਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਠਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੋਇਆ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚਲਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਵੀ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਜਿੰਨਾ ਵਧੇਰੇ ਛਿਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਓਨਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਕਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਡਾ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਵੱਲੋਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਸਮੂਹ ਬੁਲਾਰਿਆਂ

ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਹਾਰਦਿਕ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦੇ ਮੰਚ-ਸੰਚਾਲਕ ਤਲਵਿੰਦਰ ਮੰਡ ਨੇ ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੰਡ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਪਰੰਤ, ਬਰਲਿੰਗਟਨ ਤੋਂ ਆਏ ਕਵੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ ਤੇ ਡਾ. ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਬੱਗਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਡਾ. ਜਗਮੋਹਨ ਸੰਘਾ, ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਅਬਦੁਲ ਹਮੀਦ, ਬਸ਼ਰਤ ਰੋਹਾਨ, ਸ਼ੋਇਬ ਨਾਸਰ, ਪ੍ਰੋ. ਆਸ਼ਿਕ ਰਹੀਲ ਤੇ ਮਕਸੂਦ ਚੌਧਰੀ, ਗਾਇਕਾਂ ਇਕਬਾਲ ਬਰਾੜ, ਰਿੰਟੂ ਭਾਟੀਆ ਤੇ ਐਂਜਲਾ ਬਰਦਰ, ਡਾ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਘਈ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ, ਮਲਵਿੰਦਰ, ਸੰਜੀਵ ਕਾਫ਼ਿਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੁੱਚੇ, ਪਰਮ ਸਰਾਂ, ਹਰਜਸਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ, ਨਰਿੰਦਰ ਭੁੱਚੇ, ਰੂਬੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਸ਼ਨ, ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪੱਲਣ, ਨਾਟਕਕਾਰ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਐਂਜਲਾ, ਹਰਜੀਤ ਬਾਜਵਾ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ,

ਲਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਜਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਲ, ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਸਿੰਘ, ਮਿਸਿਜ਼ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਘਈ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਭਾ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ, ਚੰਗੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਵੱਡਮੁੱਲੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੰਚ-ਸੰਚਾਲਕ ਤਲਵਿੰਦਰ ਮੰਡ ਵੱਲੋਂ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸਭਾ ਦਾ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਗਮ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਬਰਲਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਉਂਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ-ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਡਾ. ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਬੱਗਾ ਅਤੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮੱਪਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਨਵੰਬਰ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

NEW SERVICE BY CARE INC

Care Inc. 403-605-6300
ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਨੀਵਾਰ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਐਤਵਾਰ ਬੰਦ

CARE AUDIOLOGY

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸੁਣਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ...??

ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੈਡੀਕਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਖੋਜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜੇਕਰ ਘੱਟ ਸੁਣਨ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਦਾਸੀ, ਦਿਮਾਗੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਅਤੇ ਡਿੱਗਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਵੱਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਣਨ ਸ਼ਕਤੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਗਲਤਫ਼ਹਿਮੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ Care Inc. ਨੇ ਹੁਣ ਖੋਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ Care Audiology! ਜਿੱਥੇ ਦੁਨਿਆਂ ਦੀਆਂ Latest ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਕੰਨਾਂ ਦਾ hearing test ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਮੁਫਤ hearing aid ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਕੁਆਲੀਫਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। 19 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ hearing test free ਕਰਦੇ ਨੇ।

‘ਕੇਅਰ ਇੰਕ’
ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਟੀ, ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ
Payment Plans Available

www.careinc.ca
Calgary Store: #124 - 4774 Westwinds Drive N.E., Calgary Alberta, Canada
Phone: 403-605-6300 Fax: 403-536-4057 Email: calgary@careinc.ca

Sun Life

Advice from someone you trust.

It's important to protect yourself and your family from the financial impact of lost income due to accident, illness or disability. Do you have a plan in place?

Critical illness insurance • Life insurance • Personal Health Insurance

Harvinder Singh
587-574-0029
harvinder.h.singh@sunlife.com

Sun Life Assurance Company of Canada is a member of the Sun Life group of companies.
© Sun Life Assurance Company of Canada, 2021.

Avon Accounting & Tax Services

ਆਪਣੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਹਿਚਾਣੇ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਕੋਲੋਂ ਵਜਿਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਜਨਿਸ ਜਾਂ ਪਰਸਨਲ ਟੈਕਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲੋ ਜਾਂ ਫੋਨ ਕਰੋ।

ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੀਕ ਐਂਡ 'ਤੇ ਦੀ ਉਪਲਬਧ

Personal Tax Returns (T1)	Corporate Tax Returns (T2)
Self Employed	GST/Payrolls/ROE
Taxi Business	WCB Returns

Tax Planning & Advisory Services
Weekends/Evenings Services also available.

Tel. : 403-479-4220, 403-561-9011
pandher_2004@yahoo.com or singhh73@gmail.com

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਅਜੇ ਵੀ ਅਧੂਰਾ

ਗਦਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਨਮ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਮਾਗਮ ਸੁਨਾਮ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਇਆ

ਸੁਨਾਮ (ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ) : ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੋਸਤ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਬਲਵੀਰ

ਚੰਦ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਮੁਰਦਾਬਾਦ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਸੀ। ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਮੱਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਗੁਪਤ

ਟਿਕਾਣੇ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈਕੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਬਣਾਏ। ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਮਾਨ ਲਿਆ ਕਿ ਸੁਨਾਮ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਕਿ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਸਕਲ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਵਿਚ ਬੁੱਤ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਦੂਜੇ ਸੈਸਨ ਵਿੱਚ ਸੋਲਾਂ

ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਸਾਮਲ ਕਵੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਪੱਪੀ, ਕਮਲਜੀਤ ਜਲੂਰ, ਬਲਜੀਤ ਨਮੋਲ, ਜਸਵੰਤ ਅਸਮਾਨੀ ਆਦਿ ਸਨ। ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਮੁਕੇਸ਼ ਮਲੋਦ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਨਾਮਦੇਵ ਭੁਟਾਲ, ਸਵਰਨਜੀਤ,

ਰਣਜੀਤ ਲਹਿਰਾ, ਨਾਮਦੇਵ ਭੁਟਾਲ, ਅਮਰਿਕ ਖੇਖਰ ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਆਗੂ ਸਾਮਲ ਹੋਏ। ਆਖਿਰ ਵਿੱਚ ਮੰਚ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੀ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮੰਚ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਵਿਸਵ ਕਾਂਤ ਜੀ ਨੇ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਈ।

Harcharan Parhar REALTOR®

For all your Real Estate needs
Please Call for Buy or Sell
Residential, Commercial, Condos
& Rental Property.

Cell: 403.681.8689
Email: hp8689@gmail.com
www.harcharanparhar.com

2020 National
Brokerage of The Year
ROYAL LEPAGE
Benchmark

HARPINDER SIDHU
(403) 404-3500

Super Visa Insurance

Your Expert Advisor for SUPER VISA INSURANCE

- Life Insurance • Mortgage Insurance • Critical Illness Insurance • Disability Insurance • RESP, RRSP

303, 7- Westwinds Cres. NE Calgary AB, Canada T3J5H2

Website : www.calgaryinsurancequotes.com

ਗੋਰਕੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਿਤਾਬਾਂ
ਛਪਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

94176-42785
77172-45945

ਨੋਟ : ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਉਪਲਬਧ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬੁੱਕ ਸੈਂਟਰ, ਦੁਕਾਨ ਨੰਬਰ-7, ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਸੰ: 94176-42785
84276-18686
62800-68493

ਮਾ. ਹਰੀਸ਼ ਮੋਦਗਿਲ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ
ਬੁੱਕ ਸੈਂਟਰ

ਦੁਕਾਨ ਨੰ: 7, ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ-141001

ਘਰ-ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕ ਪੱਥੇਵਾਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ-141108

✉ hmpkwl@gmail.com

Best Mobile Signs

All kinds of mobile sign board

best mobile sign

Kamal Sidhu call for yours

403-966-7167 bestmobilesigns@gmail.com

Logistics Ltd Calgary Alberta

Warehousing / Distribution

Ajay pal
Manager

604-653-7841

Jatinder Singh
Manager

403-992-0004

Office : 416-644-8881

7270 106 Ave SE Calgary, AB T2C 4Y5

ਸ਼ਹੀਦ ਕਿਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ 25ਵਾਂ ਸਫਲ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ

ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ
ਸ਼ਹੀਦ ਕਿਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ 25ਵਾਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਮਹਿਲਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਹਰਸ ਉਲਾਸ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀਆਂ ਉਸਾਰੂ, ਉਤਸ਼ਾਹਜਨਕ ਪਿਰਤਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਪੂਰੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਲਾਲਾ ਅਤੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸਾਬੀ ਨਰਾਇਣ ਦੱਤ ਨੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦਹਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂ ਮਰਦ-ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਗੂ ਟੀਮਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੇਂਦਰ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕਤਾ ਡਕੌਂਦਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਮਹਿਲਕਲਾਂ-ਬਰਨਾਲਾ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਕੇ ਵਿਉਂਤਬੱਧ 15 ਰੋਜ਼ਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ। ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੋਕੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਆਗੂ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਡਾ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲਸਾਂ, ਡਾ ਨਿਰਭੇ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਦੀਵਾਨਾ, ਡਾ. ਬਾਰੂ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵੱਡੇ ਅਕਾਰੀ ਰੰਗਦਾਰ ਪੋਸਟਰ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਇਆ। ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ 5 ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਹਰ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ। ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵੱਖ ਵੱਖ

ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਇਆ ਗਿਆ। ਸਾਰੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਮਹੂਰੀ ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ 200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਗੂਆਂ/ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਅਕਾਰੀ ਰੰਗਦਾਰ ਪੋਸਟਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ 15 ਰੋਜ਼ਾ ਜਨਤਕ ਚੇਤਨਾ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੇਂਦਰ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕਤਾ ਡਕੌਂਦਾ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੀ ਚੇਤਨਾ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਫੇਸ ਵਿਉਂਤਬੱਧੀ ਬਣਾਈ ਗਈ। 20 ਪਿੰਡਾਂ/ਕਸਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਭਾਕਿਯੂ ਏਕਤਾ ਡਕੌਂਦਾ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਚੇਤਨਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। 35 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਟੀਮ ਨੇ ਵੱਖਰਿਆਂ ਭਾਕਿਯੂ ਏਕਤਾ ਡਕੌਂਦਾ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਫਲ ਚੇਤਨਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲ ਦਾ 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ

ਦਿੱਤਾ ਹੋਕਾ ਸਾਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਨਵੇਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ। ਲੋਕ ਕਵੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਨਕਸਲਵਾੜੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡਵੀ ਦੇ ਧਰਤੀ ਰਾਏਸਰ ਅਤੇ ਨਕਸਲਵਾੜੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਾਲਸਾਂ ਵਿਖੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਮਾਰਚ ਕੀਤੇ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਠੀਕਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਜੱਸਾ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਹੇਠ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦਾ ਗੀਤ 'ਲਹਿਰਾਂ ਬਣ ਉੱਠੋ' ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਮੇਰ ਅਕਾਲੀਆ ਅਤੇ ਲਖਵਿੰਦਰ ਲੱਖਾ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸਿਖਰ ਸੀ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੀੜਤ ਤਬਕਾ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਝੁੱਗੀਆਂ, ਝੌਂਪੜੀਆਂ ਤੱਕ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਜਾਣਾ। 11 ਅਗਸਤ ਮੁੰਗ ਹਨੇਰੇ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀਆਂ ਝੁੱਗੀਆਂ ਝੌਂਪੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ 30 ਔਰਤਾਂ, 10 ਮਰਦ, 8 ਨੌਜਵਾਨ, 40 ਸਕੂਲੀ

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਬੀ ਨਰਾਇਣ ਦੱਤ, ਗੁਰਮੀਤ ਸੁਖਪੁਰਾ, ਜੱਸੀ ਪੇਪਨੀ ਨੇ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ। ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਵਦੀਪ ਠੀਕਰੀਵਾਲ, ਕਰਮਜੀਤ ਭੋਤਨਾ, ਵਰਿੰਦਰ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। 12 ਰੋਜ਼ਾ 40 ਮਿੰਟ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਦੇ ਲਾਈਵ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਗੁਰਮੀਤ ਸੁਖਪੁਰਾ, ਨਰਾਇਣ ਦੱਤ, ਗੁਰਮੇਲ ਠੁੱਲੀਵਾਲ, ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਿਸ਼ੌਰਾ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਧੌਲਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ 58 ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ 858 ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ 18665 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੋਇਆ ਗਿਆ। ਲੰਗਰ, ਦੁੱਧ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕਤਾ ਡਕੌਂਦਾ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਵਾਰ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ

ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਵਜੋਂ ਔਰਤਾਂ, ਦਲਿਤਾਂ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਖੋਜਕਰਤਾ ਡਾ. ਨਵਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਖੇਡਾਂ, ਵਿੱਦਿਆ, ਭਾਸ਼ਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ/ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਨਗਦ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਰੱਤੋਕੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਅਤੇ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੋਕੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਕੁਲਵੰਤ ਰਾਏ ਪੰਡੋਰੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਪੰਨਾ ਮੱਲ ਗੋਇਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਡਾ. ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਾਲੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਫਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੈਂਪ ਲਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਮਹਿਲਕਲਾਂ ਲੋਕ ਘੋਲ ਦਾ ਪੈਰਾਮ-ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਸੰਗਰਾਮ' ਦੇ ਜੋਰਦਾਰ ਅਹਿਦ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕਿਰਨਜੀਤ ਦਾ 25ਵਾਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਕੈਲਗਰੀ ਦੀ ਸਤੰਬਰ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵੱਡਮੁੱਲੇ ਨੁਕਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ

ਅਦਾਰਾ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼
ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਕੈਲਗਰੀ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ (ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼) ਤੋਂ ਆਏ ਲੇਖਕਾਂ, ਖੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਮਾਨ-ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਹੋਈ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਾਰ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਤੇ ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਖਾਸ ਪਕੜ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬੁਲਾਰੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਜੀ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਤੇ ਰੂਬਰੂ ਹੋਏ। ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜੋਰਾਵਰ ਬਾਂਸਲ ਨੇ ਜਿੱਥੇ

ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਚਰਚਿਤ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਣ ਲਈ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਵਿੰਦਰ ਮਲਹਾਂਸ, ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਹੋਣਹਾਰ ਲੇਖਿਕਾ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਵਿੰਦਰ ਮਲਹਾਂਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਹੋਏ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਲਈ ਸਵਾਗਤੀ ਸ਼ਬਦ ਕਹੇ ਤੇ ਫਿਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੇ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵਾ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ- 'ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਜਗਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਏ ਹਨ ਤੇ 'ਸਾਡੇ ਆਲੇ' ਅਤੇ 'ਨਾਬਰ' ਵਰਗੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ

ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਬਲਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਉਹ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਪਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਤਾਣੇ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਤਰ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਲਈ ਦਰੱਖਤ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ ਪੱਤੇ ਦਾ ਧਰਤੀ ਤੱਕ ਡਰਾਮਾ ਕੇ ਡਿੱਗਣਾ ਵੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜੋਰਾਵਰ ਬਾਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਅਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਾਪਰੀਆਂ। ਸਭਾ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮਾਸਟਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰੀਪਾਲ, ਲੇਖਿਕਾ ਸੁਖਜੀਤ ਸੈਣੀ, ਤਰਲੋਚਨ ਸੈਂਠੀ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੀਰ ਗੋਰਾ, ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਠ,

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੈਹਸੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਰਮਨ ਬਸਰਾ, ਰਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਰਾਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸੈਣੀ, ਲੇਖਿਕਾ ਗੁਰਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਸਰਬਜੀਤ ਉੱਪਲ, ਸ਼ਵਿੰਦਰ ਚੌਹਾਨ ਲਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸਮੀਪ ਚੌਠਾ, ਜਸ਼ਨ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਚੌਠਾ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਵਿੰਦਰ ਮਲਹਾਂਸ ਨੇ ਆਏ ਹੋਏ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਤੇ ਖੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਜੋ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕੌਮੇ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਏਗੀ। ਸਭਾ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਵਿੰਦਰ ਮਲਹਾਂਸ ਨੂੰ 403 993 2201 ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜੋਰਾਵਰ ਬਾਂਸਲ ਨੂੰ 587 437 7805 ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

SHAHEED BHAGAT SINGH BOOK CENTRE
Calgary Canada

ਜ਼ੀਦੇ ਤਗਤ ਸਿੰਘ ਚੌਕ ਸੰਤੋ

A Non-Profit, Volunteer Service to Promote New Readership & Encourage New Writers!
ਵਾਜਿਬ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ :

Book Exhibition & Sale!
Contact: Master Bhajan Singh at 403-455-4220

PUNJABI SWEETS
House & Restaurant

All Kinds of Sweets
Non-Veg & Vegi Food

Take out
We do catering also

Fast & Best
Friendly
Service

ਤਾਜਾ ਅਤੇ ਸਵਾਦੀ ਖਾਣਾ ਜਿਵੇਂ ਸਮੋਸੇ, ਗੋਲਗੱਪੇ, ਚਾਟ, ਤਾਜਾ ਮਠਿਆਈ ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਾਮਣ, ਰਸਗੁੱਲੇ, ਲੱਡੂ ਅਤੇ ਜਲੇਬੀਆਂ ਖਾਣ ਜਾਂ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਸਾਡੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਂ ਫੋਨ ਕਰੋ।

Open 7 Days a Week
403-293-5252

Bay 113 216 Saddle Towne Cir, N.E. T3J 0C9

KRAFTSMAN ELECTRIC LTD.
Residential & Commercial
Licensed, Bonded & Insured

www.kraftsmanelectric.ca
kelectric17@gmail.com

778-883-1313

ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ

ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਸੰਗਰੂਰ ਰਹਾਇਸ਼ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਧਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਧਰਨੇ ਦੌਰਾਨ ਉਭਾਰੀਆਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜੀਵਨ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਭਰਵੇਂ ਇਕੱਠ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਪੱਕਾ ਮੋਰਚਾ ਚਲਾਉਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਨੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਖ਼ੁਬਸੂਰਤੀ ਇਹ ਵੀ ਰਹੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦੰਭ ਰਚਣ ਵਾਲੀ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਅੱਗੇ ਧਾਰਾ 144 ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤਜ਼ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਧਰਨੇ ਨੂੰ ਤਾਰਪੀਡੋ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 144 ਨੂੰ ਪੈਰਾ ਹੋਣ ਲੜਾਕੂਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਹਾਇਸ਼ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਘੇਰੀ ਰੱਖੀ। ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ/ਹੱਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਲਾਇਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਕੀਤੇ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਘੋਲ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਤੋਰੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਲਾਇਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਕੀਤੇ ਇਸ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਥੋਪੇ ਗਏ ਬੇਲੋੜੇ ਸ਼ਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਅਤੇ ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੇ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਵਿਗਲੀ ਹੋਈ ਇਹ ਵਾਧੂ ਕਿਰਤ-ਸ਼ਕਤੀ ਘੋਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਪਿਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਦਾਲਾਂ, ਤੇਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਸਮੇਤ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਸਨਅਤਾਂ ਲਾਉਂਦੀ, ਲੇਕਿਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਤਦ ਤੱਕ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮਗਨਰੋਗਾ ਤਹਿਤ ਪੂਰਾ ਸਾਲ 700 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ 'ਪ੍ਰਬੰਧ' ਰਿਆਇਤੀ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਨੇ ਦੌਰਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਲਈ ਘੱਟ ਠੇਕੇ

'ਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਉਭਾਰੀ ਹੈ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਬੇਘਰੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 10-10 ਮਰਲੇ ਦੇ ਪਲਾਟ ਦੇਣ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ/ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੀ ਵਾਜਬ ਮੰਗ ਉਭਾਰੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਜ਼ਾ, ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਧਨ ਵਿਗੁਣਾ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖੁੰਭਾਂ ਵਾਂਗ ਉੱਗੀਆਂ ਮਾਇਕਰੋ-ਫਾਇਨਾਂਸ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਅਖੌਤੀ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟੀਆਂ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਹਨਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਕਰਿੰਦੇ ਕਰਜ਼ਾ ਮੋੜ ਸਕਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲ ਪ੍ਰਿਥਮ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰੇ ਅਤੇ ਮਾਇਕਰੋ-ਫਾਇਨਾਂਸ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮੱਕੜ-ਜਾਲ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰੇ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਆਜ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਉਭਾਰੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਦੌਰਾਨ ਅੰਕੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ ਕਿ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਿਖਰਾਂ ਚੜ੍ਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਕੇ ਸਰਵਜਨਕ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਸੋਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਵਸਤਾਂ ਸਸਤੇ ਭਾਅ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਡੀਪੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੋਹਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਹਨ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਹੋਰ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮੀਰਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਹਸਪਤਾਲ ਹਨ ਤੇ ਇਲਾਜ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਹੋਰ। 'ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੇਵਾ' ਜਿਹੇ ਲੋਕ-ਲਭਾਊ ਨਾਅਰੇ ਦੇ ਕੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਰਹੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਧਨਾਢਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਦੇਸ਼/ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਹਿੰਗੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਭਨਾ ਲਈ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਭ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮਿਆਰੀ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਬੁਢਾਪੇ ਤੱਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਨਿਗੂਣੀ ਰਾਸ਼ੀ ਲਈ ਕਈ-ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸਿਆਸੀ ਚੋਧਰੀਆਂ ਦੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਪੈਨਸ਼ਨ ਕੱਟ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਧਰਨੇ ਦੌਰਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਵਾ, ਬੁਢਾਪਾ ਅਤੇ ਅੰਗਗੀਣਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਉਮਰ ਦੀ ਹੱਦ ਔਰਤਾਂ ਲਈ 55 ਸਾਲ ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਲਈ 58 ਸਾਲ ਮਿੱਥੀ ਜਾਵੇ।

ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਬਾਘੀਆਂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਗੌਤਮ ਅਡਾਨੀ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਅਮੀਰ ਬੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ,

ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਗਰੀਬ ਬੰਦੇ ਵੀ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਇੱਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਇਸ ਮਾਡਲ 'ਚ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਕਾਰਨ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ 'ਚ ਤਾਂ ਚੋਖਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਕਿਰਤੀਆਂ/ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਹੁੰਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ

ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕਰਕੇ ਰਸੂਖਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹੀ ਭੁਗਤਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੰਗਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰੋਕਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਘੇਰੀ ਰੱਖੀ ਪਰ ਕਿੰਨੇ ਮੀਡੀਆ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਮੀਡੀਆ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਪੈਨਲ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ? ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਦੰਭ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਅਦਾਰੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਨੂੰ 'ਠੋਸ' ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮੀਡੀਆ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਓਂ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਗਰੂਰ ਧਰਨੇ ਤੋਂ ਪਰਤਦਿਆਂ ਫਿਲੌਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਦੋ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਨਾ ਲਾਉਣਾ ਪਿਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਚੱਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਕੂਮਤ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਭੱਜ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ, ਸੰਸਦੀ ਮਾਰਗ ਵਾਲੀਆਂ ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੋਟ ਬਕਸਿਆਂ ਵਿਚ ਢਾਲਿਆ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਧਿਰਾਂ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਣ ਵੱਲ ਵਧਣਗੀਆਂ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਹਾਂ-ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਆਗੂ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥਾਵਾਨ ਨੌਜਵਾਨ ਹਨ।

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਕੈਲਗਰੀ ਇਕਾਈ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ ਬੀਰਬਲ ਭਦੌੜ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਸਕੱਤਰ ਚੁਣੇ

ਕੈਲਗਰੀ : ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਕੈਨੇਡਾ ਇਕਾਈ ਕੈਲਗਰੀ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਸ੍ਰ. ਦਰਸ਼ਨ ਐਂਜਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪੈਫਲਿਟ ਛੁਪਾ ਕੇ ਵੰਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਵਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਬੀਰਬਲ ਭਦੌੜ ਨੂੰ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟਰਿਕ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸਕੱਤਰ ਬੀਰਬਲ ਭਦੌੜ ਵਲੋਂ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਆਉਣ ਦਾ ਸੌਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਗੋਪਾਲ ਕਾਉਂਕੇ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋਸਰਾ, ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

SAVANNA
Market Dental

Dr. Amerjot Kler | Dr. Kam Sahota | Dr. Aman Cheema

202/204 9036 St NE
Calgary, Alberta T3J 2E3 **403-590-4888**
www.savannamarketdental.com

We Provide Following Insurance Services

- SUPER VISA /TRAVEL INSURANCE
- DISABILITY INSURANCE
- MEDICAL AND DENTAL PLANS
- CRITICAL ILLNESS INSURANCE
- LIFE INSURANCE (TERM OR WHOLE LIFE)
- MORTGAGE OR LOAN INSURANCE
- RESP (CHILDREN EDUCATION PLANS)
- RRSP (RETIREMENT SAVING PLANS)
- INVESTMENTS (SEG FUNDS)
- NO MEDICAL OR FUNERAL INSURANCE

Aman Gill
Financial Security Advisor

2102, 3730-108 Ave. NE Calgary AB T3N 1V8
Cell: 403-919-6962
Email: amandeepbrr440@gmail.com

Desjardins Financial Security, CPP, BMO, Manulife Financial, GREAT-WEST FINANCIAL, RBC Royal Bank, Equitable Life of Canada, IAA Financial Group, Canada Life, Foresters, ivanti

ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਚੈਰਿਟੀ ਦਾ ਸੱਚ : ਹਾਥੀ ਦੇ ਦੰਦ ਖਾਣ ਦੇ ਹੋਰ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਹੋਰ

ਸਿਮਰਨ

ਹਰ ਜਮਾਤੀ ਸਮਾਜ ਵਾਗੂੰ ਸਾਡਾ ਅੱਜ ਦਾ ਸਮਾਜ ਵੀ ਦੋ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਉੱਪਰ ਕਾਬਜ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਦੀ ਲੁੱਟ 'ਤੇ ਪਲਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲੁੱਟ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਜਮਾਤ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਸ, ਫੌਜ, ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ, ਨਿਆਪਾਲਕਾ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਮ, ਸਿੱਖਿਆ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਰਗੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ। ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਜੀਓ ਦੀ ਤਿਉਂ ਬਰਕਰਾਰ ਚਲਦੇ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਚੈਰਿਟੀ ਦੀ ਸੰਸਥਾ। ਚੈਰਿਟੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿੱਲ ਗੇਟਸ, ਮਾਰਕ ਜੁਕਰਬਰਗ, ਏਲੋਨ ਮਸਕ, ਰਤਨ ਟਾਟਾ ਵਰਗੇ ਕਰੋੜਪਤੀਆਂ ਦੇ ਅਕਸ ਉੱਭਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ “ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦ” ਸਦਕਾ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ “ਜੀਣ ਯੋਗ” ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਚੌਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਬਿੱਲ ਗੇਟਸ ਨੇ ਆਪਣੀ “ਉਦਾਰਤਾ” ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚੋਂ 20 ਅਰਬ ਡਾਲਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ‘ਬਿਲ ਐਂਡ ਮੈਲਿੰਡਾ ਗੇਟਸ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ’ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁਣ 6 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਥਾਂ 9 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਖਰਚਿਆਂ ਕਰੇਗੀ। ਖਬਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਟੀਵੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਰਿਆਇਦਲੀ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਤਿਆਗ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਭਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। 2015 ਵਿੱਚ ਜਦ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੇ ਮਾਲਕ ਮਾਰਕ ਜੁਕਰਬਰਗ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਸ਼ੇਅਰ ਦਾ 99 ਫੀਸਦੀ ‘ਚੈਰਿਟੀ’ ਲਈ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਦ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਤਰੀਕਾਂ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਵਗੀ ਸੀ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਿੱਲ ਗੇਟਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਬੰਦਿਆ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਬੱਲੇ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂਗਾ ਪਰ ਮੇਰਾ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਹੋਰ ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹੀ

ਆਸ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ। ਆਓ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਿਊਭਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ “ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ” ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਹੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਬੇਕਿਰਕ ਲੁੱਟ ਦਾ ਸੱਚ ਛੁਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹਨਾਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਗੂਣੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਘੱਟੋ ਕੰਮ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਐਮਾਜ਼ੋਨ ਵਰਗੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੈੜੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਹਦੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਉੱਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਮਸ਼ਾਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਅਰਥਪਤੀ ਸੱਚੀ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਐਨਾ ਭਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ? ਆਪਣੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ, ਸਹੂਲਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੇ? ਇਹਨਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਹਵਾ ਦੇ ਹੀ ਕਾਰਨ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਬਦਹਾਲੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ। ਉੱਤੋਂ ਇਹ ਲੁਟੇਰੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤੀ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਦ ਫਿਰ ਉਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੈਰਿਟੀ ਦਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਆਖਿਰ ਹੈ ਕੀ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਥਪਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੈਰਿਟੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਮਕਸਦ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਜਮਾਤ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਗਲਬਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵੀ ਨੀਤੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਮਕਸਦ ਮੁਨਾਫ਼ਾ

ਕਮਾਉਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਉੱਭਰਨਾ ਵੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਡਰ ਤੋਂ ਇਹ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ 'ਤੇ ਖਰਚਣ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਰਚਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਸ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਉਦਾਰ ਬਣਿਆ ਰਹਿ ਸਕੇ। ਇਹ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਲੁੱਟ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਛੋਟਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 2020 ਵਿੱਚ ਜਦ ਕਰੋਨਾ ਦੇ ਨਾ 'ਤੇ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਸਿਰਫ਼ 4 ਮਹੀਨੇ ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ 209 ਅਰਬ ਪਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 7.2 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਬਹੁਤ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੱਲੇ 2020 ਦੇ ਮਈ ਤੋਂ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਕਮਾਏ ਗਏ ਕੁੱਲ ਮੁਨਾਫ਼ੇ (600 ਅਰਬ ਡਾਲਰ) ਦਾ 1% ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਅੱਜ ਚੈਰਿਟੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਧੰਦਾ ਹੀ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਚੈਰਿਟੀ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਕਰਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਜਗਾਰ ਰਾਹ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਜਿਹੜਾ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਤਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਗੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਹੁਣ ਚੈਰਿਟੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਨੂੰਨੀ ਰਾਹ ਖੋਜ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਚੈਰਿਟੀ ਦਾ ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਖਰਚਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਥਪਤੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਲੇ ਪਨ ਨੂੰ ਚਿੱਟੇ ਪਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ, ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਾਧਨ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨਿਆ ਮਕਸਦ ਤਾਂ ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੁੱਲ ਫੰਡ ਦਾ

ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਖਰਚਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੱਥਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੈਰਿਟੀ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ 12% ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਖਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ 50 ਪਰਉਪਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਸ਼ੀ 25 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਵਿੱਚੋਂ 80% ਹਿੱਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਿਸੇ ਚੈਰਿਟੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਾਸ਼ੀ ਲੋਕ ਭਲਾਈ 'ਤੇ ਹੀ ਖਰਚੇ। ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤਾਂ ਸਿੱਧਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਚੈਰਿਟੀ ਲਈ ਪੈਸਾ ਖਰਚਣਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਤੀਰ ਨਾਲ ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਉੱਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਇਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰੋਸ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਗਲਬਾ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉੱਥੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਖਰਚੇ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਡਿੱਗਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਧਣ ਫੁੱਲਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭਾਰੀ ਸਬੰਧ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 1990 ਤੋਂ 2020 ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 4 ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ

ਦੀ ਦੌਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਤੌਰ 700% ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਹੋਇਆ। ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿੱਘਰਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕ ਰੋਹ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦ ਜਨਤਕ ਲਹਿਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਾ ਨਿੱਕਲੇ ਇਸ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਨ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਚੈਰਿਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਥਪਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਨ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਮਾਤੀ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖੋਖਲੀ “ਲੋਕ ਭਲਾਈ” ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਲੁੱਟ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਹ ਜਤਾ ਕੇ ਕਿ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੋਕਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਪਲਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀਣੇ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਮਾਤੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਦਹਾਲੀ ਅਤੇ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਢਾਂਚਾ ਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਹੀ ਹਨ। ਅੱਜ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਸੱਚੀ ਹੀ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦਾ ਹਾਮੀ ਹੈ ਉਹ ਜਮਾਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਓਨਾ ਚਿਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਲਲਕਾਰ 'ਚੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ

ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਸੰਭਵ

ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਉਤਾਰ ਚੜ੍ਹਾਅ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਣਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਉਦਾਸੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਚੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਸੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਉਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ

ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਪਸੰਦ ਸੀ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਰੀਬੀ ਦੀ ਮੌਤ, ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਣਾ, ਨਤੀਜਾ ਖਰਾਬ ਆਉਣਾ, ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦ ਅਨੁਸਾਰ ਸਫਲਤਾ ਨਾ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਕੰਮ ਬਿਗੜ ਜਾਵੇ, ਨੌਕਰੀ ਚਲੀ ਜਾਵੇ, ਕਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਪਾਉਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਬਣਦੀ ਮੱਦਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ। ਲਗਾਤਾਰ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਰੁਚੀ ਨਾ ਲੈਣਾ, ਨੀਰਸਤਾ ਭਰ ਜਾਣਾ, ਦੋਸਤ, ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਵੀ ਕੱਟਿਆ ਰਹਿਣਾ,

ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨਾ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨਕਰਾਤਮਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰੱਖਣਾ, ਗੱਲ ਗੱਲ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਕਰਨਾ, ਦੁਖੀ ਰਹਿਣਾ, ਨੀਂਦ ਵੱਧ ਆਉਣਾ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਆਉਣਾ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਕੋਸਦੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਵੀ ਦੁਖੀ ਰਹਿਣਾ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਨੈਗੇਟਿਵ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬੱਚਣਾ, ਵੱਧ ਖਾਣਾ ਜਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਚਿੜ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ, ਵਜ਼ਨ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਵੱਧਣਾ ਜਾਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘੱਟਣਾ, ਬੱਕਿਆ ਬੱਕਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਆਮ ਲੱਛਣ ਹਨ। ਵਾਰ ਵਾਰ ਮੌਤ ਜਾਂ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਆਉਣਾ ਵੀ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਇੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਥਕਾਵਟ, ਦੁਬਲਾਪਨ ਜਾਂ ਮੋਟਾਪਾ, ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਸਿਰ ਪੀੜ ਆਦਿ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਸੰਬੰਧੀ ਇਲਾਜ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ /ਸਾਈਕੋਟਰਿਸਟ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਮ ਪਰੰਤੂ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਸਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ /ਸਾਈਕੋਟਰਿਸਟ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਕੋਈ ਪਾਗਲਪਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਰੀਜ ਪੂਰੀ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਾਦੂ ਟੂਣਿਆਂ, ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ/ਸਾਈਕੋਟਰਿਸਟ ਅਤੇ ਮਰੀਜ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

The concerning rise of corporate medicine: Public contracts with private clinics top \$393 million over last six years

By Andrew Longhurst

Private surgeries and medical imaging are big business in BC. Over the last two decades, this for-profit sector has benefited from increased outsourcing of publicly funded procedures and unlawful patient extra-billing.

These private businesses are flourishing in part because the BC government has been awarding them millions of dollars in contracts to provide services while not holding them legally accountable for unlawful billing practices that are prohibited under the Canada Health Act and BC Medicare Protection Act.

Outsourcing refers to when government contracts with private, for-profit companies to deliver publicly funded services. Unlawful extra-billing occurs when clinics charge people privately for health care services already provided in the public system, allowing wealthier patients to jump the queue.

In a research report published by the Canadian Centre for Policy Alternatives BC Office and the BC Health Coalition, I analyzed public financial documents and materials obtained through Freedom of Information requests in order to take a close look at recent trends. These materials revealed:

More than \$393 million in public funds was paid to private surgical and medical imaging clinics over the six-year period from 2015 to 2020 for contracted procedures.

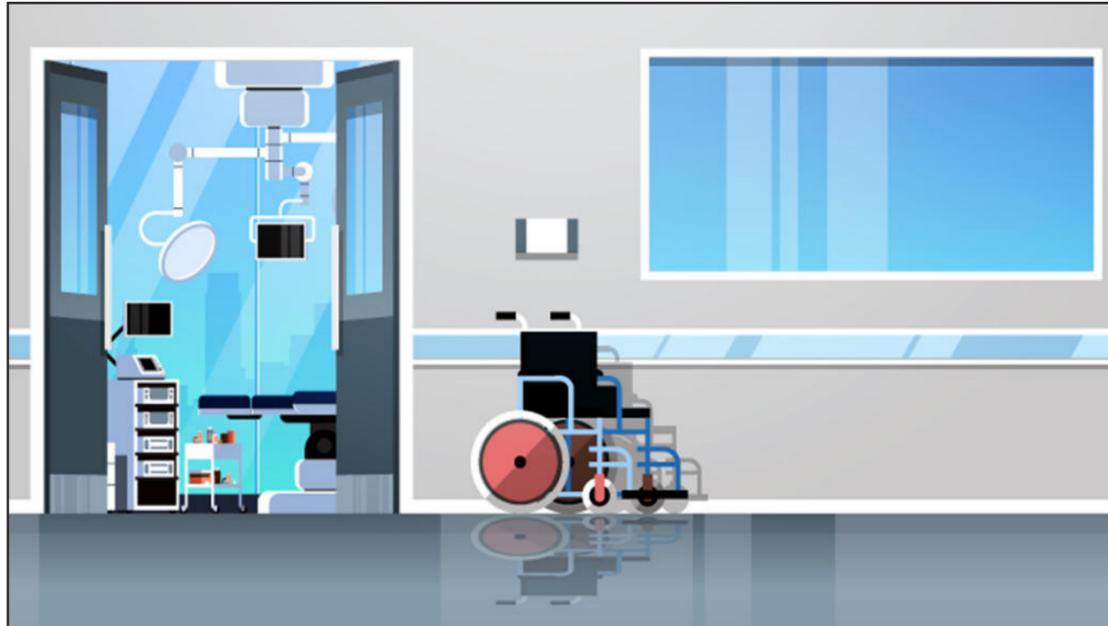
Annual payments rose from \$47.9 million in 2015 to \$75.4 million in 2020—an increase of 57 per cent.

In the most recent years available (2019 and 2020), payments to private imaging clinics declined as the provincial government increased public sector capacity—a very positive shift—but payments to private surgical clinics continued to increase.

Over the six-year period, the largest annual increase (21 per cent) in outsourcing occurred in 2017, the year following the previous BC Liberal government's plan to increase surgical privatization.

False Creek Healthcare Centre, acquired by a Toronto private investment firm in 2019, received \$12.2 million in health authority contracts between 2015 and 2020 despite having been audited by the BC government and found to have engaged in unlawful extra-billing.

Kamloops Surgical Centre received \$15.4 million in health

authority payments between 2015 and 2020, also despite having been audited and found to have engaged in unlawful extra-billing. Interior Health continued to contract with the clinic during and after the period of unlawful extra-billing.

Importantly, the BC government has made positive recent moves to enhance access to MRIs and reduce surgical waitlists in public hospitals. But the numbers show a troubling continued reliance on outsourcing to for-profit clinics, especially for surgical procedures.

It is particularly disturbing to see substantial health authority payments going to private clinics known to have engaged in extra-billing. Instead of tackling unlawful extra-billing head on, the province's strategy has been to increase outsourcing to private surgical clinics but make those contracts subject to compliance with provincial and federal law. In other words, BC is using one form of privatization (outsourcing, or contracting out) as a 'carrot' to curb another (two-tier health care where those who can afford it pay privately).

The numbers show a troubling continued reliance on outsourcing to for-profit clinics, especially for surgical procedures.

That strategy is reflected in correspondence between the owners of False Creek Healthcare Centre and the Deputy Minister of Health, which I obtained through a Freedom of Information request. In an email exchange following two meetings, the corporate representative expresses his appreciation that the provincial government will provide "long-term, volume guaranteed contracts which will enable us to make an informed decision on the long term sustainability of this business model."

False Creek Healthcare

Centre is one of the largest private clinics in BC and has continued to receive public funding despite a recent BC government audit finding the clinic engaged in unlawful extra-billing. And it is also troubling that Interior Health continued to flow public dollars to Kamloops Surgical Centre during and after the period when government auditors uncovered unlawful extra-billing.

The pandemic has put extraordinary pressure on public health care across the country, as surgeries were canceled en masse to free up hospital capacity to deal with patients suffering from severe cases of COVID-19. One of the ways BC tackled the resulting backlog in surgeries was to increase surgical outsourcing to private clinics and increasing public capacity. While this strategy was successful in reducing wait lists in the short term, funneling public dollars to for-profit corporations contributes to workforce shortages in our public hospitals and also comes at a steeper price—a profit margin, capital costs (private sector capital assets that the public pays for but will never own) and often higher labour costs (to attract staff from the public sector) are always built into the per-unit cost charged to governments by private clinics.

Instead, BC can address wait times more efficiently within the public health care system by further increasing public surgical and diagnostic capacity (the recent acquisition of several private MRI and surgical clinics by the government are positive steps in this direction), scaling up successful strategies like centralized waiting lists and pre-screening by teams of health care professionals and

reducing the need for hospital care with more emphasis on primary and community-based care (especially for seniors).

The provincial government has made some important progress in these areas, but it needs to put a stop to unlawful extra-billing and ramp down its reliance on for-profit clinics over the coming years.

Postscript

At a press conference on August 24 following the release of the CCPA-BC and BC Health Coalition report, Health Minister Adrian Dix characterized the report's findings as "inaccurate" and suggested that the analysis did not recognize significant recent investments in public health care by the provincial government.

We hope that an explanation of the methods and sources helps clarify concerns. As explained in footnote 10, the author analyzed health authority financial statements between 2015/16 and 2020/21. Each health authority must publicly disclose payments each fiscal year to suppliers valued over \$25,000. Financial documents were retrieved from health authority websites, and a dataset of private surgical and imaging clinics was created. The list of private clinics was verified against the list of accredited clinics by the College of Physicians and Surgeons. Another key source is a Health Canada annual report (also cited), which provided information about unlawful extra-billing in BC. This analysis involved the extraction of data from over 40 health authority disclosures.

As well, the report draws on two Freedom of Information (FOI) requests, including private clinic audits conducted by the Medical Services

Commission that had not been made available to the public. Together, these public disclosures and documents obtained by FOI revealed that Kamloops Surgical Centre and False Creek Healthcare Centre have received health authority payments, despite audits finding evidence of unlawful extra-billing. This research would not have been possible using only publicly available information. To foster greater transparency, we recommend the proactive disclosure of health authority contracts with private clinics and audits of unlawful extra-billing.

In addition, the author carefully detailed recent public investments, including the provincial government's recent (and laudable) efforts to increase public sector medical imaging capacity (see pages 3, 4, 8, 10 of the report) and overall health infrastructure spending (see page 10). However, the key conclusions of the report bear repeating:

Between 2015 and 2020, there has been a substantial increase in public funds going to corporate diagnostic and surgical clinics for contracted procedures.

While reliance on contracting for diagnostic imaging has declined somewhat in the past two years, payments to for-profit surgical clinics—including those that have been found to engage in unlawful extra-billing—continue to increase.

There still remains no ban in BC on unlawful extra-billing in medical imaging clinics, despite a commitment from the BC government to bring provincial legislation into alignment with the Canada Health Act.

The above facts are troubling given the problems associated with for-profit medicine.

Canadian provinces, including BC, have tended to focus on short-term injections of funding and increasing the surgical volumes in hospitals and private clinics, with more limited attention to a sustained focus on structural reforms that improve the performance of the public system, including team-based, single-entry models.

As a non-partisan organizations, the CCPA-BC and BC Health Coalition welcome the invitation from government to discuss our research findings.

“Rife with discrimination against the elderly,” Bill 7 prompts advocates to escalate call for Human Rights Commission investigation into systemic ageism in Ontario health policy

Toronto, ON – At a press conference held today, the Ontario Health Coalition (OHC), the Advocacy Centre for the Elderly (ACE), and the Canadian Union of Public Employees (CUPE) announced they are escalating their call for the Ontario Human Rights Commission to launch a formal inquiry into systemic discrimination in the provision of health care in Ontario against the elderly based on age.

A public inquiry under the Human Rights Code has long been needed, however it has become even more urgent given the Ford government’s introduction of Bill 7, the More Beds, Better Care Act, 2022, which permanently suspends the right to consent for the elderly. If passed, Bill 7 will profoundly exacerbate pervasive and long-standing Ontario government health policies that discriminate based on age. In a letter to the Ontario Human Rights Commissioner, the groups renewed their call for the commission to investigate systemic discrimination based upon age against the elderly in the provision of health care in Ontario.

“Under the Ford government’s new legislation, frail, vulnerable seniors have been targeted, wiping out their human right to informed consent for health care,” said Natalie Mehra, Executive Director of the Ontario Health Coalition. “This is a fundamental question of justice. Elderly patients are not taking undue resources any more than other patients. It is the cruelty of ageism laid bare and the Ontario Human Rights Commission must finally take action.”

Under Bill 7, a patient designated Alternate Level of Care (ALC) may be moved to a long-term care (LTC) home without their consent. If they resist transfer, they may be charged a fee of hundreds or even thousands of dollars for every single day they remain in hospital.

“We previously raised grave concern about the designation of disproportionately elderly patients as ALC without sufficient and individualized attention to their particular care needs. Patients designated ALC are routinely treated as ‘bed blockers’ who do not require hospital care

and are systematically denied equitable access to publicly funded health care services in this province. Older adults also need more and better alternatives to long-term care that would help keep them out of hospital and long-term care longer, if not entirely,” stated Graham Webb, Executive Director of the Advocacy Centre for the Elderly.

The OHC, ACE, and CUPE are again calling on the Ontario Human Rights Commission to use their public inquiry powers under section 31 of the Human Rights Code to investigate systemic discrimination in the provision of health care in Ontario against the elderly based on age.

“There can be no dispute that the province’s hospitals are under intense strain, and that access to health services for all Ontarians is backlogged by a critical staffing shortage. ALC patients are not, however, responsible for this crisis nor will forced transfer result in a single new staff position. Elderly ALC patients are a scapegoat to divert attention from Ontario’s decades-long policy of underfunding hospitals to levels far below population need – a trend the PCs plan to extend another 5 years. That these forced transfers involve suspension of the right to consent to care and no right to appeal is surely grounds for a human rights investigation,” added Michael Hurley, President, Ontario Council of Hospital Unions (OCHU)-CUPE.

Ontario now has the fewest hospital beds per capita of any province in the country and ranks third to last in number of hospital beds among all countries in the OECD. While the province has been pursuing the most extreme hospital downsizing

policy in the developed world, it has also been systematically underfunding the LTC system. Ontario ranks second to last among all provinces in the number of LTC beds per capita, and currently has a wait list of over

30,000.

While the Ford government effectively blames elderly patients for ‘overstaying’ in hospital, this crisis is entirely one of the government’s own making, the advocates say. Denying

elderly patients appropriate hospital care and discharging them into profoundly under-resourced facilities is not only inhumane and ineffective, but also deeply discriminatory. “The province’s Human Rights Commission has an obligation to our elderly to act. This is why we are renewing our call for an investigation,” they say.

In the spring of 2021, following thousands of vulnerable LTC resident deaths in the first and second wave of the COVID-19 pandemic, ACE, the OHC and OCHU-CUPE formally requested the Ontario Human Rights Commission launch an inquiry into Ontario’s systemic discrimination against the elderly in access to health care.

Ontario Health Coalition

Questions for Municipal Candidates

Long-Term Care (LTC)

Municipal LTC homes have more hours of care, lower mortality rates and better care than for-profit LTC homes. Municipalities supplement provincial funding in their homes in order to improve staffing and ensure that quality care is provided to their residents. They also provide vital LTC that is culturally appropriate and serve underserved groups in our communities. The best way to ensure that our LTC residents receive at least 4-hours on hands on care per day and safe living and care conditions is for our municipality to safeguard existing municipally-run long-term care, expand the number of existing municipally run LTC homes and stop the contracting out of the operation of LTC homes to for-profit companies. Not only does this provide care for our most vulnerable, but also offer fair and meaningful employment opportunities in our community.

- Will you commit to maintaining our municipal long-term care homes as public homes, and oppose contracting out the operation of municipal LTC homes to for-profit companies?

- Will you commit to funding municipal LTC homes to provide safe, quality living and caring environments, and support a minimum care standard of 4-hours of daily

hands-on care?

- Will you commit to prioritizing selling, zoning or otherwise providing municipal land for the development of municipal and non-profit long-term care homes when possible?

Public Health

Public Health Units are the front line in infectious disease prevention and health promotion services in Ontario. Public health is 30% municipally funded and 70% funded by the provincial government. In 2019, the Ford government cut local public health funding and made clear its plans to eradicate 24 locally governed Public Health Units (PHUs) by merging the current 34 PHUs into just 10 regional PHUs. Local governance of public health matters because local communities have different needs and cultures (urban/rural, linguistic and cultural, etc.). The evidence from previous rounds of restructuring in health care is that mergers cost a fortune and do not yield better care but rather less responsive, less democratic services at a high price.

- Will you commit to safeguarding our local Public Health Unit and advocate against program, service and funding cuts?

- Will you help lead the fight to stop amalgamation and privatization our local Public Health Units?

Emergency Medical

Services Municipalities fund more than 50% of our ambulance and paramedic services. As hospitals have merged and local hospital sites have closed, as the population ages, and as hospital crisis has increased offload delays, a heavier burden has fallen on our ambulance and paramedic services. Municipalities have shouldered more than their fair share and the increasing burden risks emergency services and contributes to staffing crises. Ontario has 59 emergency health services operators (e.g. 52 EMS, six First Nations, Ornge) and 22 provincial dispatch communication centres. In 2019, just prior to the pandemic, the Ford government planned to cut and close 42 local EMS operators and merge them down from 52 to 10. Their plans were based on a report that also advocated privatizing these vital services. These plans were put on hold for the pandemic, but were not stopped.

- Will you advocate for improved funding for EMS services and lead the fightback if the Ford government tries to cut or download them?

- Will you advocate to safeguard our local EMS against cuts, mergers and privatization?

www.ontariohealthcoalition.ca
ohc@sympatico.ca
416-441-2502

ਐਸ ਪੀ ਸਿੰਘ
9815808787

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੋਕਾਈ ਗੰਭੀਰ ਹੜਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ

ਐਸ ਪੀ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਾਹਰਾ

ਕੰਡਿਆਲੀ ਤਾਰ ਦੇ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਜਿਹੇ ਜਿਹੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਆਸ ਹੀ ਕੀ ਕਰਨੀ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤਾਂ ਛੱਡੋ, ਖੇਤਰੀ ਮੀਡਿਆ ਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤੇ ਕੀਰਨੇ ਨਹੀਂ ਪਾਏ। ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲੋਚਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੀ ਪਰਲੋ ਆਈ ਹੈ, ਜੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹਿਰਦੇ ਨਹੀਂ ਵਲੂੰਧਰੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਲਈ ਹੀ ਕੋਈ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਵੱਜਦਾ ਤਾਂ ਸੁਣੀਂਦਾ? ਜੇ ਓਥੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿੱਛੀਆਂ, ਬਾਕੀ ਸਪੁਰਦੇ ਆਬ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਫ਼ਹਾ-ਏ-ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਮਿੱਟ ਗਏ, ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨੀ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਵਰਤੀ ਹੈ? ਹਮਸਾਏ ਦਾ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਹੜਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਹੇਠਾਂ ਡੁੱਬਿਆ ਹੈ। ਜਨੂਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਪਾਣੀ ਹੇਠਾਂ ਹਨ। ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਭੁੱਖੇ ਤਿਹਾਏ ਪੰਜਾਬੀ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਹੁਤ ਰਿਹਾ। ਵੈਣ ਬਲੋਚੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਿਆਣੇ ਸਰਾਇਕੀ ਵਿੱਚ ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਤਰਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ ਲੋਕ ਸਿੰਧੀ ਵਿੱਚ ਦਵਾਈਆਂ ਮੰਗਦੇ, ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੇ। ਫੂਹੜੀਆਂ ਜੋਗੀ ਸੁੱਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਬਚੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ।

ਕੋਹਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਨਾਗਾਈ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛਲੇ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਚਾਰ ਦੋਸਤ ਹੜ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਮਦਦ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹੇ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮੀਆ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾ ਯਾਰ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਹਿ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ! ਫਿਰ ਘੰਟੇ ਬੀਤਦੇ ਗਏ। ਕਿਨਾਰੇ ਉੱਤੇ ਬੇਬੱਸ ਖੜ੍ਹੇ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਰ ਕੇ ਯਾਰ ਯਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਵਹਿੰਦੇ ਪਾਗਲ ਪਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਵਹਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਚੌਥਾ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਛੱਲ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਿਨਾਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਹਾੜਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਟੀਵੀ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਗਵਾਂਢੋਂ ਆਉਂਦਾ ਸ਼ੋਰ ਸੁਣਾਈ

ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਹੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਜੋਗੀ ਸੁਰਬੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾਂ ਮੁਹਈਆ ਕਰਵਾ ਦੇਣ, ਪਰ ਜੇ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਤਰਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਹਦਾ ਖੋਫ਼?

ਖ਼ੈਬਰ ਪਖ਼ਤੂਨ ਦੀ ਮਨੂਰ ਵਾਦੀ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀਸੀ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਾਨ ਹਬੋਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵੱਟੇ ਭਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਸੁੱਟੇ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਰੁੱਕਾ ਹੈ। ਦੇਹੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਫਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਫ਼ਰਿਆਦ ਲਿੱਖੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹੰਗਾਮੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਰਸਦ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਬੱਚੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਤੜਫ਼ ਰਹੇ ਹਨ, ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਕਿਸਾਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਮਾਰ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤੀ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਸ ਔਲਾਹ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾ ਰਬ ਨੂੰ, ਨਾ ਸਾਡੇ

ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਤਰਸ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੇ ਪੱਛੇ ਹੋਇਆਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕੁੱਝ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ਼ੁਕਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਠਿੱਲੂ ਪਏ ਸਨ। ਗਾਮਿਦ ਮੀਰ ਵਰਗਾ ਦਿਓ-ਕੱਦ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਜਿਹੜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪਦਾ ਹੈ, ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉੱਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਲੀਮੀ ਅਤੇ ਸਹਾਫ਼ਤ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੱਲ ਦੇ ਜੰਮੇ ਰੰਗਰੂਟ ਕਲਮ-ਘਸੀਏ ਵਾਂਗ ਉਹ ਜੁਗਾੜੀ ਇੰਜਣ ਵਾਲੀ ਟੁੱਟੀ-ਫੁੱਟੀ ਕਿਸ਼ਤੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਦੂਰ ਦਰਾਜ਼ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਪੁੱਜਾ ਕਿਉਂਜੋ ਉਹਨੂੰ ਭਿਣਕ ਪਈ ਸੀ ਕਿ ਓਥੇ ਲੋਕ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਿਸ਼ਤੀ ਦਾ ਇੰਜਣ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਾਰੀ ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਰਾਤ ਪਾਣੀਆਂ ਉੱਤੇ ਡੱਕੋ-ਡੋਲੇ ਖਾਂਦੇ ਨੇ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰੀ। *ਹਮ ਨਿਊਜ਼ ਦੀ ਮਿਹਰ ਬੋਧਾਰੀ* ਐਸੀ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲੀ

ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਤੱਕ ਸੈਲਾਬ-ਜ਼ਦਗਾਨ ਲੋਕਾਂ / ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤੁਰਦੀ ਰਹੀ, ਰੋਂਦੀ ਰਹੀ, ਹਰ ਰਾਤ ਆਪਣਾ ਬਹਿਸ ਮੁਬਹਿਸਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਛੱਡ ਬਸ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁੱਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਸਾਬਤ ਕਲਮ ਹੈ।

ਬੀਬੀਸੀ, ਅਲ ਜੰਜੀਰਾ, ਨਿਊਯੋਰਕ ਟਾਈਮਜ਼, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਪੋਸਟ, ਸੀ.ਐੱਨ.ਐੱਨ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਹੁਣ ਹੜ ਮਾਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੀਡਿਆ ਹੁਣ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਮੀਡਿਆ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੇ ਮੁਲਕ ਦਾ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ, ਖੁਦਾ ਦੇ ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ, ਸਾਡਾ ਹੰਝ ਦੀ ਜੂਨੇ ਆਇਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਜਾਂ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਨਾ ਭੇਜਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ

ਮਾਰਫ਼ਤ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਰ ਜਾਣ, ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਣ ਹਮਸਾਏ, ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਣ-ਉਸ ਬਿਆਨੀਏ ਦਾ ਠੇਕਾ ਤਾਂ ਖੈਰ ਮੀਡਿਆ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਲੈ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਪਿੱਛਲੇ ਹੀ ਹੜਤੇ ਬੇਹੱਦ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਜ਼ਖੀਰਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਹਰੀਸ਼ ਮੈਹਲਾ (ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਹਨ) ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਉੱਤੇ RC Dutt & Associates and Land Assessments in India (1900) ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਆਈ Charles W. McMinn ਦੀ Famine Truths, Half Truths, Untruths (1902) ਕਿਤਾਬ ਲੱਭ-ਲਭਾ ਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ Alexander Loveday ਦੀ 1914 ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ "The history 'ਚ economics of Indian famines" ਵੀ ਮੇਰੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਹਾਲੇ "ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ਜਿਸ ਕੋ ਵੋਹ ਮੁਲਕ ਦੂਜਾ" ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਿਆ ਤਾਂ Loveday ਨੇ ਸਾਡੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਉਸ ਸਾਂਝੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਲਮਬੱਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਜ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਫ਼ਾਵੇਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਉਦੋਂ ਇਸ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੂੰ, ਜਿਹੜਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ League of Nations ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ, ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਚੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਵੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਫੈਲੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੰਧ ਬੱਚ ਜਾਣਗੇ। ਉਸ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ/ਸਿੰਧ ਦੀ ਐਸੀ ਮਿੱਟੀ ਹੈ, ਐਸਾ ਮੌਸਮ ਹੈ, ਐਸੀ ਸਿੰਜਾਈ ਵਾਲੀ ਧਰਤੀ ਹੈ, ਸਿੰਧ ਘਾਟੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਰੱਬੀ ਸਵੱਲੀ ਨਜ਼ਰ ਹੈ।

ਅੱਜ ਸਿੰਧ ਘਾਟੀ ਹੜ ਜਿੱਠੇ ਅਥਰੂ ਕੇਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਹਾੜ੍ਹੇ ਕੱਢ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾੜ੍ਹਾ ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੇ ਕੋਈ ਕੰਨ ਧਰੇ। ਅਥਰੂਆਂ ਦਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੜ੍ਹ ਲਿਆ ਦਿਓ। ਹਮਸਾਇਆਂ ਘਰ ਖ਼ਬਰ ਤਾਂ ਪੁੱਜੇ ਕਿ ਅਸਾਨੂੰ ਵੈਣ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਰੁੱਗ ਭਰਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਅੱਥਰੂ ਸਾਡਾ ਵੀ ਕਿਰਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਸੀ। ਅਸਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਮਿਹਰ ਦਾ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ।

 ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਠਿੰਡਾ
98156-29301

ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਸਬੰਧੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ

ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਹਿੰਦੂਤਵਵਾਦੀ ਇੰਨੇ ਖੁੰਘਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਉਹ ਬਲਾਤਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਜ਼ਾਹਿਰ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਤਾਂ ਕੀ ਕੋਈ ਵੀ ਧਰਮ ਐਸੀ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਕਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝੋਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕੋਗੇ ਜੋ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਪਾੜਦੇ ਹਨ, ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਜਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮੂਹਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸੰਘੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਵਿਨਾਇਕ ਦਾਮੋਦਰ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਚ ਅਜਿਹਾ ਨਫਰਤੀ ਮਾਹੌਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਅੱਜ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ "ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਛੇ ਭਵਿਆਸ਼ਾਲੀ ਯੁੱਗ" ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰਤੱਵ ਹੈ। ਸਾਵਰਕਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਅਤੇ

ਜਦ ਐਸਾ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਸਦਾਚਾਰੀ ਜਾਂ ਉਪਾਰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਕਾਇਰਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਵਰਕਰ ਅਨੁਸਾਰ ਬੀਤੇ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਕਦਮ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰੀ ਦਇਆ ਦਿਖਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਤੇ ਉਦਾਰ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਛਤਰਪਤੀ ਸ਼ਿਵਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੀ ਬਹੂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੂਬੇਦਾਰ ਤੇ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਮਾਣ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਘਰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਫੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਇਸ ਕੰਮ ਦੇ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣੇ ਪਰ ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸਾਵਰਕਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਮ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਜੇਤੂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਜੇ ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅੱਜ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਆਦਾ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ

ਇਹ ਤਕਲੀਫ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਮੀਜ਼ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਮਾਣ ਇਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਅੱਖ ਉਠਾ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਕਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਰਤਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਿਆਂ ਅਤੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਰਵੱਈਆ ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਗੁੱਸਾ ਖਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਰਦਾ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਣ ਇੱਜ਼ਤ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਯਾਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਵਰਤਾਓ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਵਰਕਰ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਹੈ। ਘਾਟੇ ਦਾ ਸੌਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਜੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਵੀ ਕਰਨੇ ਪੈਣ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹਿਚਕਚਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਵਰਕਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਿੰਦੂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮੂਹਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਲਈ ਮਹਾਨ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗੌਰਵ ਨੂੰ

ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਕੋਚ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼ਰਮ ਹੁੰਦੀ। ਦਰਅਸਲ ਸਮੱਸਿਆ ਸਵਰਕਰ ਨੇ ਇਸ ਨਜਰੀਏ ਵਿੱਚ ਜੋ ਰਾਸਟਰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਘੜੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਇਸ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਹਨ, ਦਿਆਲੂ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਹਨ। ਸਵਰਕਰ ਦੀ ਇਸ ਨਜਰੀਏ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹਾ ਨਫਰਤੀ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਸਟਰ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਨੂੰਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਵਰਕਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ

ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਖੌਤੀ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭੜਕੀ ਭੀੜ ਵੱਲੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਫਿਰਕੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨਾ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪੇਟ ਚੀਰ ਕੇ ਭਰੂਣ ਕੱਢ ਕੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ ਤੇ ਟੰਗ ਕੇ ਜੇ ਸ਼ੀਰਾਮ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਣਾ, ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਪਟਕ ਪਟਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਵਰਕਰ ਦਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਗੈਰ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਵੀ ਸੱਚ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹਨ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਨਾ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਦੋਨੋਂ ਹਾਕਮ ਤੇ ਲੋਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਸਵਰਕਰ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਮੁਸਲਿਮ ਫਿਰਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲਲਤੋਂ
96464-02470

1914 ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਿਆ ਕੌਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਦਾ ਸਾਕਾ, ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਕੈਨੇਡਾ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਾਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਾਲਮ ਚੌਕੀ ਵਿੱਚ ਪਿਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਸਰਹਾਲੀ ਦੀ ਪਟੋਦਾਰੀ ਹੇਠ ਵਪਾਰਕ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜਪਾਨੀ ਕੰਪਨੀ- 'ਸ਼ਿਨੋਈ ਕਿਸ਼ੋਨ ਗੋਸ਼ੀ ਕਾਈਸ਼ਾ' ਪਾਸੋਂ 11000 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਪਟੇ ਤੇ ਲਏ ਜ਼ਹਾਜ਼ ਦਾ ਨਾਮ 'ਕੌਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ' ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਲਈ ਤੋਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। 25 ਮਾਰਚ 1914 ਨੂੰ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਦੀ ਗੋਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਲੇਕਿਨ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਰੋਸ-ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ 28 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਰੋਟੀ-ਰੋਜ਼ੀ, ਉੱਚ ਵਿਦਿਆ ਤੇ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ 165 ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਾਫਰ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਤੋਂ, 111 ਸ਼ੰਘਾਈ ਤੋਂ, 86 ਮੋਜੀ (ਜਾਪਾਨ) ਤੋਂ, 14 ਯੋਕੋਹਾਮਾ (ਜਾਪਾਨ) ਤੋਂ ਚੜ੍ਹੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਲ 376 ਮੁਸਾਫਰ ਸਵਾਰ ਹੋਏ। ਤੀਜੀ ਕਿਸ਼ਤ ਵੇਲੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਤੰਗੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੁਰਦਪੁਰ (ਬਾਅਦ 'ਚ ਕੈਨੇਡਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਗੱਦਰੀ ਸ਼ਹੀਦ) ਭਾਰੀ ਰਕਮ ਲੈ ਕੇ ਮੋਜੀ ਵਿਖੇ ਪੁੱਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਡਾ ਮੋਢਾ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪ ਕੋਥੀ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਕੈਨੇਡਾ ਮੁਹਰੇ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਿੰਦ ਦੀ ਗੋਰੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਹਕੂਮਤ ਨੇ 31 ਮਾਰਚ 1914 ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਂ-ਦਾਖਲੇ ਬਾਰੇ ਹੁਕਮ ਨੰਬਰ 920 ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 17 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਘਰੋਗੀ ਵਜ਼ੀਰ ਰੋਚੇ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਘਾਟਾਂ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਹਿੰਦੀ ਨਵੇਂ ਰੁਲਾਂ ਨੂੰ "ਲੰਘ ਕੇ ਆਉਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ"। ਇਹ ਸੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਭੂਤਰੀ ਹੋਈ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਵੱਈਆ! 21 ਮਈ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੀ ਕੁਰਾਟੀਨ ਤੇ, 23 ਨੂੰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਨੇੜੇ ਪੁੱਜਾ; ਲੇਕਿਨ

ਅੱਜ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਾ 29 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਾਕਾ ਅਤੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਰੋਲ ਤੇ ਮਹੱਤਤਾ

ਬੰਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਦੂਰ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵੈਨਕੂਵਰ 'ਚ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਤੇ ਦੇਸ਼-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਰੋਸ ਲਹਿਰ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਨ ਪਾਣੀ ਤੇ ਕਿਰਾਏ ਭਾੜੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੰਢੇ ਲਾਉਣ ਤੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਮੋਰਚਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿੱਚ 3 ਮਈ ਨੂੰ 700 ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ। ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਸਨ ਰਹੀਮ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ 60,000 ਡਾਲਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਪਸੀ ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਸਨ ਰਹੀਮ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਨਵਾਂ ਪਟਾ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਕਰਵਾ ਕੇ 22,000 ਡਾਲਰ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਨਾਭਾ ਦੇ ਰਾਜਿਆ ਨੂੰ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਤਾਰਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈਆਂ। ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ 'ਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਗੋਰੇ ਸ਼ਾਹੀ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ

ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ "ਗਦਰ" ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ "ਕੌਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ" ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਦੇਸ਼-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਜਲਸੇ-ਜਲੂਸਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤੀ। ਹਿੰਦ 'ਚ ਲਹੌਰ, ਗਵਲਪਿੰਡੀ, ਚੱਕਵਾਲ, ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲਾ, ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪੁਰਬੀ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵੀ ਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ। ਲੰਡਨ 'ਚ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਨੇ ਬਸਤੀਆਂ ਦੇ ਲੰਡਨ ਦਫਤਰ ਮੁਹਰੇ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ ਮਹੀਨਾਂ ਭਰ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁੱਖ ਮਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ 28 ਜੂਨ ਤੋਂ ਰਾਸ਼ਨ ਪਾਣੀ ਤੇ 7 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲੀ। ਪਰੰਤੂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਚੋਂ ਨਿਆਂ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। 16 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰ ਹਾਲਤ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਵੈਨਕੂਵਰ, ਲੰਡਨ, ਓਟਾਵਾ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਤਾਰਾਂ ਤੇ ਤਾਰਾਂ ਖੜਕੀਆਂ।

19 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ 'ਸੀ-ਲਾਇਨ' ਨਾ ਦਾ ਟੱਗ ਜਹਾਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਗੋਰੇ ਪੁਲਿਸੀਆਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਤੜਕੇ ਕੌਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੌਤ ਦੇ ਗਾਨੇ ਬੰਨੀ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੇ ਸੋਟੀਆਂ, ਕੁਹਾੜੀਆਂ, ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੇ ਪੁਰਜਿਆਂ, ਲੋਹੇ ਦੇ ਡੰਡਿਆਂ ਤੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਕੋਇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਕੇ 20 ਪੁਲਿਸੀਏ ਫੱਟੜ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਕੇਵਲ 1 ਮੁਸਾਫਰ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਝਰੀਟ ਆਈ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ 'ਰੇਨਬੋ' ਨਾ ਦਾ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ ਲਿਆ ਕੇ ਸਿੱਧੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਲੇਕਿਨ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਤਹਿਤ ਗੋਰਾ ਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਰਾਸ਼ਨ ਪਾਣੀ ਤੇ ਕਿਰਾਏ ਭਾੜੇ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ, ਕੌਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਹਿੰਦ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ, ਹੋਰ ਮਿਤਰਾਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲੀ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦ 'ਚੋਂ

ਗੋਰਾ ਸ਼ਾਹੀ ਰਾਜ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੇ ਕੌਮੀ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਮੁਸਾਫਰ ਗਦਰੀ ਯੋਧੇ ਬਣ ਗਏ। ਯੋਧਿਆਂ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾਂ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ) ਨੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਚ ਗਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, 200 ਪਿਸਤੌਲ ਤੇ 2000 ਗੋਲੀਆਂ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀਆਂ। ਕੌਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ 23 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਨੇੜੇ ਕਾਲਪੀ ਵਿਖੇ ਪੁੱਜਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਹਾਜ਼ 26 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਬੱਜ-ਬੱਜ ਘਾਟ ਵਿਖੇ ਲੱਗਿਆ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੇ 29 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਧੱਧੇ ਨਾਲ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ 19 ਮੁਸਾਫਰ ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ 23 ਫੱਟੜ ਕੀਤੇ, 222 ਜੇਲਾਂ 'ਚ ਡੱਕ ਦਿੱਤੇ ਤੇ 72 ਹੋਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਮੁਤਾਬਕ 29 ਮੁਸਾਫਰ ਗੋਰਿਆਂ ਹੱਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ)। ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਪਸਤੌਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਟਾਕਰੇ 'ਚ 6 ਗੋਰੇ ਅਫਸਰ/ਸਿਪਾਹੀ ਤੇ 5 ਦੇਸੀ ਸਿਪਾਹੀ ਫੱਟੜ ਹੋਏ। ਜੇਲ੍ਹੀ ਡੱਕੇ, ਜੂਹਬੰਦ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਗੁਪਤਵਾਸ ਹੋਏ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਚੋਂ ਕਾਫੀ ਜਣੇ ਗਦਰੀ ਯੋਧੇ ਬਣੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੌਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਦੇ ਗਦਰੀ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਾਦ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਠੂਆਂ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਰਾਜ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ, ਬਰਾਬਰੀ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਲਾ, ਖਰਾ ਲੋਕ ਜਮਹੂਰੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਬੇਮਿਸਾਲ ਤਿਆਗ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਗਦਰੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਅਪੂਰਾ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਮਿਸ਼ਨ ਅੱਜ ਵੀ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਗਦਰੀ ਬਾਬੇ ਅਜਿਹਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਰਤ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਪੁੱਗਤ ਹੋਵੇ, ਰੋਟੀ ਕਪੜੇ ਤੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲੇ, ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਵਿੱਦਿਆ ਮਿਲੇ, ਹਰ ਬਿਮਾਰ ਦਾ ਮੁਫਤ ਇਲਾਜ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਨਿਆਂ ਮਿਲੇ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤੇ ਦੇਸੀ ਲੁੱਟ ਤੇ ਜੁਲਮ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋਵੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਜਿਹਾ ਆਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦ 'ਚ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਾਲਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਸਰ ਕੇ ਰਹੇਗਾ। ਇਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਰਣਜੀਤ ਲਹਿਰਾ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਵਹਿੰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਕਲਮ ਦਾ ਇਸ਼ਕ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹਦੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਚਹੁੰ ਕੁੰਟਾਂ ਵਿਚ ਬਖੇਰਨਾ ਕਲਮ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਕਲਮ ਦੇ ਵਹਿੰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਹੀ ਕਰਾਮਾਤ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਤੇ ਨਫਰਤ, ਚਾਨਣ ਤੇ ਹਨੇਰੇ, ਹਾਕਮ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਯੁੱਧਾਂ ਤੇ ਘੋਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਸਾਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਹਰ ਯੁੱਗ ਦੇ ਨਾਇਕਾਂ ਤੇ ਖਲਨਾਇਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਲਮ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ 'ਜਿੰਦਗੀ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਇੱਝ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਘੋਲ' ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਲਮ ਨੇ ਹਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਨਾ ਨਿਭਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਦੋਂ ਦੀ ਕੈਦਿਆਂ ਅਧੀਨ ਹੋ ਗਈ ਹੁੰਦੀ। ਫਿਰ ਚਹੁੰ ਪਾਸੀ ਹਨੇਰੇ ਨੇ ਗਰਜਣਾ ਸੀ ਤੇ ਕੁਹਜ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਕਲਮ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਬਖੇਰੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਹੇੜਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਲਮ ਅਤੇ ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰਾਂ ਸੂਤਦੇ ਆਏ ਹਨ ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਹਵਾ 'ਚ ਕੀਤੇ ਵਾਰ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਲਮ 'ਤੇ ਉੱਠੇ ਹੱਥਾਂ ਨੇ ਸਦਾ ਮਾਤ ਖਾਧੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ

ਕਲਮ ਚਾਨਣ ਦੇ ਹਰਫ ਉੱਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਕਲਮ ਦੇ ਵੈਰੀ ਸਦਾ ਕਲਮ ਦੀ ਨੌਕ ਤੋੜਨ ਲਈ ਹੱਲੇ ਬੋਲਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਰ ਹੱਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਲਮ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਲਮ ਦੇ ਉੱਕਰੇ ਹਰਫ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕੋਧਰੇ ਦੀ ਰੋਟੀ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਚੌਕੀ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਕਲਮ ਦੇ 'ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕਰਲਾਣੇ, ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦੁ ਨ ਆਇਆ', 'ਖੁਰਾਸਾਨ ਖਸਮਾਨਾ ਕੀਆ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੁ ਡਰਾਇਆ' ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਨਾ ਸਕੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਲਮ ਨੇ ਜਦੋਂ 'ਜਫਰਨਾਮਾ' ਲਿਖ ਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਘੱਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਕੰਬਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 'ਜਫਰਨਾਮਾ' ਆਪਣਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਲਮ ਦੇ ਰਚੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰਫਾਂ ਨੇ ਯੁੱਗ-ਯੁੱਗ ਸਫ਼ਰ ਕਰਕੇ ਕਿੰਨੇ ਮਰਜੀਵੜੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਣਗੇ। ਕਲਮ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਧੌਣ ਉਠਾ ਕੇ ਜੀਵ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; ਨਿਰਭਓ ਨਿਰਵੈਰ ਹੋਣ ਦਾ, ਬਿਜਲੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖ ਮਾਰਨ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਲਮ 'ਭੱਠ ਖੇੜਿਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ' ਨਾਲੋਂ 'ਯਾਰੜੇ ਦੇ ਸੱਥਰ' ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਮਨੁੱਖਤਾ

ਕਲਮ ਦਾ ਗੀਤ

ਦੇ ਦੋਖੀਆਂ, ਜਾਬਰਾਂ-ਲੁਟੇਰਿਆਂ, ਰਾਜਿਆਂ-ਰਜਵਾੜਿਆਂ, ਤੁਅੱਸਬੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕਦੀ ਹੈ; ਜੁਲਮ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਤਾਕਤ ਜਾਂ ਕੈਦ ਕਲਮ ਦੀ ਨੌਕ ਨੂੰ ਬਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਤੇ ਨਾ ਬਾਂਦੀ ਬਣਾ ਸਕੀ ਹੈ। ਕਲਮ ਕੈਦਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦਿੰਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਜੁਲੀਅਸ ਫਿਊਚਕ ਦੀ ਕਲਮ ਦੇ ਗੀਤ ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਸੀਹਾਂ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਪਲ ਪਲ ਫਾਂਸੀ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਜੁਲੀਅਸ ਦੀ ਕਲਮ ਨੇ ਜਦੋਂ 'ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖਤੇ ਤੋਂ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੁਲੀਅਸ ਸਭ ਕੈਦਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਆਣ ਖੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਪਲ ਪਲ ਮੌਤ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਕਦਮ ਕਿੰਝ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗੀਤ ਰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਸੋਹਣੀ ਮਿਸਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ

ਕਿਧਰੇ ਮਿਲੇ। ਜੁਲੀਅਸ ਦੀ ਕਲਮ ਦੇ ਰਚੇ 'ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖਤੇ ਤੋਂ' ਨਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੁਲੀਅਸ ਦੀ ਇਸ ਅਮਰ ਗਾਥਾ ਨੂੰ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਤੜਕੇ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨਿਉਂ ਨਿਉਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਲਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਤਾਕਤਵਰ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਆਈ ਹੈ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਖੰਜਰ ਬਣ ਚੁਭਦੀ ਆਈ ਹੈ; ਕਲਮ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਖੜਕਣ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। 'ਪਹਿਲਾ ਵਾਰ ਕਲਮਾਂ ਦਾ, ਦੂਜਾ ਵਾਰ ਖੰਡੇ ਨਾਲ।' ਇਹ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਿਆ ਪਿਸਤੌਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸਗੋਂ ਕਲਮ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਲਮ ਦੀ ਬੇਦਰੋਗ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਇੰਨਾ ਰੁਤਬਾ ਨਾ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਉਹਦੀ ਕਲਮ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਭੋਅ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਕਾਗਜ਼ੀ ਤਲਵਾਰਾਂ ਫੜ ਕੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਗੱਤਕੇਥਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਲਖ ਤਾਂ ਕਾਲਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਦੀ ਹੋਵੇ; ਤੇ ਕਾਲਖ

ਦੇ ਵਣਜਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਲਮ ਕਦੇ ਵੀ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਤਲਵੰਡੀ ਸਲੇਮ ਦੇ ਉਸ ਗੱਭਰੂ ਪਾਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਾਗੀ, ਉਹਦੀ ਕਲਮ ਹੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਸੀਨੇ ਫਲਣੀ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕਲਮ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੀ ਪਾਸ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕਦਾ ਹੋਇਆ ਰੋੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਕਲਮ ਸਦਾ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਕੇ ਤਣਨ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦਿੰਦੀ ਸੀ: 'ਹੱਥ ਜੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਹੀਰ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਚੂਰੀ ਫੜਨ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ/ਸੈਦੇ ਦੀ ਜਨੇਤ ਡੱਕਣ ਲਈ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।' ਉਹਦੀ ਕਲਮ ਤਾਉਮਰ 'ਉਦਾਸ ਮੌਸਮ ਲਈ, ਗੁਲਾਮ ਸੱਧਰਾਂ ਲਈ' ਲੜਨ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ ਰਹੀ- 'ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਆਸ ਨਾ ਕਰਿਓ/ਕਿ ਮੈਂ ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹੋ ਕੇ/ਤੁਹਾਡੇ ਚਗਲੇ ਹੋਏ ਸੁਆਦਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗਾ।' ਕਿਸੇ ਜੈਮਲ ਪੱਛੋਂ ਦੀ ਕਲਮ ਜਦੋਂ 'ਪੈਰ ਸੂਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਨੱਚਦੇ ਰਹਿਣਗੇ' ਦਾ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ 'ਰਾਜ਼ੀਨਾਮਾ ਵਕਤ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ' ਦੀਆਂ ਸੁਰੀਧਾਂ ਖਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੰਧ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭੁੱਖਾਂ-ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਣਾ, ਲੰਮੀਆਂ ਤਾਣ ਕੇ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਜਾਗਦੇ ਰਹੋ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇਣਾ, ਹੱਕ ਤੇ ਸੱਚ ਲਈ ਲੜ-ਮਰਨ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦੇਣਾ ਹੀ ਕਲਮ ਦਾ ਕਰਮ ਹੈ, ਧਰਮ ਹੈ ਤੇ ਇਸ਼ਕ ਹੈ।

‘ਇਕ ਰਾਸਟਰ ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ’ ਦੀ ਸੰਘੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ‘ਰਾਸਟਰੀ ਭਾਸ਼ਾ’ ਵਜੋਂ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਸੱਚ

ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਕਾਢ ਸੋਨ ਗਿਲਕ੍ਰਾਈਸਟ ਨਾਂ ਦੇ ਗੌਰੇ ਨੇ ਕੱਢੀ ਸੀ...

ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਘਾੜਤ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਇੱਕ ਸਕਾਟਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੇ ਘੜੀ ਸੀ - ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਤਭਾਸ਼ਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੌਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਨ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ।

ਜੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ‘ਮੈਕਾਲੇਅ ਦੇ ਬੱਚੇ’ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ‘ਗਿਲਕ੍ਰਾਈਸਟ ਦੇ ਬੱਚੇ’ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਨਾਨੀ - ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ 1940ਵਿਆਂ ਦੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿੱਚ ਫਲਸਫਾ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜੋਕੀ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਕਲਕੱਤਾ ਸੀ। ਇਸਦੀ ਕਾਢ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਫੋਰਟ ਵਿਲੀਅਮ ਕਿਲੇ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੱਢੀ ਗਈ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਾਨੀ ਦੇ ਸਬਦ ਓਦੋਂ ਚੇਤੇ ਆਏ ਜਦੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਏ ‘ਹਿੰਦੀ ਦਿਵਸ’ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੌਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਪੂਰਾ ਜੋਰ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਨੀ ਜੀ ਏਦਾਂ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ‘ਲੁਕਾਏ ਗਏ ਸੱਚ’ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ‘ਗੁਪਤ ਇਤਿਹਾਸ’ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਜੋ ਕੁਝ ਮੈਂ ਜਾਣ ਸਕਿਆ ਹਾਂ ਉਸਦੀ ਸਾਂਝ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਅਤੀਤ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਕੁੱਝ ਜਰੂਰੀ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ: ਪਾਪੂਆ ਨਿਊ ਗਿਨੀ ਟਾਪੂਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸੱਤਰ ਲੱਖ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਕੁ ਵੱਧ ਹੈ ਪਰ ਓਥੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ, 852 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ! 840 ਹਾਲੇ ਵੀ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ 12 ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਸੂਚਕਾਂਕ (ਸਰੋਤ: ਯੂਨੈਸਕੋ 2009) 0.990 ਦੇ ਸਕੋਰ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ 0.930 ਦੇ ਸਕੋਰ ਨਾਲ 9ਵੇਂ ਨੰਬਰ ‘ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਮਿਣਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਭਾਰਤ 1.3 ਅਰਬ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ (ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਨੰਬਰ ਦੋ) ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਹੈ। ਆਬਾਦੀ ਪੱਖੋਂ ਚੀਨ ਪਹਿਲੇ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਤੀਜੇ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਚੌਥੇ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਪੰਜਵੇਂ ਨੰਬਰ ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੋਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ‘ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੰਘਣੀ ਆਬਾਦੀ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾਵਾਂ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼’ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੀ 2001 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ 122 ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਤੇ 1599 ਹੋਰ ਛੋਟੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ 30 ਉਹ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਰਜ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢ-ਕਦੀਮੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 10 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ 122 ਉਹ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ 10,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ 22 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਹਨ - ਅਸਮੀਆ, ਬੰਗਾਲੀ, ਬੋਡੋ, ਡੋਗਰੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ, ਕੰਨੜ, ਕਸਮੀਰੀ, ਕੋਂਕਣੀ, ਮੈਥਲੀ, ਮਲਿਆਲਮ, ਮਰਾਠੀ, ਮੀਤੀ (ਮਨੀਪੁਰੀ), ਨੇਪਾਲੀ, ਓੜੀਆ, ਪੰਜਾਬੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਸੰਥਾਲੀ, ਸਿੰਧੀ, ਤਾਮਿਲ, ਤੇਲਗੂ ਅਤੇ ਉਰਦੂ - ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਦਫਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ: ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 6 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਲਾਸੀਕਲ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ‘ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਆਜਾਦ ਸੁਭਾਅ’ ਹੈ: ਕੰਨੜ, ਮਲਿਆਲਮ, ਓੜੀਆ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਤਾਮਿਲ ਅਤੇ ਤੇਲਗੂ। ਤਾਮਿਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ

ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਜੀਵਿਤ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦ੍ਰਾਵਿੜ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ (ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਇੰਡੋ-ਆਰੀਅਨ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ) ਤੋਂ ਵੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਗਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੇਤੁਕੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾਕੇ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਹਿੰਦੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੌਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੋਈ ਕੌਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਈ ਨਹੀਂ।

ਸਾਲ 2011 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ, ਸਿਰਫ 26.6% ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਹਿੰਦੀ ਲਿਖਵਾਈ ਹੈ।

ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ: ਅਜੋਕੀ ਹਿੰਦੀ - ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਵਾਲੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਖੜੀ ਬੋਲੀ (ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਉਪਬੋਲੀ) ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ‘ਤੇ ਅਦਬੀ ਰੰਗਤ 18 ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ।

ਖੜੀ ਬੋਲੀ ਖੁਦ ਪਹਿਲੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਵਧੀ- ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਕਾਸ ਕਰਕੇ ਆਈ ਸੀ- ਜੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਲਸੀਦਾਸ ਨੇ 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ‘ਰਾਮਚਰਿਤਮਾਨਸ’ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਵਧੀ ਭਗਤੀ ਕਵਿਤਾ ਨੇ ਸਾਰੇ ਉੱਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਨੂੰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ; ਜੋ ਕਿ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਅਜੋਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਅਸਰ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2018 ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਉਹ ਦਿਲਚਸਪ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਦੇਵਤਾ ਕਿਵੇਂ ਬਣੇ ?

ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰੂਪ - ਉਰਦੂ ਉੱਪਰ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਫਾਰਸੀ ਲਹਿਜੇ ਦਾ ਅਸਰ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਪੁੱਛ ਪ੍ਰਤੀਤ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ।

18ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਅਤੇ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਹਿੰਦੂਸਤਾਨੀ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ, ਦੋ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਸਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਮੱਕਾਰ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ‘ਪਾੜੇ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ’ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ-ਭਾਵ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੌਰ ਤੇ ਵੰਡਣਾ, ਧੜੇਬੰਦੀ ਬਣਾਉਣ, ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਦੁਸਮਣੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ‘ਭਾਸ਼ਾਈ ਵੰਡ’ ਇੱਕ ਖਾਸ ਬੰਦੇ ਬਗੈਰ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ ਜਿਹੜਾ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਾਡੇ ‘ਸਾਂਝੇ ਰਲਵੇਂ ਚੇਤਿਆਂ’ ਵਿੱਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਅਣਜਾਣਿਆ ਹੈ: ਉਹ ਹੈ ਅਜੋਕੀਆਂ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿੱਸਰ ਚੁੱਕਿਆ ਜਨਮਦਾਤਾ, ਜੋਨ ਗਿਲਕ੍ਰਾਈਸਟ।

ਜੋਨ ਗਿਲਕ੍ਰਾਈਸਟ ਹੀ ਅਜੋਕੀਆਂ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਜਨਮਦਾਤਾ ਹੈ!

ਅੱਖੜ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਜੋਨ ਬੋਰਥਵਿਕ ਗਿਲਕ੍ਰਾਈਸਟ (1759-1841) ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਤੋਂ ਸਰਜਨ ਬਣਕੇ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇੱਥੇ ਆਕੇ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਹਿਰ ਐਡਿਨਬਰਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਾਹੂਕਾਰਾ ਡੁੱਬ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਮੁੱਢਲਾ ਜੀਵਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਇਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ।

ਚੈਂਬਰਜ ਦੀ ਬਾਇਓਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਨੇ ਉਸਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਸਾਇਆ

ਹੈ, “ਉਸਦੇ ਖਿੱਲਰੇ ਵਾਲ ਅਤੇ ਮੁੱਛਾਂ ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੀ ਬਰਫ ਵਾਂਗੂੰ ਚਟਕ ਸਫੇਦ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਝਾਕਦੇ ਦਗਦਗ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਹਾਵ ਭਾਵ ਭਰੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਉਸਦੀ ਤੁਲਨਾ ਰਾਇਲ ਬੰਗਾਲ ਟਾਈਗਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ-

ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਣ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਮਾਣ ਵੀ ਸੀ।” 1782 ਵਿੱਚ, ਗਿਲਕ੍ਰਾਈਸਟ ਨੂੰ ਰਾਇਲ ਨੇਵੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਜਨ ਦੇ ਸਿਖਾਂਦਰੂ ਸਾਥੀ ਵਜੋਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਬੰਬੇ, ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਸਫਰ ਕੀਤਾ। ਉੱਥੇ, ਉਹ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ 1784 ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਸਰਜਨ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਫਰ ਕਰਦਿਆਂ ਗਿਲਕ੍ਰਾਈਸਟ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਖੋਜਬੀਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸੌਂਕ ਜਾਗ ਪਿਆ। 1785 ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਇਹਨਾਂ ਖੋਜ ਅਧਿਐਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਛੁੱਟੀ ਆਖਰਕਾਰ 1787 ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਗਿਲਕ੍ਰਾਈਸਟ ਫਿਰ ਕਦੇ ਵੀ ਮੈਡੀਕਲ ਸੇਵਾ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਨਾ ਮੁੜਿਆ।

ਉਸਦਾ ਛਪਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਲਿਖਤੀ ਕਾਰਜ- ਏ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ: ਇੰਗਲਿਸ਼ ਐਂਡ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨੀ, ਕਲਕੱਤਾ: ਸਟੂਅਰਟ ਐਂਡ ਕੂਪਰ, 178790 ਸੀ। ਉਸਨੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨੀ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਤਜਾਮੀਆ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗਵਰਨਰ-ਜਨਰਲ, ਮਾਰਕਸ ਆਫ ਵੇਲਜਲੀ ਅਤੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਦਾਰਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਓਰੀਐਂਟਲ ਸੈਮੀਨਰੀ ਜਾਂ ‘ਗਿਲਕ੍ਰਾਈਸਟ ਕਾ ਮਦਰੱਸਾ’ ਵਜੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਵਕਫੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਸੰਨ 1800 ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤੇ ਦੇ ਫੋਰਟ ਵਿਲੀਅਮ ਕਿਲੇ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਫੋਰਟ ਵਿਲੀਅਮ ਕਾਲਜ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗਿਲਕ੍ਰਾਈਸਟ ਨੇ 1804 ਤੱਕ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ, ਅਤੇ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਆਂ। ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ‘ਦ ਹਿੰਦੀ-ਰੋਮਨ ਆਰਥੋਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਅਲਟੀਮੇਟਮ’, ਜਾਂ ਪੂਰਬ ਲਈ ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਰਬੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਧੁਨੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਵਰਣਾਤਮਕ ਨਜ਼ਰੀਆ- ‘ਕਲਕੱਤਾ 1804’, ਸਾਮਲ ਸਨ।

ਗਿਲਕ੍ਰਾਈਸਟ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਸਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਬਦਲੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਭਾਰਤੀ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਗਿਲਕ੍ਰਾਈਸਟ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਤੇ ਲੱਭੂ ਲਾਲ (1763-1825) ਨੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪ੍ਰੇਮਸਾਗਰ (ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ) ਗ੍ਰੰਥ ਰਚ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਾਈਬਲ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ 1818 ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਦੰਤ ਮਾਰਤੰਡ ਨਾਂ ਦਾ

ਪਹਿਲਾ ਹਿੰਦੀ ਅਖਬਾਰ, 1826 ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿੱਚ ਛਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਗਿਲਕ੍ਰਾਈਸਟ ਨੇ ‘ਖੜੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਦੋ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ’ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ - ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖੜੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਕੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੋ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ (ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ) ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਲਫਜ਼ ਅਤੇ ਲਿਪੀਆਂ ਸਨ।

*ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹੀ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਕੇ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਅਤੇ ਫਾਰਸੀ ਲਿਪੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਹੋਰ ਸਾਜ-ਸਵਾਰਕੇ ਬੋਲਚਾਲ ਵਾਲਾ ਰਸਮੀ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਖਰੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ‘ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਸੱਚਾਈ’ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ: ‘ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਨੂੰ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਤੌਰ’ ਤੇ ਘੜਨ ਦਾ ਖਿਆਲ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਫੋਰਟ ਵਿਲੀਅਮ ਕਾਲਜ ਵਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ: “ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਉਸੇ ਮੁਤਾਬਕ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਰਦੂ ਲਈ ਲਿਪੀ ਅਤੇ ਲਫਜ਼, ਦੋਵੇਂ ਫਾਰਸੀ ਕੋਲੋਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਲਈ ਲਿਪੀ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਅਤੇ ਲਫਜ਼ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੋਲੋਂ ਉਧਾਰੇ ਲਏ ਗਏ ਸਨ।”

‘ਏ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਹਿੰਦੀ ਲਿਟਰੇਚਰ’ ਦੇ ਲੇਖਕ ਕੇ.ਬੀ. ਜਿੰਦਲ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ: ‘ਜਿਹੜੀ ਹਿੰਦੀ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਉੱਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਉਪਜ ਹੈ।’ ਸਮਕਾਲੀ ਡੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਥਾਮਸ ਡੀ ਬੁਰਜ਼ੀਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਕੱਤਾ ਦਾ ਫੋਰਟ ਵਿਲੀਅਮ ਕਾਲਜ, ‘ਘੱਟ ਜਾਂ ਵਧ, ਅਜੋਕੀ ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਸੀ।’

19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਅਤੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਆਇਰਿਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਜੌਰਜ ਅਬ੍ਰਾਹਮ ਗੁੀਅਰਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਕਾਲੀ ‘ਭਾਰਤੀ ਜਿਸ ਮਿਆਰੀ ਜਾਂ ਸੁੱਧ ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇੱਕ ਨਕਲੀ ਉਪਬੋਲੀ ਹੈ; ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਥੇ ਜਨਮੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਦੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯੂਰਪੀਅਨ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਨਦਾਰ ਦੋਗਲੀ ਬੋਲੀ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਜਿਸਦੀ ਕਾਢ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕੱਢੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੀ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਨਾਨੀ ਠੀਕ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ: ਕਿ ਅਜੋਕੀ ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਕਲਕੱਤਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਫੋਰਟ ਵਿਲੀਅਮ ਹੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਜੌਹਨ ਗਿਲਕ੍ਰਾਈਸਟ ਦੇ ਅਣਖੱਭ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢੀ ਗਈ ਸੀ।

ਜੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ‘ਮੈਕਾਲੇਅ ਦੇ ਬੱਚੇ’ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ‘ਗਿਲਕ੍ਰਾਈਸਟ ਦੇ ਬੱਚੇ’ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

*ਸਿੱਟਾ: 8000 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਰਾਣੇ ਅਜੋਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ‘ਸੱਭਿਅਕ ਰਾਜ’ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਜਿਹੜੀ ਸਿਰਫ ਦੋ ਕੁ ਸੌ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਮਾਲਕਾਂ ਅਧੀਨ ਬਣੀ ਲੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਘਾੜਤ ਹੈ- ਜਾਹਿਰਾ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੌਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਹਿੰਦੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿਆਪਕ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਏਜੰਡੇ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ‘ਮਾਂ ਬੋਲੀ’ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ‘ਕੌਮੀ ਭਾਸ਼ਾ’ ਵਜੋਂ ਥੋਪਣ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ

ਸੰਕੇਤ ਹਨ। ਪਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਾਡੇ ਇਸ ਪੁਰਾਤਨ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ‘ਮਾਂ ਬੋਲੀ’ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਈ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਆਈ ਹੈ: ਜਿਵੇਂ ਇੰਡੋ-ਆਰੀਅਨ ਜਾਂ ਇੰਡਿਕ, ਦ੍ਰਾਵਿੜੀ, ਸਿਨੋ-ਤਿੱਬਤੀ, ਆਸਟ੍ਰੋਏਸੀਐਟਿਕ, ਤਾਈ-ਕਦਾਈ ਅਤੇ ਗੁੱਟ ਐਂਡੋਮਾਨੀ।

ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੌਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ ਕੌਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕੌਮੀ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਣੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ, ਜਿਹੜੇ ਹਿੰਦੀ-ਹਿੰਦੂਸਤਾਨੀ ਗੁੱਟ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਪੱਟੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ - ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਗਠਿਤ ‘ਸਮਾਜਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਮਿਸ਼ਨ’ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਬਸਤੀਵਾਦ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਿੱਠਾ ਪਿਆਰਾ ਹੋਕੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਸਾਰੀ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ‘ਇੱਕਮੁੱਠ’ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਉੱਤੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਥੋਪ ਦੇਣੀ, ਜਿਹੜੇ ਹਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ, ‘ਹਿੰਦੂ ਰਾਸਟਰ’ ਦੇ ਮੁਖੌਟੇ ਹੇਠ ‘ਹਿੰਦੂਤਵ ਰਾਸਟਰ’ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵੱਲ ਲੈਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਟੀਚੇ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ, ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਆਪਣੀ ਲਿਪੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 29 ਅਸਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਹੱਕ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਬਾਕੀਆਂ ‘ਤੇ ਥੋਪਣਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾਈ, ਨਸਲੀ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਦੇ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਵਧੇਰੇ ਖੇਤਰੀ ਤਣਾਅ, ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ, ਪਾਟੋਧਾੜ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਨਾਰਾਜਗੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ‘ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਾ, ਇੱਕ ਰਾਸਟਰ’ ਵਰਗੀ ਏਕਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ‘ਏਕਤਾ ਵਿੱਚ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ’ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ‘ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਭਾਵਨਾ’ ਉੱਤੇ ਜੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਮਖੌਲਾਂ ਦੀ ਜਨਮਦਾਤੀ: ‘ਹਿੰਦੂ, ਹਿੰਦੂ ਕਿਵੇਂ ਬਣੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ’ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ 2017 ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇੱਕ ਲੇਖ ਛਪਵਾਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਓਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ - ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਮਖੌਲਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਆਰਐਸਐਸ-ਬੀਜੇਪੀ-ਵੀਐਚਪੀ ਜਾਂ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਚਾਰ ਮੁੱਖ ਸਬਦਾਂ: ਹਿੰਦੀ, ਹਿੰਦੂ, ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗੈਰ ਮੁਲਕੀ ਹਮਲਾਵਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਗੈਰ ਮੁਲਕੀ ਪਾਰਸੀ ਲੋਕ ਹੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ‘ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ’ ਲਫਜ਼ ਘੜੇ ਸਨ; ਅਤੇ ਇਹ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਹੀ ਕਾਰਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾਈ, ਸੰਵਾਰੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਲਫਜ਼ ਨਾਲ ‘ਇਜਮ’ ਜੋੜਿਆ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ‘ਪਹਿਚਾਣ’, ਆਲਮੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਤੇ ਰਾਸਟਰਵਾਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ‘ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸਾਈਆਂ’ ਵੱਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੋਰਫੇ ‘ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਖੌਲ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਖੌਲਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ; ਇਹ ਅੱਤ ਦਾ ਸਿਰਾ ਹੈ

(ਦੇਵਧਨ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਤਰਜਮਾ-

- ਖੁੱਧ ਸਿੰਘ ਨੀਲੋਂ

ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਿਤਾਰੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

ਇਹ ਲਿਖਤ ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਰਾੜ ਸਪੁੱਤਰੀ ਡਾ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸਿੱਖਿਆ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਲਾਲ ਸਲਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰੋ-ਪੀਪਲ ਆਰਟਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮੀਡੀਆ ਗਰੁੱਪ ਅਦਾਰਾ "ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼" ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੈਲਗਰੀ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ

ਜੇਕਰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਡਾ. ਬੀ ਐਸ ਬਰਾੜ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਣੇ ਪੈਣ ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਇਹ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ, ਉਸ ਦੇ ਮਾਰਗ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ 'ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਵਡਿਆਈ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਿਤਾਰੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਬੀ ਟੀ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਮਈ 1953 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਖੋਟੇ ਦੇ ਇਕ ਮੱਧਵਰਗੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪਿੰਡ ਕਾਲਸਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਵਾਏ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਉਸ ਦਾ ਖਾਨਦਾਨੀ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਖੋਟੇ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਨਾ ਨਿਹੰਗ ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਯੋਧੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜੇਤੂ ਮੋਰਚੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵੀ ਗਏ ਸਨ।

ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਈ ਐਫ ਸਾਇੰਸ ਕਾਲਜ ਜਗਰਾਉ-1967-1975- ਉਹ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਵੀ ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮਰਪਣ ਕਾਰਨ ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰੈਸਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਗੁਣਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਦਾ ਆਦਮੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਬੰਗਾਲ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸੀ ਜੋ 1967 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਸਾਇੰਸ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਹ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉਹ ਪੜਾਅ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਦੇਸ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਦੇ ਉਲਟ ਸੁਆਰਥੀ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਪਈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਚੁਣਿਆ। ਉਹ 1972 ਮੋਗਾ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਲੁਧਿਆਣਾ-ਜਗਰਾਉ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣ ਕੇ ਸਰਗਰਮ ਆਗੂ ਰਹੇ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਨਤਰ

ਜਮਹੂਰੀ ਵਿਕਲਪ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਮੋਗਾ ਸੰਗਰਾਮ ਰੋਲੀ, ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ, ਮੋਲਡਰ ਐਂਡ ਸਟੀਲ ਵਰਕਰਜ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਹਿਲਰ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਪੀ.ਐਸ.ਯੂ. ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਅਮੀਰ ਗੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਫੋਟੋਕਾਪ ਬੱਸ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਲਈ ਸੀ। 1975 ਵਿੱਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਪੜਾਅ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਪੜਾਅ

ਜਮੀਨਦੇਜ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਫਲ ਰਿਹਾ। 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਆਤੰਕ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੇਠੂਕੇ ਅਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਗਰਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਏਕਤਾ ਉਗਰਾਹਾ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਰਗ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜੋ 2000 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਸੇਵੇਵਾਲਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ 1992 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ, ਗਣਿਤ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਅਰਥ ਸਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਇਹ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਹਿਲੂ ਸੀ ਅਤੇ 1992-2022 ਸਮਾਜਿਕ ਪਹਿਲੂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸਲਾਹ ਦੇ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਿੰਨ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਪਹਿਲੂ ਸਨ ਪਰਵਾਸ, ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵਿਰੁੱਧ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਭੱਜਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਸ

ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਇੱਥੇ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਨਸਲ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਤੋਂ ਤੀਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਹੋਰ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਉਹ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤੋਰਫੇ ਵਜੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਇਕ ਮਦਦ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹੇ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਲੋਕ ਜਾਗਰੂਕ ਹਨ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਬਿਹਤਰੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪਾਲਣ ਪੋਸਣ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵੀ ਵਧੀਆ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਹਾਂਤ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹਾਂ ਪਰ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਖੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ, ਬੇਮਿਸਾਲ ਸੋਚਣੀ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਸਦਾ ਉਸ ਦਾ ਕਰਜਦਾਰ ਰਹਾਂਗੀ।

If one must write a few words about Dr. B. S. BRAR, a person who had decided to lay down his whole on the path of social service instead of thinking about himself and his family, its certainly not easy. These words can never do justice to his life, his achievements, his path and the glory he felt while following his ideology. Balwinder Singh Brar BT, my father, the main star of the revolutionary movement, was borne in May, 1953, to a middle class family of village khote, Punjab. He has done his preliminary study in his maternal home in village kalsan and had great love for these both villages in his heart. He used to tell me about his mother's desire to make him study science up to a higher level which is also one of fond memory of his mother in his heart. The development of revolutionary ideology within him can be due to his heredity too. As his ancestral village khote is known as a village of revolutionaries too and his maternal grandfather Nihang Bishan Singh ji was an independent fighter and took part in historical Jaitu Morcha and went to jail for that too. HE WAS A STUDENT IF SCIENCE COLLEGE JAGRAON- 1967-1975- HE WAS A STUDENT IN BOTH ASPECTS- IN EDUCATIONAL INSTITUTE AND ALSO IN REVOLUTIONARY INSTITUTE AND HE SUCCEEDED IN BOTH- because of his dedication and he was called crusher- an iron man due to such qualities only. His participation in revolutionary movement was motivated by Bengal movement which happened in 1967. In this time period he graduated from science college and became an active participant in communist inqلابي lehar- under guidance of Harbhajan singh sohi and also in Punjab student union under the

guidance of their leader pirtipal singh Randhawa. This was the stage of his life when he had to choose between being selfish as opposed to being the one who think about the country and society, and he chose wisely. He was active leader in 1972 MOGA GHOL by being the mentor of hundreds of students of Ludhiana- jagraon area. He took part in Moga sangram rally (psu, naujavan bharat sabha, moulder and steel workers union and Punjab vahilar union) as an active leader of PSU to have a parallel democratic option according to Bhagat Singh's dream for Punjab. While working in PSU, he had taken part in many struggles for students either it was against the rich goons in colleges or for the discounted bus fare for students. In 1975 during emergency declaration, student leaders went underground to avoid hunt by government for any voice. This phase was to reorganise all those organisation which were demolished by the government of those times under the disguise of emergency. This phase was successful despite being underground. (1975-1992) 1980's gave rise to a big movement against the terror of government and police by peasants. He was one of the prime party leaders to set a path to found Bharti kisan ekta ugraha along with jhanda singh jethuke and joginder singh ugraha which became true in 2000's. AND PUNJAB KHET MAJDOOR UNION alongwith Lkshman singh sevewala. He gave up this movement in 1992 to focus on his daughter and family life, He continued his studies, did his master's in mathematics, English, economics. He gave up

the revolutionary movement but never gave up the ideology and sympathy towards the common cause. This was the political aspect of his life and 1992-2022 was the social aspect where he helped thousand of students by mentoring them to succeed in academics. While being in people whenever he had time, he always emphasised on three aspects. These three aspects were migration, children and books. He was very much against the emigration of youth of Punjab to foreign countries. He deemed that if we keep on running from the corrupted system in our own country then who's going to be here to change it. I was surprised to see his concern about the survival of our race as he used to say that after the 3rd generation from now on, our community will disappear as we will adapt to other cultures while being away from our own. He used to give books to everybody as a gift along with monetary help as he wanted everybody to be connected to literature in any aspect. He knew that literature is the key for awareness and if people aware then only they can think of betterment. People who know him know very well about his dedication towards nurturing of children. He kept on telling everybody that giving your children all the facilities are not the only way to ensure their perfect upbringing. One must spend quality time with kids too is important. I know that I am devastated from his demise but in my heart, I also know that there are other people who are way more grief-stricken than me and that makes me grateful. His brave, unparallel willful thinking can not be matched in any aspect and I will forever be in debt to him for my life and my achievements.

ਸਾਬੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਨਾ-ਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। 1970 ਤੋਂ 80 ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ 'ਚ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਬੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਖੋਟੇ (ਮੋਗਾ) ਦੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਪਿਤਾ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਮਈ 1953 'ਚ ਜਨਮੇ ਸਨ। ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇਕ ਮਿਹਨਤੀ ਪੁੱਤਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਚੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਸਫਲਤਾ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਪਾਲੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਕਾਲਜ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਸਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਾਜ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਉਹ ਇੱਕ ਹੋਣਹਾਰ ਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ 'ਚ ਹੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਗਏ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਦਕਾ ਤੇ ਦੱਧਾਹੂਰ ਪਿੰਡ 'ਚ ਆਪਣੀ ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆ ਦੌਰਾਨ ਕਾਲਸਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਦਕਾ ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਵਾਹ 'ਚ ਆਏ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸਫਾਂ 'ਚ ਬੀ ਟੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਸਾਬੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਨੇ ਜਗਰਾਉ ਦੇ ਸਾਇੰਸ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਬੀਐੱਸਸੀ ਨਾਨ ਮੈਡੀਕਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਐਮਐਸਸੀ ਮੈਥ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤਿਆਗ ਕੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਪੈਰ ਧਰਿਆ ਸੀ। ਇਹ 1970ਵਿਆਂ ਦਾ ਸੁਰੂਆਤੀ ਵਰਿਆਂ ਦਾ ਉਹ ਦੌਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਝੰਜੋੜੇ ਨਾਲ ਹਲੂਣੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥ ਕੇ ਤੁਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮਰਹੂਮ ਕਾਮਰੇਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਪਾਸੀ (ਜਗਸੀਰ) ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਗੰਢਿਆ। ਮਹਾਨ ਮੋਗਾ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ

ਸਰਗਰਮ ਵਜੋਂ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ। ਫਿਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਵਕਤੀ ਕਾਮੇ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਸਰਗਰਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। 1975 'ਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਉਹ ਅੰਡਰ ਗਰਾਊਂਡ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਲਹਿਰ 'ਚੋਂ ਗੈਰ-ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਦੇ ਲਗਪਗ ਪੰਦਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਰਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਭਜਨ ਸੋਹੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਪੰਜਾਬ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਸਾਮਿਲ ਹੋਏ ਤੇ ਫਿਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦ ਬਣਤਰਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰੁਸਤ ਰੁਝਾਨ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 'ਚ ਉਹਨਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਕੁਝ ਅਰਸਾ ਉਹ ਯੂ ਸੀ ਸੀ ਆਰ ਆਈ (ਐਮ ਐਲ) ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਹੇ। ਇਸ ਅਰਸੇ 'ਚ ਛੁਪਦੇ ਰਹੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪਰਚਿਆਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਤੇ ਹਕੂਮਤੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਦੌਰ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਾਸੀ ਜਬਰ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਾਰਕੁੰਨ ਵਜੋਂ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰੁਸਨਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ। ਨੱਬੇਵਿਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਉਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਤਾ-ਉਮਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਦੁਸਵਾਰੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਚਾਹੇ ਨਹੀਂ ਨਿਭ ਸਕੇ ਪਰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗਾਮੀ ਰਹੇ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰਲੇ ਦਰੁਸਤ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਸੁਭਚਿੰਤਕ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਦਹਾਕਾ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਲੜਦਿਆਂ ਗੁਜ਼ਰਿਆ।

ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਉਲਟੀ ਗੰਗਾ

ਅਖਾਣ ਸੁਣੀਂਦੀ ਉਲਟੀ ਗੰਗਾ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਮੁਜੱਸਮੇ ਜੋ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ

ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪੱਤੀ ਉੱਪਰ ਤੱਕ ਨਿਰਵਿਘਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਛੱਤਰੀ ਤਾਣ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਫਰਜ਼ ਖੂਬ ਨਿਭਾਉਂਦੇ

ਧਰਮ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝ ਗਏ ਅਸੀਂ ਬਾਖੂਬੀ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਅੱਗ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਬਾਂਸਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਖਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਗੀਤਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਮੱਤ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਇਲਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ

ਸਹਿਨਸੀਲਤਾ ਕਮਾਲ ਅਸਾਡੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਰਾਂ ਜ਼ਿੱਲਤ ਪੀਂਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਹੈ ਮੰਨ ਕੇ ਜਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ? ਜਿਹੜਾ ਕਰੂ ਉਹੀ ਭਰੂ ਸੋਚ ਕੇ ਸਾਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ

ਸਾਨੂੰ ਲੁੱਟਦੇ ਕੁੱਟਦੇ ਸੋਸਣ ਕਰਦੇ ਸਾਡੀ ਕਿਰਤ ਤੇ ਐਸਾਂ ਕਰਦੇ ਅਸੀਂ ਹੱਕ ਵਿਹੂਣੇ ਭੁੱਖੇ ਮਰਦੇ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਦੇ ਆਤਮਸਾਤੀ ਅਸੀਂ ਚੁੰ ਨਾ ਕਰਦੇ

ਸਾਂਤੀ ਦੇ ਅਸੀਂ ਅਨਿੰਨ ਪੁਜਾਰੀ ਪਰ ਕਦੀ ਕੋਲ ਨਾ ਆਈ ਵਿਚਾਰੀ ਕਿਉਂਕਿ

ਬਿਨ ਲੜਿਆਂ ਮੁਕਤੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਬਿਨ ਮੁਕਤੀ ਮਨ ਸਾਂਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ 'ਰਾਜੇ ਸੀਹ ਮੁਕੱਦਮ ਕੁੱਤੇ' ਇਹ ਜੇ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਦੇ ਅੱਜ ਮਨ ਅਸਾਂਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ

ਸਾਂਤੀ ਦੇ ਅਸੀਂ ਅਨਿੰਨ ਪੁਜਾਰੀ ਪਰ ਕਦੀ

ਕੋਲ ਨਾ ਆਈ ਵਿਚਾਰੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਨ ਲੜਿਆਂ ਮੁਕਤੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਬਿਨ ਮੁਕਤੀ ਮਨ ਸਾਂਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ 'ਰਾਜੇ ਸੀਹ ਮੁਕੱਦਮ ਕੁੱਤੇ' ਇਹ ਜੇ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਦੇ ਅੱਜ ਮਨ ਅਸਾਂਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ

ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ

ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਨਹੀਂ ਫੜੀ।

ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ... ਅੱਥਰੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਲਗਾਮ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਬਣੇ ਰਹੇ।

ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨਾਂ 'ਤੇ ਹੱਗਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿੱਚ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਪਾਈ।

ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਐਮ ਐਨ ਸੀ ਦੇ ਬਰਾਮਦੇ ਵਿੱਚ ਪਾਟੀ ਹੋਈ ਬੋਰੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਹੋਰਾਂ ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸੁੱਤਿਆਂ ਚੌਕੀਦਾਰ ਦੇ ਡੰਡੇ ਦਾ ਖੜਾਕ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਗੁੱਡ ਮੋਰਨਿੰਗ ਗਾਲ਼ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ।

ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਇਹ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਚੰਨ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ

ਮੁਜੱਸਮੇ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਖਾਲੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਸਰਮਨਾਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਮੈਂ ਮਨਮੱਤਾ

ਸਰਾਬ ਪੀਣਾ ਮੈਨੂੰ ਘੋਰ ਪਾਪ ਜਾਪਦਾ ਪਿਆਕੜ ਮੇਰੀ ਨਫਰਤ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਦਾ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਦੌਲਤ ਖਾਤਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖੂਨ ਵੀ ਮਿੱਠਾ ਲਗਦਾ।

ਤਸੱਬਰ ਵਿਚ ਵੀ ਜੇ ਕਦੀ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਪਨਪਦਾ, ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਕੰਬ ਉੱਠਦੀ ਪਰ ਹੱਕ ਪਰਾਇਆ ਖਾਣ ਦੀ ਮੇਰੀ ਹਿਰਸ ਨਾ ਮੁੱਕਦੀ। ਬਾਬੇ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸੇ ਕਰਦੇ ਕਮਾਈਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਪਰ 'ਨੇਕ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਦੇ।

'ਤੀਰਥੁ ਤਪੁ ਦਇਆ ਦਤੁ ਦਾਨੁ' ਮੇਰੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸਰਧਾ ਦਾ ਮਨ ਮਸਤਕ ਸਾਕੀ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਸੱਚ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਸੱਚ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਸੱਚ ਨਿਭਣ ਤੋਂ ਹਿਰਦਾ ਮੇਰਾ ਆਕੀ ਹੁੰਦਾ।

ਸਿਰਫ ਬਾਣਾ ਵਡਿਆਇਆ ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ! ਰਾਖੀ ਲਈ ਤਰਬੱਲ ਮਚਾਇਆ, ਬਾਣੀ ਰੋਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਲ ਗਈ 'ਸ਼ਬਦ' ਜ਼ਿਹਨ ਤੱਕ ਨਾ ਆਇਆ।

ਕਰ ਸਿੱਧੇ ਸੁਆਲ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਵਰਜਿਆ, ਤੋਰੀ ਫੁਲਕਾ ਚਲਦਾ ਰੱਖਣਾ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਸਿਰਜਿਆ, ਭਗਤ ਨਾ ਸੋਚਣ ਸੁਆਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਧਾ ਦੀ ਤਾਣਕੇ ਚਾਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਮੈਂ ਕੱਜਿਆ।

ਕਿਉਂਕਿ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਲਈ ਬਾਣੀ ਬੋਲਦੀ ਹਰ ਸੁਆਲ ਦਾ ਭੇਤ ਖੋਲਦੀ ਤੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਮਨਮੱਤੇ ਦੀ ਕਿਸਤੀ ਡੋਲਦੀ।

-ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਸਰਦਾਰ ਜੀ-ਸੰਜੇ ਕੁੰਦਨ

ਆਉਣਗੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ

ਖਾਣਾ ਲੈ ਕੇ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਦਵਾਈ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਗੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਲਈ ਸਾਹ ਉਮੀਦ ਤੇ ਹੌਂਸਲਾ ਲੈ ਕੇ

ਉਹ ਬਿਨ ਬੁਲਾਏ ਆਉਣਗੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੰਗਣਗੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਰਟੀਫੀਕੇਟ ਉਹ ਆਉਣਗੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ

ਧਨਾਢੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਦਲਾਲੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਚੁਟਕਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਦਾਰ ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਬਾਹਾਂ ਫੈਲਾਈ ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਵਾਂਗ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਵਾਂਗ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਰੁਣਾ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਉਹ ਨਫਰਤ ਦੇ ਮਲਬੇ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਬਣਾ ਲੈਣਗੇ ਥੋੜੀ ਜਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ

ਸੈਨਾ-ਨਾਇਕੋ, ਸਿਆਸਤਦਾਨੋ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਸੰਦਾਗਰੋ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕੋਗੇ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ ਲੰਗਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਨਾ ਕਿਧਰੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰਦਾਰਜੀ ਲੋੜਵੰਦ ਇਨਸਾਨ ਲਈ

ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਕਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਝੰਡਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

ਮੂਲ ਰੂਪ: ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਤਰਜਮਾ: ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰੋ.)

ਯੋਗਾ ਦਾ ਮਤਲਬ

ਯੋਗਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਰਗੜਕੇ ਸਿਰਫ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਕਾਲੇ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਯੋਗਾ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਪੁਰ ਅੰਦਰ ਕੱਢਹਿਰੇ ਨੂੰ ਖਾਕੀ ਨਿੱਕਰ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਲੋਮ-ਵਲੋਮ ਨਾਲ ਨਾੜੀ, ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚਿਮਨੀਆਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਪੂੰਏਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਕਰਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੂਰਜ ਨਮਸਕਾਰ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਮੁੱਲੇ ਦੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਹਨੇਰ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਰ ਆਸਣ ਨਾਲ ਸਿਰ,ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਦਰੁਸਤੀ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨੱਕ ਨਾਲ ਸੁੰਘਕੇ ਵੇਖਣ ਦਾ ਸੰਦ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਓਮ ਧੁਨੀ ਰਾਹੀਂ ਸਿਰਫ ਰੱਬ,ਅਧਿਆਤਮ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਸੈਕੂਲਰ ਦੀ ਧੌਣ ਤੇ ਗੋਡਾ ਧਰਕੇ ਮੂੰਹ ਚ ਜਬਰੀ ਧਰਮ ਟੂਸਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਪਾਲਭਾਤੀ ਨਾਲ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡਾਂ ਨਾਲ ਕੋਝਾ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

-ਅਜਾਇਬ

ਆਇਸ਼ੀ ਘੋਸ਼ !

ਮੁਰਦੜੀਏ ਜਿਹੀਏ ਕੁੜੀਏ..! ਤੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਹੱਕੀ ਜੰਗਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਭਾਰੇ ਸ਼ਰੀਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ! ਸਗੋਂ ਚੰਗੇ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ... ਤੇਰੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਧੀਏ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਮੁਰਦਾ ਸ਼ਰੀਰਾਂ'ਚ ਵੀ ਜਾਨ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ..... ਤੇਰੇ ਮਾਨਵਤਾਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਆ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਲ...

ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਵਾ ਸਿੱਧ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ... ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਪੁੜਵਾ, ਬਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਤੁੜਵਾ ਇੱਕ ਯੁੱਧ ਜਿੱਤ ਚੁਕੀ ਹੈਂ ਧੀਏ..! ਮੁਰਦੜੀਏ ਜਿਹੀਏ ਕੁੜੀਏ..! ਤੇਰੇ 25 ਕਿਲੋ ਵਜ਼ਨੀ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਇਸ ਸਿਰ ਨੂੰ 150 ਖਲਨਾਇਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਸਕੇ...!

ਹਾਂ ਧੀਏ ਤੂੰ ਅੱਜ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਸਾਬਿਤ ਹੋਈ ਹੈਂ.. ਤੂੰ ਵਾਸਤਵ'ਚ ਚੰਡੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਈ ਹੈਂ.. ਜਿੱਥੇ ਮਹਿਖਾਸੂਰ ਵਰਗੇ ਖਲਨਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜੜਾਂ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ... ਸੱਤਾ ਦੇ ਨਸ਼ੇ'ਚ ਚੂਰ ਅੱਜ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲਾਵ ਲਸ਼ਕਰ ਤੈਥੋਂ ਥਰ,ਥਰ ਕੰਬ ਰਿਹਾ..।

ਕੋਈ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੈ...? ਤੇਰੇ ਇਸ ਸਿਰ ਵਿੱਚ... ਮੁਰਦੜੀ ਜਿਹੀਏ ਕੁੜੀਏ...! ਤੇਰੀ ਲਾਸਾਨੀ ਹਿੰਮਤ ਨੂੰ ਸਲਾਮ! ਪਹਿਚਾਣ ਸਿਰਫ ਚੰਗੇ ਸ਼ਰੀਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ... ਸਗੋਂ ਪਹਿਚਾਣ ਚੰਗੇ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਫੋੜਨ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਫੱਟਦੇ... - ਅਜਾਇਬ

ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ- ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ

ਲੁੱਚਾ-ਲੰਡਾ ਚੌਧਰੀ, ਜਿੱਥੇ, ਗੁੰਡੀ ਰੰਨ ਪ੍ਰਧਾਨ.. ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ ਬਈ ਲੋਕੋ, ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ।

ਪਸ਼ੂ ਦਾ ਮੂਤਰ ਦੁੱਧ ਬਣਾਇਆ, ਗੋਰਾ ਮਟਨ-ਪਨੀਰ ਏਥੇ, ਖਰੂਦ ਮਚਾਉਂਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗਰ, ਰਿੰਨੂ ਰਹੇ ਨੇ ਖੀਰ ਏਥੇ, ਮੂਤਰ ਗੋਹੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਲਕੇ, ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਏ ਘਾਣ.. ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ ਬਈ ਲੋਕੋ, ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ।

ਨਫਰਤ ਵਾਲਾ ਪੇੜ ਉੱਗਾਇਆ, ਚੌਧਰ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਏ, ਸੱਚ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਤਾਂ, ਗੂੰਗੀ, ਬੋਲੀ, ਕਾਣੀ ਏ, ਮੇਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੇ, ਹਾਣ ਦੇ ਤਾਈਂ ਹਾਣ.. ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ ਬਈ ਲੋਕੋ, ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ।

ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਨਾ ਕਰਦੇ ਜਿਹੜੇ, ਮਾਲਕ ਬਣ ਕੇ ਬਹਿੰਦੇ ਨੇ ਮੱਝ ਬੱਕਰੀ ਦੀ ਬੋਲੀ ਖੋਹ ਕੇ, ਮ੍ਰੋ-ਮ੍ਰੋ, ਮ੍ਰੋ-ਮ੍ਰੋ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਬੋਲੀ ਪੱਖੋਂ, ਲੱਗਦੇ ਇਹ ਅਣਜਾਣ.. ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ ਬਈ ਲੋਕੋ, ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ।

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਿਆਣੇ ਨੇ, ਰੱਬ ਬੇਚਾਰਾ ਰਜ਼ਾ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ, ਮੰਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਨੇ, ਮੇਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਗਧਾ ਹੋਇਆ ਭਲਵਾਨ.. ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ ਬਈ ਲੋਕੋ, ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ।

ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਦੀਆਂ ਕਣਕ ਬੂਰੀਆਂ, ਤਾਈਂ ਇਹ ਚੂਹੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਗੰਦੇ ਛੱਪੜ ਦੇ ਇਹ ਡੱਢੂ, ਗੜੇ-ਗੜੇ-ਗੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕੌਣ ਗਧਾ ਤੇ ਕੌਣ ਹੈ ਘੋੜਾ, ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੈ ਪਹਿਚਾਣ.. ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ ਬਈ ਲੋਕੋ, ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ।

ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਲਾਲ ਸਰੋਏ, ਮੋਬਾ : 91-92175-44348

ਦਰਦ ਦੀ ਲਾਟ

ਆਇਸ਼ੀ ਘੋਸ਼ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਕਾਬਪੋਸ਼ਾਂ ਹੱਥੋਂ ਇਹ ਲੋਹੇ ਦੇ ਰਾਤ ਤੇਰੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਵਰ੍ਹੇ ਮੇਰੀ ਭੈਣ!

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਕੁੱਲ ਰਾਖਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹਨ ਤੇਰੇ ਸਿਰ 'ਚੋਂ ਜੋ ਵਗਦਾ ਖੂਨ ਕੇਵਲ ਤੇਰਾ ਖੂਨ ਨਹੀਂ

ਹਜ਼ਾਰਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੋਧਿਆਂ 'ਸ਼ਹਿਦੀ ਨਕਸਲੀਆਂ' ਦਾ ਖੂਨ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮਾਂਗ ਵਿਚ ਸੰਧੂ ਭਰਿਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਗੋਰਾਂ' ਹਿੰਦੂਆਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਖੂਨ ਹੈ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਰੰਗਿਆ ਸੀ ਇਹ, ਤੇਰੀ ਤੋੜੀ ਬਾਂਹ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਪਲਸਤਰ ਕੇਵਲ ਤੇਰੀ ਬਾਂਹ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਪਲਸਤਰ ਨਹੀਂ ਮੇਰੀ ਭੈਣ!

ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜੂਝਦੇ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਉੱਤੇ ਲੱਗਾ ਪਲਸਤਰ ਹੈ ਜੋ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਬਹਿਣਗੇ ਹਾਂ, ਤੂੰ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਲਾਟ ਜਗਦੀ ਰੱਖੀ, ਜਿਸ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਤੇਰਾ ਖੂਨ ਡੁੱਲ੍ਹਿਆ ਹੈ ਮੇਰੀ ਭੈਣ!

ਓਥੇ ਇਕ ਦਿਨ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਖਿੜੇਗੀ ਫਜ਼ਾ ਵਿਚ ਪਹਿੰਦੇ ਚਹਿਣਗੇ। ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲ ਮਹਿਕਣਗੇ।

- ਗੁਰਨਾਮ ਢਿੱਲੋਂ

ਉਸਾਰੂ ਸਾਹਿਤ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਗੀਤ, ਨਾਵਲ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੈਲਗਰੀ : ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ 403-455-4220, ਟੈਰਾਟੋ : ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ 416-817-7142, ਦੇਵਿੰਦਰ ਤੂਰ 416-902-9372 ਹਰਨੇਕ ਧਾਲੀਵਾਲ ਵਿਨੀਪੈਂਗ 204-488-6960

ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲਲਤੋਂ
96464-02470

ਅੱਜ 30 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਮਹਾਨ ਨੌਜਵਾਨ ਗ਼ਦਰੀ ਸ਼ਹੀਦ-ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ

ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸ. ਜੀਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੇ ਮਾਤਾ ਜਿਉਣ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਭਰਾ-ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ (ਮਹਾਨ ਗ਼ਦਰੀ ਯੋਧਾ) ਤੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੰਗ੍ਰਾਮੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ, ਉਥੇ ਗ਼ਦਰੀ ਸੂਰਮੇ-ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਦੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ।

ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਮਰ ਅਜੇ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ 1930 ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਾਈਮਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਜਲੂਸ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਭਾਰੀ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕੀਤਾ। ਜਖਮੀ ਹੋਏ ਸੁਭਾਸ਼ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਪੜਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਹੈ; ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਆਪ ਕਲਕੱਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਣੇ। ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ, ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 7 ਆਦਮੀਆਂ 'ਚੋਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਲਕੱਤਾ ਜੇਲ੍ਹ ਉਪਰ ਤਿਰੰਗਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਸੁਭਾਸ਼ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਰਹੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਉਸ ਉਪਰ

ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪ ਜਬਰ ਝੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਆਪ ਜੀ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਨੰਗੀ ਤਲਵਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਸ਼ ਵੀ ਪਾਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਗ਼ਦਰ-ਕਾਵਿ ਵੀ ਰਚਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ "ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਤਿੱਕਾ" (ਕਲਕੱਤਾ) ਵਿੱਚ ਛਪਦੀਆਂ।

ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨੇ 1932 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਆਪ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪਿੰਡ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਇੱਕਠ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪ ਨੇ ਨਿਰਭੇ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਦੋਨੋਂ ਭਰਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਦਰਜਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਈ ਉਪਰੰਤ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਫਿਰ ਆਪ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਲੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖਰੇ ਲੋਕ ਜਮਹੂਰੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ

ਸ਼ਹੀਦ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ

। ਸੰਨ 1946 ਦੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਝ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਭਰਪੂਰ ਤਕਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਗੌਰੀ ਹਕੂਮਤ

ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਕੋਸ਼ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੁੜ ਰਿਹਾਈ ਉਪਰੰਤ ਆਪ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਪਿੰਡ 'ਚ ਵੀ ਜੂਠ ਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਲੇਕਿਨ ਇਸਨੂੰ ਟਿੱਚ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਫਰਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। 15 ਅਗਸਤ 1947 ਮੌਕੇ, ਹਿੰਦ-ਪਾਕ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ 10 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫਿਰਕੂ ਕਤਲੇਆਮ ਕਾਰਣ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਧੱਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਆਪ ਨੇ ਕਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਪਾੜ ਲਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਜੁਝਾਰੂ ਕੈਦੀ-ਕਾਮਰੇਡ ਵਿਧਾਤਾ ਰਾਮ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਰੀ ਤਸ਼ਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ

ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਮਰੇਡ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜੇਲ੍ਹ ਪੁੱਜੇ। ਲੇਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਰਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਦਫਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਜ਼ੀਰੇ ਆਜ਼ਮ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ, ਜਿਸਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੀ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸੰਖੇਪ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:- "ਅਸੀਂ ਜਿਹੜੇ ਅਸਲੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਸੱਚੀ ਬਰਾਬਰੀ ਲਈ ਲੜੇ, ਅੱਜ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਦੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਜਨਤਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ ਹੋ। ਆਪਣੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਦੂਰ। ਤੁਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਖਾਨਦਾਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਗਏ ਹੋ। ਸਾਡੀ ਤੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾ ਤੇ ਤਪੱਸਿਆ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਰਤੀਆਂ ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜ਼ੀਆਂ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਕੀਤਾ, ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਾਡੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ, ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਅੱਛਾ ਮੈਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਕੋਲ।" ਇਹ ਕਹਿਣ ਉਪਰੰਤ 30 ਸਤੰਬਰ 1949 ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਅਮਰ ਬੋਲ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਖਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਮੁਕੰਮਲ ਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਲਈ ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

TAX & ACCOUNTING

- Personal, Business & Corporate Tax
- Book Keeping & Accounting Service
- RSEP & Education Saving Plan (Get Government Grants upto 40%)
- RRSP, TFSA & RDSP
- Payroll & HST Service
- Business & GST Registration

E-FILE

Special Discounts for Groups & Seniors

K.S.C. General SERVICES

I will help you understand the product and provide trusted service to choose the product that fits your needs and life style. Give me a call for all your personal and business needs.

647-763-4862
www.kirpalcheema.com

INSURANCE

- Life Insurance (Permanent, Universal or Term)
- Disability & Critical Insurance (Money Back)
- Long Term Care Insurance
- Health, Dental & Drug Benefits
- Visitor & Super Visa Insurance (Monthly & Money Back Plan)
- Group Life, Health, Dental & Drug Plans

MAROK LAW OFFICE

Always Taking You Forward

- Corporate Law • Real Estate
- Wills • Affidavits • Power of Attorney

VIPANDEEP SINGH MAROK

Barrister, Solicitor & Notary Public M.A., LLB

80 Maritime Ontario Blvd, Unit# 60, Brampton, Ontario L6S 0E7
Ph. 905 790 8100, Fax : 905 790 8150
Email : vipanmarok@gmail.com

www.maroklaw.com

Gill

Truck & Trailer Repair & Mobile Service

Lube and Truck Wash

Gill Brothers Owner

Tel: 905-458-3455 | Fax : 905-458-3456 | Cell : 416-312-4707
gillinderjit7@gmail.com | www.gilltruckrepair.com

1295 Shawson Drive, Mississauga, ON L4W 1C4

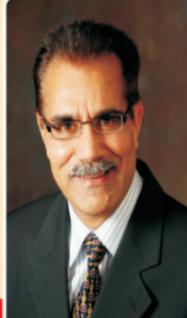
Tri-City

Professional Realty Inc. Brokerage

"Aiming Straight with Honesty and Integrity"

Since 1987 on Full Time Basis

Dri: 416-254-7573, Off.: 905-793-5777
Email : pdosanjh2005@yahoo.com

Paul Dosanjh
Sales Representative

FIVE STAR INSURANCE

Save up to **51%**

- Auto • Home
- Business

Get the best rates with us!

www.fivestarinsurance.ca
*With qualified discounts

We work with 15 major insurance companies & can get you the best prices guaranteed!

Call: Harman Pandher
905.459.0555

270 Orenda Rd., Unit # 200 Brampton, ON L6T 4X6

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਾਟਕ ਮੇਲੇ 'ਚ ਖੇਡਿਆ ਨਾਟਕ 'ਪੰਨ ਲੇਖਾਰੀ ਨਾਟਕ' ਬਣਿਆ ਇਤਿਹਾਸ

ਸਰੀ (ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਵੈਚ): ਅੱਜ ਤਾਜ ਪਾਰਕ ਸਰੀ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਸਲਾਨਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਨਾਟਕ 'ਪੰਨ ਲੇਖਾਰੀ ਨਾਟਕ' ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਨਾ ਮੋਟੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਖਚਾ ਖਚ ਭਰੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕ ਡੇਖ ਘੰਟੇ ਚੱਲੇ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਸਾਹ ਰੋਕ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਸੋਲੇ ਨਾਟਕ ਹੈ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਦੇ ਮਖੌਟੇ ਲਾਹੁੰਦਾ ਨਾਟਕ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਭਾਵੁਕ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਨਾਟਕ ਦੇਖਣ ਲਈ ਲੋਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੜਕੇ ਨਾਟਕ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ 6 ਮਿੰਟ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਝੁਕਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਬੂਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਜੀਦਾ ਦਰਸ਼ਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਰਮਲ ਕਿੰਗਰਾ ਨੇ

ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਾਂ ਵਿਚ ਚੁੱਕੇ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਨਵੇਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੈਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਕ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਚੈਲੇਂਜ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਭਦੌੜ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਮਿਦਰਪਾਲ ਭੱਠਲ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਤੋਂ ਪੰਜੇ ਤੱਕ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਏ।

ਸਰਬਜੀਤ ਉਖਲਾ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਵਿਵੇਕਜੋਤ ਕੌਰ ਬਰਾੜ ਵਲੋਂ ਖੇਡਿਆ

ਗਿਆ 'ਫੈਸਲਾ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ' ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਭੰਬਰਵਾਦ ਦੇ ਸਾਏ ਹੇਠ ਜਿਉਣ ਨੂੰ ਹੀ ਧਰਮ ਸਮਝਣ ਦਾ ਪਾਜ ਉਘੇੜਦਾ ਨਾਟਕ ਕਮਾਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਰੈਸ਼ਨਲਿਸਟ ਸੁਸਾਇਟੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ

ਬਾਈ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼, ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਜਗਰੂਪ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੀ ਲਾਈ ਗਈ।

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬੀਸੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਵੈਚ ਨੇ ਆਏ ਹੋਏ ਲੋਕ, ਸਪਾਂਸਰਾਂ, ਮੀਡੀਆ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਸੁਸਾਇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਜੋਤਿਸ਼ੀਆਂ ਤਾਂਤਰਿਕਾਂ ਦੇ ਯੁੱਗ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਅਹਿਦ ਦੁਹਰਾਇਆ।

11 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਚੇਤਨਤਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਟੋਰਾਂਟੋ, ਵੈਨਕੂਵਰ, ਕੈਲਗਰੀ, ਵਿਨੀਪੈਗ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖਬਰਾਂ ਅਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਹਰਖੰਸ ਸਿੰਘ (ਟੋਰਾਂਟੋ) 416-817-7142	ਦੇਵਿੰਦਰ ਤੂਰ (ਟੋਰਾਂਟੋ) 416 902 9372	ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ (ਕੈਲਗਰੀ) 403-455-4220	ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਵੈਚ (ਵੈਨਕੂਵਰ) 604 760 4794	ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਮੰਗੁਵਾਲ ਵਿਨੀਪੈਗ 204-881-4955	ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਕੈਚ (ਪੰਜਾਬ) +91-92167-29598

ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਲੋਕ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਤੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। 'ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼' ਵਲੋਂ ਦੇਵਿੰਦਰ ਤੂਰ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਰਿਟਾਇਰਡ ਪੀਸੀਐਸ ਅਫਸਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

Super Visa Insurance
For Parents & Grandparents Visiting Canada
Emergency Medical Coverage
Best Coverage at Best Rates
Full Refund if Visa Denied
Call Me Now!
Sameer Ahuja
416-910-0111

Buying | Selling | Investing
HOMELIFE REALTY LTD. Brokerage
Higher Standards
Each Office Independently Owned & Operated.
Bill (Baljinder) Bath
Realtor
Dir: 416.567.0008
Email: Bill5670008@gmail.com
821 Bovaird Drive Unit #31, Brampton L6X 0T9

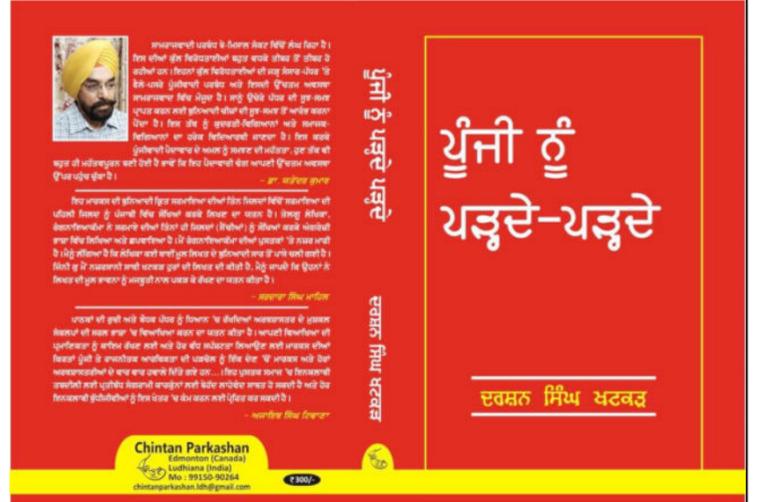
MANTRA CONSTRUCTION
Design & Build
Commercial, Residential & Industrial
We fulfill your needs
Experienced Professional Team & Builders
OUR SERVICES
● CONSULTATION
● PROJECT MANAGEMENT
● DRAWING PLANS
● CITY PLANS
● APPROVALS
● RESTAURANT / FRANCHISES
● DEMOLITION / RENOVATIONS
● DECKS & PATIOS
● LANDSCAPING+
WE BUILD YOUR NEW PROJECT
SPECIALIZE IN MEDICAL OFFICES - PHARMACIES
RESTAURANTS - SPAS - RETAIL OUTLETS + MORE
COMMERCIAL - RESIDENTIAL & INDUSTRIAL
FOR FREE CONSULTATION
CALL US: 416-833-2162
mantraconstruction 247@gmail.com www.mantraconstruction.ca
PLANNING YOUR DREAM HOME | BUILD YOUR DREAM BUILDING | WE ARE ALL DONE

ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ-ਪੜ੍ਹਦੇ ਇੱਕ ਵਡਮੁੱਲੀ ਕਿਰਤ

ਅਜੋਕੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਦੌਰ 'ਚ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਤੰਦੂਆ ਜਾਲ ਫੈਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਜੀਵਨ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਕੂਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਹਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਦਮ-ਬ-ਕਦਮ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਮਾਰਕਸ ਵੱਲੋਂ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਬੁਨਿਆਦ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੀਰਫਾੜ ਹੋਰ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ 'ਚ ਚੀਨੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਨੂੰ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਧੁਨ ਸਵਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਲਾਸੀਕਲ ਮਾਰਕਸੀ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਨੂੰ ਉਹ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਜੋ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਲਿਖਤਾਂ ਆਮ ਕਰਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਪਲਬਧ ਸਨ। ਜੋ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਕਾਫੀ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਦੀ ਅਤੇ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਸਰਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸੰਜੀਦਾ ਯਤਨ ਤਹਿਤ 1976 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਸਤਕ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਕਸਤ

ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਕੋਈ ਗਿਣਨਯੋਗ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਬੇਹੱਦ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਦਮ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ 16 ਕਾਂਡ ਜਾਂ ਅਧਿਆਏ ਹਨ ਜੋ ਮੁੱਖ ਰੂਪ 'ਚ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੋਥੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਜਿਣਸਾਂ ਤੋਂ ਉਜਰਤਾਂ ਦੇ ਦੋ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰੂਪਾਂ (ਕੰਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਪੀਸ ਰੋਟ ਅਨੁਸਾਰ ਉਜਰਤਾਂ) ਤੱਕ ਫੈਲੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਆਕਾਰ 'ਚ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੰਕਲਪਾਂ ਕਦਰ, ਵਾਫਰ ਕਦਰ (ਸਰਮਾਏ ਦਾ ਅਸਲੀ ਸਰੋਤ), ਵਾਫਰ ਕਦਰ ਦੀ ਦਰ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ, ਸਾਪੇਖ ਅਤੇ ਨਿਰਪੇਖ ਕਦਰ, ਮੁਦਰਾ, ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਪੂੰਜੀ, ਕੰਮ ਦਾ ਦਿਨ (ਦਿਹਾੜੀ), ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ (ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਅੰਤਰ) ਆਦਿ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਰਲ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਮੇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ : ਵਰਤੋਂਯੋਗ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਕਦਰਾਂ (Use Values) ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਵਟਾਉਣ ਲਈ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਟਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਜਿਣਸ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਣਸ (Commodity) ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਦਰ ਦਾ ਭਾਵ ਵੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਸਤੂ ਵਿੱਚ ਵਟਾਏ ਜਾਣ ਦੀ

ਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਗੁਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਦਰ (Exchange Value) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੀ ਜਿਣਸ ਇੱਕ ਆਮ ਪੌਜ (ਸਮਮੁੱਲ) ਵਜੋਂ ਵਿਚਰਦੀ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਜਿਣਸ ਮੁਦਰਾ ਜਿਣਸ (Money Commodity) ਜਾਂ ਮੁਦਰਾ ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਕੰਮ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਹੈ, ਠੋਸ ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਖਰਚ ਹੁੰਦੀ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਠੋਸ ਕਿਰਤ (Concrete Labour) ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਮਨੁੱਖ ਵਿੱਚ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਸ਼ਕਤੀ (Power) ਜਾਂ ਊਰਜਾ (Energy) ਹੁੰਦੀ ਹੈ।... ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ, ਊਰਜਾ ਜਾਂ ਕਿਰਤ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਅਮੂਰਤ ਕਿਰਤ (Abstract Labour) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਅੰਤਰ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਲਿਆਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਸੂਤਰਬੱਧ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਅਤੇ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਮੱਦਦ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ : ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ = ਕੁੱਲ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕਦਰ/ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਵੇਰ ਰੂਪ (C) = ਸਪ+ਬਪ (c+v) ਇੱਥੇ 'ਕੁਪ'=ਕੁੱਲ ਪੂੰਜੀ; 'ਸਪ'=ਸਥਿਰ ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ 'ਬਪ'=ਬਦਲਣਹਾਰ ਪੂੰਜੀ, ਇਹ ਸਮੀਕਰਨ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹਰਕਤ 'ਚ ਪਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ :

ਕੁਪ=ਸਪ+ਬਪ+ਵਾਕ, ਇੱਥੇ 'ਵਾਕ' ਦਾ ਅਰਥ ਵਾਫਰ ਕਦਰ ਹੈ। ਵਾਫਰ ਕਦਰ ਦੀ ਦਰ=ਵਾਫਰ ਕੰਮ ਸਮਾਂ/ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਸਮਾਂ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਦਰ=ਵਾਫਰ ਕਦਰ/ਕੁੱਲ ਪੂੰਜੀ ਹਾਂ, ਆਧੁਨਿਕ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਮੀਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਜਰੂਰ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਬੌਧਕ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਸਰਲ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਧ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮਾਰਕਸ ਦੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਪੂੰਜੀ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੇਣ 'ਚੋਂ ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ, ਸਰਸਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ, ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਬੇਲੋੜਾ ਦੁਹਰਾਉ ਵੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸਮਾਜ 'ਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਸੰਗਰਾਮੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਖੇਤਰ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲਗਭਗ 6 ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਲੇਖਕ ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕ ਇਸ ਉੱਦਮ ਲਈ ਸ਼ਲਾਘਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਕਲਮ ਤੋਂ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਵਡੇਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲ, ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਸਾਬਕਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸੀ ਚਿੰਤਕ

Punjabi Rang Radio
CHLO AM530 (TORONTO) 11PM-12AM (SATURDAY)
 Producer/Host
Chamkaur Singh Phulewala
 Email punjabirang13@hotmail.com
Cell : 416 662 1313

ZOLO
Mandeep Dhaliwal
 Sales Representative
416-648-9053
416-898-8932
 dhaliwal.mandeep137@gmail.com
 202-895 Lawrence Ave E, North York, ON M3C 3L2

Punjab Insurance Inc
SUPER VISA INSURANCE
 • Critical Illness Insurance • Life Insurance • Mortgage Insurance
 • Disability Insurance • RESP, RRSP
Preet Virk 416-357-1818
7003 Steeles Ave. W, Unit 10 Etobicoke, ON, M9W 0A2
Harveer Kaur Grewal 416-671-1919

GALAXY Freightline inc.
Hiring Drivers/Owners/Operators
 We Offer:
 * Competitive Salary
 * Fuel Cards
 * Late Model Equipment
 * NewPay Package
 * On Site Maintenance Facility
 * Extra Drops and Pickups Paid
 * Guaranteed Miles Per Month
 * Guaranteed Home Time
 We Require:
 * 2 Years Experience
 * Clean Current Abstract
 * Ability to Cross Border
 * Positive, Professional Attitude
 For:
 * GTA
 * ON-QC
 * ON-MB-AB-BC
 * USA
Balraj Singh Manager 647-701-6991
FAX: 416-644-8882
EMAIL: dispatch@galaxyfreightline.com
*** 1580 Britannia Road East * Mississauga * ON * L4W 1J2**

ਕੈਲਗਰੀ ਵੂਮੇਨ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਮੀਟਿੰਗ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ

ਕੈਲਗਰੀ (ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਿਊਰੋ) : ਕੈਲਗਰੀ ਵੂਮੇਨ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ 17 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਜੇਨੀਸਸ ਸੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਸਭਾ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿਮਰਨ ਸੈਣੀ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਰਹੀ। ਸਭਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਰਾੜ ਨੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਧਿਆਪਕ ਦੱਸਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਸਰਬਜੀਤ ਉੱਪਲ ਨੇ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ' ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਗੀਤ 'ਝਾਂਜਰਾਂ' ਗਾ ਕੇ ਸਭ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਣਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਮਰਜੀਤ ਸੱਗੂ ਨੇ 'ਨਹਿਰੋਂ ਪਾਰ ਬੰਗਲਾ' ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੱਬ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ

ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ 'ਉੱਚਾ ਦਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ' ਗਾ ਕੇ ਸਭਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਸਭਾ ਕੁਆਰਡੀਨੇਟਰ ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ ਬਿੰਦ ਵੱਲੋਂ ਸਭਾ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਸਮਾਂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਵਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਭਾ ਖਜਾਨਚੀ ਕਿਰਨ ਕਲਸੀ ਵੱਲੋਂ ਟੂਰ

ਦੇ ਖ਼ਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੈਲਗਰੀ ਵੂਮੇਨ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਸਬੰਧੀ ਨਿਰੰਤਰ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮੈਨੇਜਰ ਲਲਿਤਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ North of McKnight communities Society ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਵੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵੱਲੋਂ ਇਸ

ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਸਭਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦੀਪ ਗਰੇਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਚੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਠੋਠ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਤੇ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਜੋਗਿੰਦਰ ਪੂਰਬਾ ਨੇ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾ ਸਾਬਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੱਚਣ ਲਾ

ਦਿੱਤਾ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਚੌਹਕਾ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਗੁਰਜੀਤ ਵੈਦਵਾਨ ਵੱਲੋਂ ਭੈਣ ਭਰਾ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੇ ਰੱਖੜੀ ਦਾ ਗੀਤ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਰਨਜੀਤ ਪਰਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਸਭਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਰਾੜ ਵੱਲੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

HOMELIFE
HIGHER STANDARDS
HOMELIFE SILVERCITY REALTY INC.
BROKERAGE Independently Owned & Operated

Harbans Singh
Sales Representative

416-817-7142 ☐
905-913-8500 ☎
dharbans@hotmail.com ✉

11775 Bramalea Rd., Unit #201, Brampton L6R3S7

EXPERIOR
FINANCIAL GROUP INC

Representing Many financial institutions

SuperVisa, Life Insurance
Disability, Critical Illness, Health

SPECIAL DISCOUNT
FOR VISITORS, TRUCKERS,
WORK PERMIT, REFUGE &
INTERNATIONAL STUDENTS

LOWEST RATES
FREE QUOTE
Call
Protect your family

Hardeep Atwal
Sr. Financial Advisor

Call: 416.209.6363

Kirei
Sales Inc

HARJIT S. SAHOTA
Sales Manager

Tel : 604-593-7755 Fax : 604-593-7722
Email : thekireisales@hotmail.com
12652 82nd Avenue, Surrey, BC Canada

Wholesaler : Plumbing & Kitchen Fixtures

Galaxy Kitchen Cabinets Ltd
Residential & Commercial

* Custom Cabinets
* Countertops
* Vanities Bars
* Entertainment Units

Call for Free Estimate :
Sarbjit S Mangat 778-549-4740
#12 -13325 - 76 Ave. Surrey BC V2W 2V8 | F. 604-503-0058

KENNEDY MECHANICAL LTD.
Plumbing & Radiant Heat

Bob Dhesi 778-709-1115
Sukhi Johal 604-339-8717

7985 133 A Street Surrey, BC V3W 4R4
Plumbing . Gas Fitting . Radiant Heat

Kulwant S. Dhesi (Kelly)
President & CEO

DHESI Enterprises
Specialize in: Flatbed, Stepdeck
RGN & Multiple Axle

☎ : (604) 501-3934
☎ : (604) 501-3953
☎ : (604) 780-6115
✉ : kelly@dhesient.com
🌐 : www.dhesient.com

12454 - 110 Avenue
Surrey, BC V3V 3J6
Toll Free 1-866-501-3101
Fax Free 1-866-501-3102

ਵੱਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਐੱਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਫ਼ਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੈਮੀਨਾਰ

ਬਰੈਂਪਟਨ, (ਅਦਾਰਾ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼) - ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਫ਼ਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਲੰਘੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ 24 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ 'ਸ਼ਿਰਗਿੱਲ ਲਾਅ ਫ਼ਰਮ' ਦੇ ਮੀਟਿੰਗ ਹਾਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ-ਭਰ ਵਿਚ ਵੱਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਤੇ ਐੱਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਬੰਧੀ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਸਫਲ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ-ਬੁਲਾਰੇ ਉੱਘੇ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪ੍ਰੋ. ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰੈਵੀਨਿਊ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ-ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਮੌਜੂਦਗੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪ੍ਰੋ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਫ਼ਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਤੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ 'ਜੀ-ਆਇਆਂ' ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਵਿਧੀਵੱਤ ਸੁਆਗਤ ਐਡਵੋਕੇਟ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ, ਮੌਜੂਦਗੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਗੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1887 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ 'ਲੈਂਡ ਰੈਵੀਨਿਊ ਐਕਟ-1887' ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ ਵਾਹਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਲੋਨੀਆਂ ਕੱਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੜੇ ਫ਼ਰਾਡ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਐੱਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਉੱਪਰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨ ਦੇ ਕੋਝੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋ ਰਹੇ ਫ਼ਰਾਡਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠੋਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਜਦਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਠੋਕੇਦਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ, ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਕਈ ਸੁਆਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੜੇ ਤਸੱਲੀਪੂਰਵਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਬੁਲਾਰੇ ਉੱਘੇ

ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪ੍ਰੋ. ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਗਲੋਬਲ ਇਕਾਨਮੀ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ-ਭਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਸੰਬੰਧਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਗਲੋਬਲ ਇਕੋਨਮੀ 6% ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਂਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ 5% ਰਹਿ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿਚ

ਮੁੱਖ-ਬੁਲਾਰੇ ਸਨ ਪ੍ਰੋ. ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਦਰ 7% ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇਨਕਮ ਇਨਇਕੁਆਲਿਟੀ' (ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ) ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਵੱਧਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਗਿਣੇ-ਚੁਣੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਕੋਲ ਸਮੁੱਚੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 35-40% ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਹੇਠਲੇ ਆਮਦਨ-ਵਰਗ ਕੋਲ ਇਹ ਕੇਵਲ 5-7% ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੱਧ-ਵਰਗ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਸਰਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੱਗਭੱਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਣੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਾਲ ਅਤੇ 'ਐਮਾਜ਼ੋਨ' ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ

ਅਦਾਰੇ ਵੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਵੱਧਣ ਦਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਵਿਉਪਾਰੀ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਟੈਕਸ ਵਾਂਗੋ ਨੂੰ ਦਰੁੱਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖ਼ਰਚ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਵਿਚਕਾਰ ਪਾੜਾ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਹੋਰ ਵੱਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਵਿਉਪਾਰਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਇਨਸੈਂਟਿਵ' ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਛੋਟਾਂ ਤੇ ਭਾਰੀ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਬਸਿਡੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਾਪਸ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਥਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਅੰਕੜੇ ਵੀ ਦਰਸਾਏ। ਗ਼ਰੀਬ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੜੇ ਤਸੱਲੀਪੂਰਵਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧਨ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਭਾਰੀ ਸਰਾਹਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ

ਬਹੁ-ਮੁੱਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵੱਲ ਵੱਧਦਿਆਂ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੰਡ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਫ਼ਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਦੋਹਾਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ, ਸੁਆਲ-ਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਦਾ ਹਾਰਦਿਕ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਜੀਤ ਗਿੱਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਕੇ ਦੋਹਾਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁ-ਮੁੱਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਹਿਪਾ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ, ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਸੁਖਬੀਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਨਵਜੋਤ ਜੋਤੀ ਥਾਂਦੀ, ਸਿਮਰ ਗਿੱਲ, ਪ੍ਰਤੀਕ ਗਿੱਲ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। 'ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਨੀਆਂ ਟੀ.ਵੀ.' ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਿਸਟਰ ਵਿਰੇਨ ਨੇ ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਪੇਜ' 'ਤੇ ਲਾਈਵ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

WEST COAST HOME & TRUSS LTD.

Manufacturers of Quality Pre-Engineered Metal Plate Connected Wood Trusses

CUSTOM PRODUCTS AND SERVICES OFFERED :

- Pre-Engineered Roof and Floor Trusses
- Metal Web Floor Trusses
- Custom Heavy Timber Trusses and Timber Framing Kits
- Curved Roof and Ceiling Trusses
- Curved Timber and Laminated Joists
- Curved Fascias and Trims
- Pre-Fab Barreled and Double Barreled Vaulted Ceilings
- Pre-Fab Dome and Elliptical Ceilings
- Structural Engineering and Inspection Services (BC, Alberta & Saskatchewan)

10230-120 Street Surrey, BC, V3V 4G1 (604) 580-3275
www.westcoasttruss.ca | info@westcoasttruss.ca (778) 896-7194

Simplex MECHANICAL LTD

We make customers not sales

HVAC • REFRIGERATION

SERVICES

- AC
- HEAT PUMP
- FURNACE
- HRV - CRV
- SHEET METAL
- WALK IN COOLER & FREEZER

WE DO INSTALL & SERVICE ALL MAJOR BRANDS

Ritesh Vashisht

604.657.9420

Email: simplexmechanical@hotmail.com
www.hvac-surreybc.ca

York Authorized Dealer

YORK

SHAAN CONSTRUCTION LTD.

25+ years of experience

Call for a Free Estimate

MALKIT SWAICH
778.889.9526

- General Contracting
- Quality Custom Homes
- Quality Framing
- 2-5-10 Year Warranty

2-5-10 Year Warranty

A Class Granite Ltd.

A CLASS GRANITE

PRICED RIGHT AND DONE RIGHT

WWW.ACLASSGRANITE.ORG

CALL FOR A FREE ESTIMATE

MALKIT

778 889 9526

#48,49 13315 115 Ave Surrey
Office: 604.496.6746
m.swaich@aclassgranite.org
www.aaclassgraniteltd.com

- KITCHEN COUNTERS
- VANITIES
- FIRE PLACES
- STAIRCASES
- INSTALLATIONS
- REPAIRS

ਕੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਮਾਡਲ ਹੈ ?

ਯੋਧਾ ਸਿੰਘ

ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਏਜੰਡਿਆਂ 'ਚ ਸਿੱਖਿਆ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਏਜੰਡਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਰਸੀ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਦੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੈੜ 'ਚ ਪੈੜ ਰੱਖਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਲੱਗਭੱਗ 3 ਕਰੋੜ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾ ਪੰਜਾਬ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕਾਲਜ ਹਨ ਉਹ ਫੰਡ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਜਰਜਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਪੱਕੇ ਅਧਿਆਪਕ ਲੱਗਭੱਗ 300 ਕੁ ਹਨ। ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਇਹ ਬਰਬਾਦੀ ਕਿਸੇ ਅਣਗਹਿਲੀ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸੋਚੀਆਂ ਸਮਝੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਲੇਨੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਸਿਰਫ 1168 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਕੁੱਲ ਬਜਟ ਦਾ 0.7 ਫੀਸਦ ਬਣਦਾ ਹੈ ਮਤਲਬ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ 100 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰੁਪਏ ਆਈ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਨਹੀਂ ਖਰਚ ਰਹੀ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਵਿੱਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ, ਹੋਰ ਅੰਗ ਹਨ ਨਵੇਂ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਣਾ, ਪੁਰਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣੀਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਬੋਝ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫੀਸਾਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਕਰਕੇ ਆਮ ਕਿਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇੱਥੇ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਰਸਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਵੈ-ਪੌਸ਼ਣ (ਸੈਲਫ ਫਾਇਨਾਂਸ) ਵਾਲੇ ਕੋਰਸ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਵਾਂਗ ਮੋਟੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਕੋਰਸ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ ਉੱਪਰ ਚਲਾਉਣ ਦਾ

ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉੱਪਰ ਵੱਡਾ ਆਰਥਿਕ ਬੋਝ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੋਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉੱਪਰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਪੀ.ਟੀ.ਏ. ਫੰਡ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਿਬ ਹੈ। ਪੀ.ਟੀ.ਏ. ਫੰਡ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਬਜਟ 'ਚੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਵੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉੱਪਰ ਆਰਥਿਕ ਬੋਝ ਦਾ ਤੀਜਾ ਮਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉੱਪਰ 1000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਵਿੱਦਿਅਕ ਕਰਜਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਬਦਲਵਾਂ ਮਾਡਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਕਾਫੀ ਭਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਵਿਸਥਾਰ 'ਚ ਚਰਚਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਲਗਭਗ 25 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਲਈ ਪੱਕੇ 1158 ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭਰਤੀਆਂ ਨਿੱਕਲੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਭਰਤੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੇਪਰ ਲੀਕ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਆਦਿ ਤੋਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਮੈਰਿਟ ਸੀ। ਕੁੱਝ ਸਧਾਰਨ ਤਕਨੀਕੀ ਖਾਮੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆਂ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਰਕੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਭਰਤੀ ਉੱਪਰ ਰੋਕ ਲੱਗ ਗਈ। ਆਪ ਦੀ ਨਵੀਂ ਆਈ ਸਰਕਾਰ ਜੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਭਰਤੀ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਲਟਾ ਆਪ ਨੇ ਇਸਦੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੈਰਵਾਈ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ ਸਗੋਂ ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬੀਤੀ 8 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋ ਹਰਫਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਭਰਤੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਦੇਖੋ ਕਿ ਮਹੀਨਾ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਭਾਵ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਭਰਤੀ ਕਿਸ ਅਧਾਰ ਉੱਪਰ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਅਗਲੀ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਵੇ। ਪਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਇਸਤੋਂ ਭੱਜਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸਦੀ ਥਾਂ 5 ਸਤੰਬਰ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ

ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ ਭਾਵ ਕੱਚੀ ਭਰਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਐਲਾਨ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 1158 ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਹੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਲਈ ਪੱਕੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਥਾਂ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ (ਕੱਚੀ) ਭਰਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲਾ ਪੱਕਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਨਿਗੂਣੀ ਤਨਖਾਹ ਉੱਪਰ ਕੱਚੀ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਬੁੱਤਾ ਸਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਐਲਾਨ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਤਲਬ ਨਵੇਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ! ਇਹ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਨਵਾਂ ਮਾਡਲ ਹੈ? ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਿਨਾਸ਼ ਦਾ ਮਾਡਲ ਹੈ।

ਇਉਂ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਆਪ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1158 ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਭਰਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਲਈ ਤੇ ਇਹ ਭਰਤੀ ਕੋਟ-ਕਚਰੀਆਂ 'ਚ ਦਮ ਤੜਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀਆਂ ਜਾਂ ਕਈ ਹੋਰ ਨਾਮਾਂ ਹੇਠ ਲੁੱਟ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੀਜਾ ਮਸਲਾ ਗੰਭੀਰਤਾ ਭਰਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਧੱਕੇ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉੱਥੇ ਹੀ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਹਰ ਲੈਕਚਰ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇਕੇ ਹੀ ਸਰ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੰਗੀਆਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਖੋਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਦਨੀਤੀ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਨੀਤੀ ਚੁਸਤੀਆਂ ਭਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ

ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਧੜੇਬੰਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਈ ਦੂਜੇ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉੱਪਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਾਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਘੜੀਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਹਿਲੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ ਜੋ ਚੁੱਪਚਾਪ ਬੈਠੇ ਸਭ ਕੁੱਝ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕੁੱਝ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਧੜੇਬੰਦੀ ਗੈਸਟ-ਫੈਕਲਟੀ ਭਾਵ ਕੱਚੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ 2-4 ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈਕੇ 15-20 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਅੱਗੋਂ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਹਿਲੀ ਹੈ ਉਹ ਕੱਚੇ ਅਧਿਆਪਕ ਜਿਹੜੇ ਯੂਜੀਸੀ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦੂਜਾ ਧੜਾ ਉਹਨਾਂ ਕੱਚੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਅਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕ ਬਿਨਾਂ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਉਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਨਾਂ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਭਰਤੀ ਯੋਗਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੈ। ਹੁਣ 1158 ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੌਥੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਧੜੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਟ ਵਿੱਚ ਘੜੀਸਿਆ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧੜੇ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਜੋ ਵੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਧੜੇ ਦੇ ਜੋ ਖਦਸ਼ੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਜਦਕਿ ਇਹ ਟਕਰਾਅ ਨਿੱਜੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਉਪਜ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ 1158 ਦੀ ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਕਈ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਰਤੀ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਖੋਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਸ ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤੀ ਵਿੱਚ ਘੜੀਸਣ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਵੀ ਮਾਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਹਨ।

ਹੁਣ ਜੇਕਰ ਗੱਲ ਕਰੀਏ 5 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਯੂਜੀਸੀ ਦੇ ਸਕੇਲ ਮੁਤਾਬਕ ਇੱਕਸਾਰ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੈਮਾਨੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ

ਵਾਲੇ ਤੇ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਨਾ-ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੱਚੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਾਦ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤਹਿਤ ਅਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲੇਗੀ। ਉੱਝ ਇਸ ਪੈਮਾਨੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਹੜੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਨਖਾਹ (33,000-48,000) ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਯੂਜੀਸੀ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਵੀ ਇੰਨੀ ਕੁ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫੇਰ ਤੋਂ ਦੋ ਧੜੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹੀ ਖਿਲਾਫ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਬਾਰੇ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ : ਸਿੱਖਿਆ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਹੱਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ, ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਉੱਪਰ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ ਰੋਕਣਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਖੁਦ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਵਲੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਚ ਜਾਣਾ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਨਵੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੇ ਪੁਰਾਣਿਆਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਭ ਘਾਟਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਜਬਤ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਲਿਆਵੇ। ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਇਸ ਨਿੱਜੀਕਰਨ, ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਖੋਖਲੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਖੋਖਲੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਉੱਪਰ ਹੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਲਲਕਾਰ 'ਚੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ

ਹਨ। ਤੇ ਹੁਣ ਜਦ ਸਿਆਲ ਦੀ ਆਮਦ ਨੂੰ ਦੋ-ਢਾਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਘੇਰਾ ਹੋਰ ਵਸੀਹ ਹੋਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਆਸ ਹੈ।

ਯੂਰਪ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧ ਰਹੀ ਇਹ ਬੇਚੈਨੀ ਇੱਕ ਝਲਕ ਮਾਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਗੁਬਾਰ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੋਰਾ ਲਾਵੇਗਾ। ਆਖਰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਡੇਢ-ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰੋਨਾ ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਡੱਕ ਸਕੀਆਂ ਹੁਣ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਵੇਂ ਜਚਾ ਪਾਉਣਗੀਆਂ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜੰਗ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਜੰਗ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਰੂਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਵੇਲੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਬੋਝੀ-ਬਹੁਤ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖੁਰ ਗਈ ਹੈ। ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਰ ਪੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਸਰਕਾਰਾਂ

ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਜੰਗ ਖਿਲਾਫ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ ਤੇਜ਼ (ਸਫ਼ਾ 17 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਰੂਸ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਟਕਰਾਅ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਤੂਲ ਦੇਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਸਭ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜੀਏ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਦੇ ਰੌਅ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਲਟਾ ਜੀ-7 ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਰੂਸ 'ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਹਰ ਉਸ ਜਹਾਜ਼ਗਾਨੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਇੱਕ ਤੈਅ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਰੂਸ ਤੋਂ ਤੇਲ, ਗੈਸ ਖਰੀਦਕੇ ਉਸ ਦੀ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਜਹਾਜ਼ਗਾਨੀ ਬੀਮਾ ਮੰਡੀ ਦਾ 90% ਹਿੱਸਾ ਇਹਨਾਂ ਜੀ-7 ਮੁਲਕਾਂ ਕੋਲ ਹੈ, ਇਹ ਲਈ ਇਹ ਸਾਮਰਾਜੀ ਧੜਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਦਮ ਰਾਹੀਂ ਰੂਸ ਦੀ ਤੇਲ, ਗੈਸ ਬਰਾਮਦ ਤੇ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਠੱਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਰੂਸ ਦੀ ਤੇਲ ਕੰਪਨੀ ਗਾਜ਼ਪਰੋਮ ਨੇ ਯੂਰਪ ਨੂੰ ਤੇਲ, ਗੈਸ

ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਰੂਸ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜੀ-7 ਦੇ ਨਵੇਂ ਕਦਮ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪਹਿਲੋਂ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਕਦਮ ਨਾਲ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਉਰਜਾ ਸੰਕਟ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਹੋਰ ਘਣੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਟੋ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇਜ਼ਾਰਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਦੇ ਮਸਲੇ ਤੇ ਤਾਜਾ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਠੱਲਣ ਦਾ ਉਸਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਰੌਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾਟੋ ਸਕੱਤਰ ਜਰਨਲ ਜੈੱਸ ਸਟੋਲਟਨਬਰਗ ਨੇ ਅਖਬਾਰ 'ਫਾਈਨੈਂਸ਼ੀਅਲ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿੱਚ ਲਿਖਦਿਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਨਾਟੋ ਇਸ ਜੰਗ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰੂਸ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸੈਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਬਾਹ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਦਬਦਬੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ।

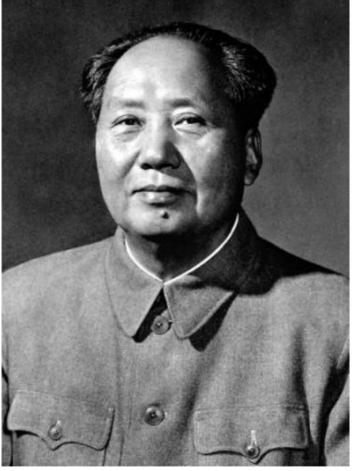
ਓਧਰ ਰੂਸ 'ਤੇ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਜਲਈ ਪੁਰਜ਼ਿਆਂ ਵਗੈਰਾ ਦੀ ਘਾਟ

ਕਾਰਨ ਕੁੱਝ ਦਿੱਕਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਸਮਾਨੀ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਉਰਜਾ ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਰੂਸ ਨੇ ਵਾਫ਼ਰ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਇਆ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਯੂਰਪ ਨੂੰ ਘਟੀ ਪੂਰਤੀ ਨੂੰ ਰੂਸ ਨੇ ਚੀਨ, ਭਾਰਤ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਤੇਲ, ਗੈਸ ਵੇਚਕੇ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਰੂਸ 'ਤੇ ਲਾਈਆਂ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਨੇ ਰੂਸ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰੂਸ-ਚੀਨ ਦਰਮਿਆਨ ਵਧਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਕਾਰਨ ਦੋਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਪਾਰ ਜਨਵਰੀ-ਅਗਸਤ 2022 ਦਰਮਿਆਨ 33% ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ 117.2 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਰੂਸ ਚੀਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੇਲ ਪੂਰਕ ਤੇ ਗੈਸ, ਕੋਲੇ ਤੇ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਸਾਮਰਾਜੀ ਧੜਿਆਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਟਕਰਾਅ ਅੱਜ ਜਿਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਠੰਡਾ ਪੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅੰਤਰ-ਸਾਮਰਾਜੀ ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਘਰੇਲੂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਨੇ ਚੁਕਾਈ ਹੈ।

ਹੁਣ ਵੀ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜੰਗਾਂ 'ਤੇ ਅਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਖਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਤੇ ਹੋਰ ਮਾਲੀ ਤਬਾਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ, ਸੜਕਾਂ ਆਦਿ ਜਿਹਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਖਿੰਡਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਸ ਟਕਰਾਅ ਕਾਰਨ ਸੰਸਾਰ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਅਸਰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਇਸ ਜੰਗ ਨਾਲ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਆਉਂਦੇ ਮਹੀਨੇ ਸੰਸਾਰ ਅਰਥਚਾਰੇ ਲਈ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਭਾਰੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਜੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਜੰਗਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇਗਾ। ਇਸ ਸਰਮਾਏਦਾਰ-ਸਾਮਰਾਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਬਿਨਾਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ, ਬਰਬਾਦੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ

ਲਲਕਾਰ 'ਚੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ

ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ-ਜੇ-ਤੁੰਗ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ 46ਵੀਂ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ

ਹਿੰਦੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ: ਰੈੱਡ ਸਟਾਰ ਵਿੱਚੋਂ (ਅਨੁਵਾਦ: ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਅਕਲੀਆ)

ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ-ਜੇ-ਤੁੰਗ ਦਾ 9 ਸਤੰਬਰ 1976 ਨੂੰ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਲੇਤਾਰੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਇਸ ਯੁੱਗ ਦੇ ਮਹਾਨ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ-ਲੈਨਿਨਵਾਦੀ ਨੇਤਾ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਠੋਸ ਹਾਲਤਾਂ ਦਾ ਠੋਸ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ - ਲੈਨਿਨਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅਮਲ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਅਤੇ ਚੀਨ ਅੰਦਰ ਉਸਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੀਨ ਅੰਦਰ ਜਮਹੂਰੀ (ਨਵ-ਜਮਹੂਰੀ) ਇਨਕਲਾਬ ਜੇਤੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ 1949 ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਅੰਦਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਜਮਹੂਰੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1956 ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਅੱਠਵਾਂ ਮਹਾਂ ਸਮੇਲਨ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ, ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਰੁਕੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਕਿਵੇਂ ਵਧਿਆ ਜਾਵੇ? ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਤਪਾਦਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ (ਯਾਣੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣ ਵੱਲ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ) ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀ ਹਵਾ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੀਨ ਵਿੱਚ 'ਲੀਓ-ਸਾਓ-ਚੀ' ਅਤੇ 'ਤੈਂਗ-ਸਿਆਓ-ਪਿੰਗ' ਵਰਗੇ ਨੇਤਾ ਵੀ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਮਹਾਂਸਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ ਹੋਰੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ ਜੇ ਤੁੰਗ ਨੇ ਚੀਨ ਵਿਚਲੇ ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦੀ ਰਾਹੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਮਝੋਤਾਗੀਣ ਰਾਜਸੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਆਮ ਜਨਤਾ ਉੱਪਰ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲੋਕ-ਕਮਿਊਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਛੇੜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਭੱਠੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵੀ ਚਲਾਈ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਮਾਓ ਜੇ ਤੁੰਗ ਉੱਪਰ ਚੀਨ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਹਮਲੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿੱਠੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉੱਥੇ ਕਾਲ ਵਰਗੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਵੀ ਮਾਓ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗਿਆ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿੱਚ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਲਹਿਰ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਗਈ।

ਇਸ ਕੜੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ 1963 ਵਿੱਚ ਰੂਸ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ "ਮਹਾਨ-ਬਹਿਸ" ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਰੂਸ ਦੀ ਸੱਤਾ ਉੱਪਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਸਨ

ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕ 'ਸਮਾਜਿਕ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਮਹਾਂ-ਸ਼ਕਤੀ' ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਉੱਪਰ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਟਕਰਾਓ ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਨੀਤੀ ਉੱਪਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। 'ਮਹਾਨ-ਬਹਿਸ' ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਨੇ ਬਸਤੀਵਾਦ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ੁੰਝਾਰ ਰੂਪ 'ਨਵ-ਬਸਤੀਵਾਦ' ਧਾਰਣ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਯਾਣੀ ਮੂਹਰਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੇਰ ਨਿੱਕਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਬਘਿਆੜ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ 'ਨਵ-ਬਸਤੀਵਾਦ' ਪੁਰਾਣੇ 'ਬਸਤੀਵਾਦ' ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ ਪਰ ਸੋਵੀਅਤ ਸੋਧਵਾਦੀ ਇਸ ਨਵ-ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸੋਵੀਅਤ ਸੋਧਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਧਾਂਤ 'ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ-ਸਹਿਹੋਂਦ, ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਾਜਵਾਦ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ (ICM) ਦੀ ਆਮ ਸੇਧ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਸਾਲ ਬਾਅਦ 1966 ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦੀ ਰਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵਿਆਪਕ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹਨਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਵੀਅਤ ਸੋਧਵਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਰਾਜਸੀ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ-ਲੈਨਿਨਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੀਨ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਪ੍ਰੰਜੀਪਤੀ ਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲੀ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਪਕੜ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦੀ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜਮਾਤੀ ਰਾਜਸੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 1966 ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂ 'ਲਿਨ-ਪਿਆਓ' ਦੀ ਕਿਤਾਬ "ਲੋਕ ਯੁੱਧ ਦੀ ਜਿੱਤ ਲੰਬੀ ਹੋਵੇ" (ਭਾਵ ਲਮਕਵੇਂ ਲੋਕ ਯੁੱਧ) ਵਿੱਚ ਅਤਿ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਦਿਸ਼ਾ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜਾਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਟਰੋਲ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਇਨਕਲਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਜਨਤਾ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੀ ਪਹਿਲ - ਕਦਮੀ ਨੂੰ ਖੁੰਝਾ ਕਰਨ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਫ਼ਸੋਸ ! ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੀ, ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ-ਜੇ-ਤੁੰਗ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਹੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ 'ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀ' ਅਤੇ ਅਤਿ 'ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ' ਕਰਾਹਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਬਾਹਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰਦੇ ਘਟਨਾ ਕ੍ਰਮ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ 'ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੰਚ' ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ 'ਲਿਨ-

ਪਿਆਓ' ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਛਪੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ 'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੋਗੇ- ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੂਰਖ਼ ਬਣੋਗੇ' ਵਰਗੀਆਂ ਦੰਦ-ਕਥਾਵਾਂ ਨੇ ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਖੱਬੀ ਸੰਕੀਰਣਤਾਵਾਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਨਵੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਈਆਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ-ਲੈਨਿਨਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੀਨ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮਾਓ ਦੀ ਮੰਨਕੇ ਉਸਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ 1969 ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨੌਵਾਂ ਮਹਾਂਸਮੇਲਨ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾਕੇ 'ਲਿਨ-ਪਿਆਓ' ਨੂੰ ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ ਦਾ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਉੱਪਰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਹਾਂਸਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਉਸ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਲੈਨਿਨਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵੀ ਖ਼ਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ "ਮੌਜੂਦਾ ਯੁੱਗ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦਾ ਯੁੱਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਲੇਤਾਰੀ ਇਨਕਲਾਬਾਂ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ", ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕਿ: "ਅੱਜ ਦਾ ਯੁੱਗ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੇ ਪੂਰਣ ਖ਼ਾਤਮੇ ਦਾ ਯੁੱਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਲੇਤਾਰੀ ਇਨਕਲਾਬਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ" ਅਤੇ ਮਾਓ-ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਇਸ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦਾ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਲੈਨਿਨਵਾਦ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ 'ਮਾਓ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ' ਨੂੰ 'ਮਾਓਵਾਦ' ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਤੇ ਜੋ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਦਾ ਠੋਸ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਠੀਕ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਨਵੀਆਂ ਉੱਭਰ ਰਹੀਆਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਲੈਨਿਨਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਠੋਸ ਹਾਲਤਾਂ ਦਾ ਠੋਸ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਤਿ ਖੱਬੇ ਸੰਕੀਰਣਤਾਵਾਦੀ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਧੱਕਾ ਲੱਗਿਆ ਅਤੇ ਲਹਿਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖਿੰਡ ਪੁੰਡ ਗਈ।

ਜਦੋਂ 'ਲਿਨ-ਪਿਆਓ' ਨੂੰ ਪਦ ਉੱਠਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਗ਼ਲਤ ਲਾਈਨ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਲਾਈਨ ਨੂੰ 1973 ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਮਹਾਂਸਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ ਖਾਰਿਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਅੱਜ ਦਾ ਯੁੱਗ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦਾ ਯੁੱਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਲੇਤਾਰੀ ਇਨਕਲਾਬਾਂ ਦਾ ਯੁੱਗ" ਹੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਕੀ ਸਰੋਤ ਹਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸਦਾ ਕਦੇ ਕੋਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ? ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਮੱਧ ਮਾਰਗੀ ਦਿਸ਼ਾ ਉੱਭਰਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਤੈਂਗ- ਸਿਆਓ-ਪਿੰਗ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਖੁੱਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦੀ ਰਾਹੀਂ, ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਤੈਂਗ-ਸਿਆਓ-ਪਿੰਗ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੱਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ ਨੇ 1976 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ

ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦੀ ਰਾਹੀਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੱਧ ਮਾਰਗੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ 'ਹੂਆ-ਕੁਆ-ਫੈਂਗ' ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਸਿੰਘਾਈ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮਾਓ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਸਮਰਥਕਾਂ 'ਤੇ ਦਮਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਚਾਨਕ 9 ਸਤੰਬਰ 1976 ਨੂੰ ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦੀ ਰਾਹੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦਾ ਦਮਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਸੱਤਾ ਉੱਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਚੀਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਲੜਿਆ ਗਿਆ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤਿਅੰਤ ਟੇਡਾ-ਮੇਡਾ ਅਤੇ ਲਮਕਵਾਂ ਸੀ। ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 1921 ਵਿੱਚ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ-ਜੇ ਤੁੰਗ ਜਿਸ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੰਮਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1933 ਵਿੱਚ ਜਾਕੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ ਸਨ। 1949 ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਅੰਦਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਕਰਕੇ ਹੀ ਜਮਹੂਰੀ (ਨਵ-ਜਮਹੂਰੀ) ਇਨਕਲਾਬ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਸਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 1956 ਤੱਕ ਜਮਹੂਰੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1956 ਵਿੱਚ ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ ਇੱਕ ਵਾਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਗ਼ਲਤ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੇ-ਕਿਰਕ ਲੜਾਈ ਲੜੀ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 'ਲਿਨ-ਪਿਆਓ' ਦੀ ਅਰਾਜਕਤਾਵਾਦੀ ਲਾਈਨ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ 'ਸੱਜੇ - ਪੱਖੀ' (ਸੋਧਵਾਦੀ) ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਵਧਾਉਂਦੇ ਗਏ। ਆਖਿਰ ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦੀ ਰਾਹੀਂ ਸੱਤਾ ਉੱਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੀ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅੱਜ ਚੀਨ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਬਲਕਿ ਉਹ 'ਸਮਾਜਿਕ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ' ਰਸਤੇ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਿੱਤ ਹੋਕੇ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ

ਉੱਭਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਿਸ ਕਮਿਊਨ, ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ, ਚੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਾਬਕਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਣਾਂ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਘੱਖ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦੀ ਰਸਤੇ ਤੇ ਕਿਉਂ ਚਲੇ ਗਏ? ਸਾਰੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਕਿਉਂ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਏ? ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦੀ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲੜੇ ਗਏ ਦੁੱਖਦਾਈ ਅਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਚੱਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਫ਼ਸੋਸ! ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੁੱਝ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਮਰੇਡ ਸਟਾਲਿਨ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਡਿਆਈ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਧਿਰਾਂ 'ਮਾਓਵਾਦ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਮਾਓ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ' ਤੱਕ ਵੀ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵੇਂ ਰੁਝਾਨਾਂ ਨੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦਾ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਕੁੱਝ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਲੋਕ 'ਨਵ-ਬਸਤੀਵਾਦ' ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਕੁੱਝ ਅਤਿ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ (ਅਰਾਜਕਤਾਵਾਦੀ) ਲੀਹ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੰਬੜੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਭਟਕਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਤੇ ਗੈਰ ਪ੍ਰੋਲੇਤਾਰੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਮਝੋਤਾਗੀਣ ਰਾਜਸੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਲੈਨਿਨਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਠੋਸ ਹਾਲਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਰੀਬ 80-90 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਪ੍ਰੰਪਰਿਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ, ਭਾਰਤ ਉੱਪਰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਠੋਸਣ ਦੀ ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਉਣ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਓ! ਇਸ ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਛੱਡ ਕੇ ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ ਦੀ 46ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਕਾਰਾਤਮਿਕ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰੀਏ।

9463610661

www.malwatires.ca

NOW OPEN AT

**UNIT - G, 8616 44 STREET
SE CALGARY, AB**

- ▶ **Truck and Trailer Alignments**
- ▶ **Wheel Balance**
- ▶ **New and used Truck and Trailer Tires**
- ▶ **Change overs, Rotations and Flat Repairs**

FOR MORE INFO, CALL

 403-899-1985
403-899-1984

services@malwatires.com

**MOBILE
24/7 SERVICE**

HOMELIFE SILVERCITY

REALTY INC., BROKERAGE
(Independently Owned and Operated)

#7 CANADA WIDE BROKERAGE WITH HOMELIFE BRAND

2017 GROSS COMMISSION WISE

New Head Office 905-913-8500

50 COTTRELLE BLVD., UNIT 29, BRAMPTON

TEAM OF OVER 600 REALTORS

HOMELIFE SILVERCITY

REALTY INC., BROKERAGE (INDEPENDENTLY OWNED & OPERATED)

NOW HIRING NEW / EXPERIENCED REAL ESTATE PROFESSIONALS

*Not intended to solicit anyone under contract

JOIN ONE OF FASTEST GROWING BROKERAGE

CALL HEAD OFFICE TODAY

905.913.8500

www.HomeLifeSilvercityTeam.com

BALJIT GARCHA
BROKER OF RECORD
647.500.6500

AJIT GARCHA
BROKER / PRESIDENT
647.204.9500

Address:

11775 Bramalea Rd. Brampton

ਗੁਰੂ ਲੇਖਾਰੀ ਨਾਨਕਾ
Great is the writer who writes the truth.

Written, Directed and Performed by
Dr. Sahib Singh

Sunday, Oct. 16 at 3 P.M.
Lester B. Pearson Theatre
150 Central Park Drive, Brampton

Presented by PAA in association with PATH and ASEES

For Tickets and Info:
Baljinder Lalina: 416-677-1555 Paramjit Deol: 647-295-7351

ਟਿਕਟ \$20

Punjab Insurance Inc. 22 YEARS EXPERIENCE

\$1 MILLION
CASH VALUE AT AGE 65
WITH \$2 MILLION LIFE INSURANCE

LIMITED TIME PROMOTIONAL RATES
HURRY, BOOK APPOINTMENT NOW!

SHERJANG SINGH RANA
PRESIDENT, PUNJAB INSURANCE

416-910-9000
WWW.PUNJABINSURANCE.CA

100% CASH VALUE GUARANTEE

Top Quality Windows and Doors

Professional Windows And Doors Installation

Best Price And Service Guaranteed

Cell : 647 830 7615 | 647 572 5872 | Fax : 647 931 7363

Denys TopQualityWD.ca TopQualityWD@Hotmail.com

ਸਿੱਖ ਵਿਰਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ, ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੈਲਗਰੀ ਅਤੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸੋਲੋ ਨਾਟਕ

‘ਧਨੁ ਲੇਖਾਰੀ ਨਾਨਕਾ’

(ਲੇਖਕ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ)

22 October 2022

Saturday

Theatre:
RCCG House of Praise
5 Redstone Hts. NE
Calgary AB T3N 0T6

Start Time: 1PM Sharp
(Doors Open 12:30 PM)

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿੱਚ: ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਕੈਲਗਰੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟਰਿਕ ਵਿਖਾਏ ਜਾਣਗੇ।
ਲੇਖਕ, ਨਾਟਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਆਲੋਚਕ ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਧੰਜਲ (ਕੈਮਲੂਪਸ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।
ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਕਲਾ ਮੰਚ ਕੈਲਗਰੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੋਰੀਓਗਰਾਫੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਧੰਜਲ (ਕੈਮਲੂਪਸ) ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

Harcharan Parhar
403-681-8689
Gurdeep Parhar
403-605-1476

Master Bhajan Singh
403-455-4220
Kamal Pandher
403-479-4220

Ticket \$20